

Projekt je sufinancirala Europska unija
iz programa o pravima, jednakosti i
građanstvu (REC)

RODNO UVJETOVANO NASILJE NAD ŽENAMA IZBJEGLICAMA & TRAŽITELJICAMA AZILA - EDUKACIJSKI PRIRUČNIK

Edukacijski priručnik projekta Sukreiranje metode savjetovanja
žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV)

Copyright © 2019 SOLWODI Deutschland e.V.

Izradu ovog edukacijskog priručnika podržala je Europska komisija unutar Programa o pravima, jednakosti i građanstvu (REC) – REC-VAW-AG-2016-01-776477 uz prijateljsku podršku zaklade Agnes-Philippine-Walter-Foundation.

Isključivu odgovornost za sadržaj ovog edukacijskog priručnika imaju autori i koordinator projekta, SOLWODI Deutschland e.V. Gledišta usvojena u ovoj publikaciji ne odražavaju mišljenje Europske komisije. Europska komisija ne garantira točnost informacija u ovoj publikaciji niti prihvaća odgovornost za bilo kakvo korištenje istih. Autorsko pravo ove publikacije zadržava SOLWODI Deutschland e.V. Umnažanje je dopušteno pod uvjetom da se navede izvor.

TISAK

Izdavač: SOLWODI Deutschland e.V., Proposteistraße 2, 56154 Boppard
Listopad 2019

E-Mail: eu@solwodi.de

Internetska stranica: www.solwodi.de

Autori: Anja Wells, Dagmar Freudenberg & Mari Levander

Grafički dizajn: [magdaspyra.mediedesign](http://magdaspyra.mediedesign.de), www.magdaspyra.de

Logotip projekta & piktogrami: AMBERPRESS / Gosia Warrink, Katja Koeberlin / www.amberpress.eu

Prevoditelj: Obrrt Polyglottos, za intelektualne usluge

SOLWODI Deutschland e.V. uvijek uzima u obzir da se metode obrade stalno razvijaju.
Molimo šaljite svoja razmišljanja, komentare i prijedloge na: eu@solwodi.de.

POPIS KRATICA

Bff	Njemačka savezna udruga kriznih centara za žrtve silovanja i savjetovanje
CBSS	Vijeće država Baltičkog mora
CCM-GBV	Sukreiranje metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja
CEDAW	Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena
CFR	Povelja Europske unije o temeljnim pravima
Coe	Vijeće Europe
EASO	Europski potporni ured za azil
EBO	Zabrana pristupa
ECHR	Europska konvencija o ljudskim pravima
ELGE	Europski institut za ravnopravnost spolova
EMN	Europska migracijska mreža
EPO	Europski nalog za zaštitu
FRA	Agencija Europske unije za temeljna prava
GBV	Rodno uvjetovano nasilje
GRETA	Grupa stručnjaka za suzbijanje trgovine ljudima
GREVIO	Grupa stručnjaka za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji
ICCPR	Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima
ICESCR	Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima
MMP	Mješovita migracijska platforma
NAP	Nacionalni akcijski plan
NGO	Nevladina organizacija
OHCHR	Ured Visokog povjerenika za ljudska prava
OSCE	Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
PTSD	Posttraumatski stresni poremećaj
REC	Prava, jednakost i građanstvo
STDs	Spolno prenosive bolesti
UDHR	Opća deklaracija o ljudskim pravima
UEFGM	Ujedinjeni u zaustavljanju ženskog genitalnog sakaćenja
UNHCR	Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice
UNODC	Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal
VAW	Nasilje nad ženama
WHO	Svjetska zdravstvena organizacija

SADRŽAJ

UVOD	5
POGLAVLJE 1 - KAKO PROVODITI EDUKACIJU O RODNO UVJETOVANOM NASILJU	6
1.1 Kako biti edukator	6
1.2 Osmišljavanje plana edukacije	6
POGLAVLJE 2 - UVOD U TEMU RODNO UVJETOVANOG NASILJA	8
2.1 Što je rodno uvjetovano nasilje?	8
2.2 Oblici rodno uvjetovanog nasilja	8
2.3 Podaci o rodno uvjetovanom nasilju	9
2.4 Ponovljena i višestruka viktimizacija	9
2.5 Rodno uvjetovano nasilje i kultura	10
POGLAVLJE 3 - MEĐUNARODNI I REGIONALNI INSTRUMENTI KOJI SE BAVE RODNO UVJETOVANIM NASILJEM	11
3.1 Međunarodni	11
3.2 Regionalni	13
3.3 Nacionalno pravo	15
POGLAVLJE 4 - DRUŠTVENI KONTEKST NASILJA I POSLJEDICE RODNO UVJETOVANOG NASILJA	16
4.1 Društveni kontekst nasilja	16
4.2 Migracijski status i nasilje	17
4.3 Društvene posljedice	18
4.4 Ekonomske posljedice	18
4.5 Zdravstvene posljedice	19
4.6 Pravne posljedice	19
POGLAVLJE 5 - RAZLIČITI OBLICI RODNO UVJETOVANOG NASILJA U KONTEKSTU IZBJEGLICA	20
5.1 Nasilje u obitelji	20
5.2 Zločini zbog časti	22
5.3 Psihičko nasilje - Uhođenje i uznemiravanje	27
5.4 Seksualno nasilje	29
5.5 Žensko genitalno sakaćenje (FGM)	32
5.6 Trgovina ljudima	36
POGLAVLJE 6 - MULTIDISCIPLINARNA PITANJA	39
6.1 Nevoljnost prijavljivanja rodno uvjetovanog nasilja	39
6.2 Sekundarna viktimizacija	40
6.3 Pitanja tumačenja	41
6.4 Pitanja skrbništva i obiteljskog prava	43
Poglavlje 7 - ZAŠTITA I SPRJEČAVANJE	44
7.1 Identificiranje žrtava rodno uvjetovanog nasilja	44
7.2 Pomoć i zaštita žrtava rodno uvjetovanog nasilja	45
7.3 Analiza interesnih skupina	47
7.4 Sprječavanje rodno uvjetovanog nasilja - rad s muškarcima izbjeglicama i zajednicama izbjeglica	47
POGLAVLJE 8 - BRIGA O SEBI I RAD S TRAUMATIZIRANIM ŽRTVAMA RODNO UVJETOVANOG NASILJA	51
8.1 Rad s traumatiziranim žrtvama rodno uvjetovanog nasilja	51
8.2. Briga o sebi	53
IZVORI	54
PONUDE ZA EDUKACIJU	59

UVOD

Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) (2016.) je naglasila rodno uvjetovano nasilje (GBV) nad ženama izbjeglicama kao područje interesa u svom mjesečnom izvješću o migracijskoj situaciji iz lipnja 2016. U tom mjesečnom izvješću Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) je zaključila da je jedan ključan problem zašto žene izbjeglice ne prijavljuju rodno uvjetovano nasilje (GBV) činjenica da postoji nedostatna edukacija osoba koje radi sa ženama izbjeglicama budući da se edukacija za identifikiranje i rad sa žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) ne pruža (koherentno) (Ibid.:6-8). Izgradnja kapaciteta putem edukacije je važan alat u podizanju svijesti stručnih osoba i razumijevanja reakcija i potreba žena izbjeglica žrtava nakon zločina u skladu s Budapest Roadmapom (Rezolucija Vijeća 2011/C 187/01). Ovaj edukacijski priručnik razvijen je u okviru projekta „Sukreiranje metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja” (CCM-GBV) financiranog od strane Programa EU o pravima, jednakosti i građanstvu (REC) i svrha mu je popuniti gore navedene praznine. Svrha projekta bila je informiranje, podržavanje i poticanje prijavljivanja od strane žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV) savjetnicima/cama nevladinih organizacija (NGO), policiji i pravosuđu, nudeći im pristup službi posebne podrške uz sudjelovanje sljedećih projektnih partnera:

Izrazi “migrant”, “tražitelj azila” ili “izbjeglica” često se koriste kao sinonimi, ali se odnose na različite migracijske populacije. Dok su migranti ljudi koji svjesno i dobrovoljno odlučuju napustiti svoju zemlju porijekla i mogu se u svako vrijeme vratiti nazad u svoju matičnu zemlju bez straha za svoju sigurnost (e.g. ekonomski migranti), izbjeglice i tražitelji azila su prisiljeni napustiti svoju zemlju porijekla. Pod izrazom žene izbjeglice ne mislimo samo na žene kojima je odobren status izbjeglice temeljem Konvencije o statusu izbjeglica iz 1951., već na sve žene tražiteljice azila koje su u postupku određivanja statusa izbjeglice (i.e. traženje azila), koje su dobile međunarodnu zaštitu (i.e. supsidijarnu ili status izbjeglice) ili su u postupku deportacije, dakle, nakon što im je odbijen status izbjeglice, supsidijarna zaštita ili neki drugi status¹.

Svrha i struktura edukacijskog priručnika & kako koristiti edukacijski priručnik

Edukacijski priručnik razvijen je na temelju sedam edukacija “educiraj edukatora” provedenih tijekom projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV). Svrha ovog edukacijskog priručnika je služiti:

1. edukatorima kao izvor za istraživanje ključnih oblika rodno uvjetovanog nasilja (GBV) koji pogađaju žene izbjeglice
2. i kao alat za poboljšanje stručnih kapaciteta prepoznavanja i rada s rodno uvjetovanim nasiljem (GBV) u kontekstu izbjeglica.

Mogu ga koristiti nevladine organizacije (NGOs), vlasti ili javne i privatne interesne skupine koje rade direktno u smještajima za izbjeglice ili nevladine udruge (NGOs) koje rade s izbjeglicama izvan skloništa za izbjeglice, što bi značilo prihvatnih centara za izbjeglice, zajedničkih smještaja za izbjeglice, deportacijskih centara i privatnih smještaja. Budući da se rodno uvjetovano nasilje (GBV) događa globalno te su kretanja izbjeglica međunarodno pitanje, ovaj priručnik također mogu koristiti stručne osobe izvan EU koje se suočavaju sa sličnim problemima kao izvor za učenje pozadinskih teorijskih i praktičnih informacija.

Edukatori mogu koristiti ovaj priručnik kako bi prilagodili svoje setove edukacije potrebama i interesima svojih polaznika edukacije. Edukacija bi trebala rezultirati time da polaznici budu sposobni shvatiti problem i složenost rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u kontekstu izbjeglica te njegova temeljna pitanja, biti izvor za razmišljanje i biti daljnje obogaćenje za stručne osobe koje rade sa ženama izbjeglicama. Priručnik je podijeljen u osam glavnih poglavlja koji pokrivaju različite aspekte teme rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u kontekstu izbjeglica.

- Poglavlje 1: Kako provoditi edukaciju o rodno uvjetovanom nasilju
- Poglavlje 2: Uvod u temu rodno uvjetovanog nasilja
- Poglavlje 3: Međunarodni i regionalni instrumenti koji se bave rodno uvjetovanim nasiljem
- Poglavlje 4: Društveni kontekst nasilja i posljedice rodno uvjetovanog nasilja
- Poglavlje 5: Različiti oblici rodno uvjetovanog nasilja u kontekstu izbjeglica
- Poglavlje 6: Multidisciplinarna pitanja
- Poglavlje 7: Zaštita i sprječavanje
- Poglavlje 8: Briga o sebi i rad s traumatiziranim žrtvama rodno uvjetovanog nasilja

Ako prvi put gledate ove materijale možda ćete ih željeti pregledati po redu. Poglavlja su podijeljena u potpoglavlja. To znači da možete i izabrati održati edukaciju samo o onim potpoglavljima koja su od najveće važnosti polaznicima koje educirate. Ponekad se poglavlja neznatno ponavljaju budući da su različiti oblici rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u međusobnom odnosu kao i pravni instrumenti koji se njima bave. Svako poglavlje sadrži uvod u dotičnu temu, ključne poruke i “zadake”. “Zadaci” vam u svakom poglavlju daju preporuke o tome što napraviti prije provođenja edukacije i ne trebaju se smatrati obvezima. Neka poglavlja uključuju i praktične vježbe kojima je svrha podizanje svijesti i promicanje uključivanja polaznika čija je svrha pomoći im da identificiraju svoje vlastite stavove i predrasude u svom dnevnom radu sa ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV).

Za čitatelja zainteresiranog za detaljnije učenje o posebnom praktičnom aspektu savjetovanja žena izbjeglica, priručnik projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV), Priručnik za savjetovanje žena, tražiteljica azila i izbjeglica, žrtava rodno uvjetovanog nasilja - Pomažući joj ispričati svoju priču (2019), pruža relevantne daljnje informacije. Toplo preporučujemo da podijelite kopije priručnika projekta svojim polaznicima edukacije. Edukacijski priručnik kao i priručnik projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) možete pronaći na engleskom, hrvatskom, finskom, njemačkom, grčkom i talijanskom na www.solwodi.de.

¹ Mi smatramo žene u postupku deportacije ženama izbjeglicama budući da ih se u zemlju vraća protiv njihove volje gdje je vrlo izgledno da neće dobiti hitno potrebnu zaštitu od daljnjih zločina rodno uvjetovanog nasilja (GBV).

POGLAVLJE 1

KAKO PROVODITI EDUKACIJU O RODNO UVJETOVANOM NASILJU

Svrha ovog poglavlja je pokazati vam na što trebate paziti kao edukator, dati vam ideje o tome gdje možete naći podatke o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) i kako strukturirati plan edukacije.

1.1 Kako biti edukator

Prije razvijanja plana edukacije i provođenja edukacije trebate biti svjesni donjih pitanja s kojima ćete se suočiti kao edukator o temi rodno uvjetovanog nasilja (GBV):

- a) rodni paradoks: vi sami imate određenu interpretaciju o tome kako žena ili muškarac ili transrodna osoba izgleda, kakva je i kako se ponaša. Trebate biti svjesni da ćete u edukaciji predstavljati interpretaciju ili konstrukt roda. Zato je jako važno da edukaciju provedete na rodno osjetljiv način te da također razmislite o svom vlastitom razumijevanju roda prije edukacije.
- b) etička pitanja, raznolikost i princip nediskriminacije: u našim komunikacijama naučili smo ljude koje susrećemo povezivati s našim vlastitim interpretacijama. Kao posljedica, to često vodi pojednostavljenjima i pripisivanjima koja ne odražavaju nužno stvarnost te mogu voditi fatalnim poremećajima u komunikaciji. Na primjer: ako žena tamne kože ili obojena žena stoji ispred vas možda ćete odmah tu osobu povezati s time da je Afrikanka. Međutim, ta percepcija može biti potpuno kriva: ta osoba može e.g. imati europsko državljanstvo, biti Karibljanka, etc. U nekim slučajevima možda nismo niti svjesni da svojim postupcima diskriminiramo određenu grupu. Važno je da u pripremi za edukaciju razmislite o svom vlastitom razumijevanju etniciteta. Edukacija bi se trebala provoditi na takav način da poštuje raznolikost i nediskriminaciju. Ako primijetite rasne ili druge predrasude, seksizam, homofobiju, okrivljavanje žrtve ili druge diskriminirajuće stavove od strane nekog polaznika, vaša je dužnost kao edukatora da ispitete takva mišljenja i e.g. istaknete da nasilje nije pitanje kulture (pogledajte potpoglavlje 2.4).
- c) interkulturalna kompetencija: ako edukaciju provodite u multikulturalnom okruženju morate usvojiti interkulturalne kompetencije. Kao edukator trebate učinkovito komunicirati kros-kulturalno, promicati prihvaćanje te poštovati raznolikost svojih multikulturalnih polaznika.

KLJUČNE PORUKE

- Imajte na umu točke konfrontacije prilikom provođenja edukacije.

✓ ZADACI

- a) Pročitajte prva dva poglavlja u [Manual Honour Related Violence](#) (Kvinnoforum 2005: 10-26).

1.2 Osmišljavanje plana edukacije

Kako postati edukator o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) je vrijedno pitanje, ali nije lako odgovoriti. Budući da vi najbolje znate nacionalne okolnosti u kojima radite, ovaj edukacijski priručnik je fleksibilan u omogućavanju vama da odlučite kakve edukacije želite provesti. To e.g. znači da možete odlučiti na koje teme jedinica edukacije ćete se usredotočiti tijekom edukacije i koje metodologije edukacije koristite. Predlažemo da napravite procjenu potreba o potražnji edukacije o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) u e.g. nevladinoj organizaciji (NGO) za koju provodite edukaciju (pogledajte e.g. MSB 2012: 15-17): Koje su teme polaznicima važne? Kojih tema polaznici nisu baš svjesni? Također će vam pomoći da riješite "zadatke" kako biste dalje razvili svoj plan edukacije tako da on odgovara vašem nacionalnom radnom kontekstu. Molimo imajte na umu da se spomenute poveznice u "zadacima" mogu naći u popisu izvora, a ponekad i kao hiperpoveznice².

Jednom kad ste izabrali svoje teme trebali biste osmisliti svoj plan edukacije. Možete koristiti informacije i vježbe u poglavljima za svoju vlastitu edukaciju. Onda biste e.g. mogli jednostavno prevesti potrebna poglavlja na svoj nacionalni jezik te ih koristiti kao materijal za edukaciju. Također je jako dobra ideja za edukatore da istraže izvore specifične za zemlju, pravne informacije i podatke za podršku razvoja plana edukacije. Ovakvo naglašavanje relevantnosti za vaš vlastiti nacionalni kontekst će vrlo vjerojatno povećati pouzdanost dobivene edukacije. Ovdje su neki alati za edukaciju koje biste mogli implementirati u vaše nacionalne edukacije:

² Neki od dokumenata u popisu izvora su dostupni i na drugim jezicima osim engleskog.

- grupni razgovor o vlastitim iskustvima polaznika i njihovu razumijevanju određenih definicija.
- individualne ili grupne vježbe. Trebali biste razmisliti o prijevodu vježbi i dotičnih dokumenata spomenutih u ovom priručniku edukacije na vaš nacionalni jezik. Molimo koristite popis izvora na kraju ovog priručnika edukacije kako biste pristupili dokumentima spomenutim u individualnim vježbama”.
- igre uloga.
- edukacijski materijali: e.g. Power Point prezentacije, kopija edukacijskog priručnika projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV).
- osvrnite se na najbolje prakse: e.g. kao što je utvrđeno u priručniku projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV).
- razmislite o tome da pozovete gostujućeg govornika o određenoj temi kako bi zajedno s vama proveo edukaciju.

Također možete odlučiti sami još malo istraživati i naći nove vježbe, videozapise, etc. Budite kreativni! Ne zaboravite dati svojim polaznicima edukacijske materijale (e.g. tiskani Power Point ili edukacijske brošure) tijekom edukacije. Ako ćete koristiti spomenute vježbe molimo imajte na umu da ćete možda morati prilagoditi preporučeni vremenski okvir prema veličini grupe polaznika.

Također možemo preporučiti da date svojim polaznicima edukacije da ispune evaluacijski upitnik. To vam može pomoći shvatiti koji je sadržaj vašim polaznicima bio osobito zanimljiv, koje su im se vježbe najviše svidjele, što trebate poboljšati i prilagoditi za vašu sljedeću edukaciju, etc. Možete e.g. slijediti format evaluacijskog upitnika razvijenog od strane Health & Human Rights info (HHRI)³ (2016: 174-183).

KLJUČNE PORUKE

- u edukaciji koristite teme pokrivene u edukacijskim cjelinama.
- odlučite o kojim temama želite educirati svoje polaznike temeljem e.g. procjene potreba.
- osigurajte polaznicima edukacijski materijal.

Ideje za daljnje čitanje

Abrams, D. M. & Mahar-Piersma, C. (2010): Training for the Non-Trainer: Tips and Tools, Cultural Orientation.

Resource Centre: Washington

Logar, Rosa & Vargová, Branislava Marvánová (2015): Affective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence - Training of Trainers Manual.

http://files.wave-network.org/trainingmanuals/Effective_Multi_Agency_Cooperation_2015.pdf

Solter, C., Thi Minh Duc, P., Engelbrecht S.M. (2007): Advanced Training of Trainer - Trainer's Guide.

Pathfinder International: Massachusetts

Training Today (n.d.): The Most Effective Training Techniques

<http://trainingtoday.blr.com/article/most-effective-training-techniques>

ZADACI

- Napravite procjenu potreba budućih educiranih stručnih osoba: Kakvu edukaciju o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) te stručne osobe najviše trebaju?
- Po potrebi nađite dodatnu literaturu o provođenju edukacija, e.g. na vašem nacionalnom jeziku.

³ Izvješće je dostupno i na španjolskom, ruskom, arapskom i portugalskom.

POGLAVLJE 2

UVOD U TEMU RODNO UVJETOVANOG NASILJA

Ovo vas poglavlje uvodi u temu rodno uvjetovanog nasilja – skraćeno GBV. Ovdje ćete naučiti neke temeljne činjenice o rodno uvjetovanom nasilju (GBV).

2.1 Što je rodno uvjetovano nasilje?

Rodno uvjetovano nasilje (GBV) odnosi se na “nasilje koje je usmjereno protiv žene zato što je žena ili koje nerazmjerno pogađa žene” (Članak 3.d Istanbulske konvencije). Rodno uvjetovano nasilje (GBV) je kršenje ljudskih prava koje većinom pogađa žene: „Važno je zadržati ‘rodno uvjetovan’ aspekt koncepta budući da to naglašava činjenicu da je nasilje nad ženama izraz nejednakosti sile između žena i muškaraca” (Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) n.d. a). Takvo nasilje je usmjereno protiv žena zato što su žene ili nerazmjerno pogađa žene. To je razlog zašto se izraz “nasilje nad ženama” (VAW) i rodno uvjetovano nasilje (GBV) oba koriste za oslovljavanje nasilja usmjerenog protiv žena.

KLJUČNE PORUKE

- Rodno uvjetovano nasilje je kršenje ljudskih prava koje većinom pogađa žene.
- Nasilje nad ženama (VAW) se često koristi kao sinonim za rodno uvjetovano nasilje (GBV).

2.2 Oblici rodno uvjetovanog nasilja

Rodno uvjetovano nasilje (GBV) javlja se u puno različitih oblika i može se podijeliti u pet različitih kategorija (IRIN 2004):

1. seksualno nasilje uključujući silovanje, bračno silovanje; pokušaj silovanja; seksualno zlostavljanje (djece); oskrvrće; incest; seksualna eksploatacija; prisilna prostitucija; seksualno uznemiravanje; seksualno nasilje kao oružje rata i mučenja;
2. fizičko nasilje: fizički napad;
3. štetne tradicijske prakse: žensko genitalno sakaćenje (FGM); rani brak; prisilni brak; ubojstvo zbog časti i sakaćenje; čedomorstvo i/ili zanemarivanje;
4. emocionalno i psihičko nasilje: zlostavljanje, ponižavanje; zatočenje;
5. socio-ekonomsko nasilje: Diskriminacija i/ili uskraćivanje mogućnosti, usluga; društvena isključenost/ostracizam utemeljen na spolnoj orijentaciji; opstruktivna zakonodavna praksa.

Važni europski pravni instrumenti su definirali različite oblike rodno uvjetovanog nasilja (GBV) o kojima smo govorili tijekom projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) i s kojima ćete se upoznati u 5. poglavlju:

- nasilje u obitelji ili nasilje od strane intimnog partnera (Čl. 3.b Istanbulske konvencije)
- uhođenje (Čl. 34. Istanbulske konvencije)
- prisilni i rani brak (Čl. 37. Istanbulske konvencije)
- nasilje na temelju časti (Čl. 42. Istanbulske konvencije)
- žensko genitalno sakaćenje (Čl. 38. Istanbulske konvencije)
- seksualno nasilje uključujući silovanje (Čl. 36. Istanbulske konvencije)
- seksualno uznemiravanje (Čl. 40. Istanbulske konvencije)
- trgovina ljudima (Čl. 2. (1-6) Direktive 2011/36/EU).

KLJUČNE PORUKE

- Rodno uvjetovano nasilje javlja se u puno različitih oblika.

✓ ZADACI

- a) Proverite svoje nacionalno pravo: Koji se oblici rodno uvjetovanog nasilja (GBV) spominju? Kako su ti oblici rodno uvjetovanog nasilja (GBV) definirani?

2.3 Podaci o rodno uvjetovanom nasilju

Za vas kao edukatora važno je da učvrstite svoje znanje o rodno uvjetovanom nasilju (GBV). Pozadinske informacije za edukacije o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) između ostalog podrazumijevaju:

- definicije
- činjenice i brojke
- važne smjernice i alate
- pitanja ljudskih prava i pravne implikacije
- poznavanje važnih interesnih skupina – na međunarodnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

Iako nema dovoljno informacija o razmjerima rodno uvjetovanog nasilja (GBV) unutar EU, činjenice i brojke o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) mogu se naći u različitim izvorima (Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) 2017a: 1). Neki se podaci odnose posebno na žene izbjeglice, dok drugi možda ne. Sljedećim se agencijama, institutima, etc. moguće obratiti u vezi teme rodno uvjetovanog nasilja (GBV):

- Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)
- EUROSTAT
- Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA)
- godišnje izvješće Europske komisije o ravnopravnosti žena i muškaraca u EU (koje sadrži poglavlje o rodno uvjetovanom nasilju)
- UN Žene
- državna ministarstva za žene i/ili migraciju.

Umjesto da napamet znate statistiku, kao edukator biste trebali koristiti podatke o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) za podizanje svijesti, podršku donošenju zakona, pružanje neovisnih informacija svojim slušateljima, etc.

KLJUČNE PORUKE

- **Važno je da kao edukator učvrstite svoje pozadinsko znanje o rodno uvjetovanom nasilju (GBV).**

✓ ZADACI

- a) Proverite gore navedene agencije i vaša državna ministarstva za podatke o rodno uvjetovanom nasilju (GBV).
- b) Pročitajte izvješće o glavnom rezultatu studije Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA) (2014a) [Violence against women: An EU wide survey](#)⁴ kako biste dobili uvid u raširenost rodno uvjetovanog nasilja (GBV) unutar EU.

2.4 Ponovljena i višestruka viktimizacija

Kao što je utvrđeno u projektu Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV), žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV), često su žrtve ponovljene viktimizacije. Ponovljena viktimizacija podrazumijeva da je žena izbjeglica ponovna žrtva određenog zločina (e.g. silovanja). Postati žrtva ponovljenje viktimizacije je naročito učestalo u osobnim zločinima kao što su nasilje u obitelji, seksualno nasilje, napadi, etc. (Farrell 2005: 145).

Žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV), često trpe nekoliko različitih oblika rodno uvjetovanog nasilja (GBV) - dva ili više, što znači da doživljavaju višestruku viktimizaciju (Olsvik 2009: 8-9). Na primjeru prisilnog braka može se pokazati da prisilni brak rijetko dolazi sam jer su poveznice između prisilnog braka i drugih oblika rodno uvjetovanog nasilja (GBV) vrlo jake. Incidenti u prisilnom braku smatraju se više incidentima nasilja u obitelji nego slučajevima prisilnog braka (Europski parlament 2016a: 4). Nadalje, dokazano je da su ubojstva zbog časti, seksualno nasilje, seksualno zlostavljanje djece i trgovina ljudima isprepleteni s prisilnim brakom (Robbers 2008: 3; 37-38; Kvinnoforum 2005: 46; FEM Roadmap 2016: 5; Psaila et al. 2016: 26-29). Važno je da ste vi kao edukatori svjesni činjenice da se višestruko nasilje ne događa samo u slučajevima prisilnog braka, već i u svim drugim oblicima rodno uvjetovanog nasilja (GBV) o kojima se govori u 5. poglavlju.

KLJUČNE PORUKE

- **Žene izbjeglice često su žrtve ponovljene i višestruke viktimizacije.**

⁴ Izvještaj je dostupan na nekoliko jezika.

2.5 Rodno uvjetovano nasilje i kultura

Kultura je sustav zajedničkih vjerovanja, običaja, ponašanja i vrijednosti koje koriste članovi nekog društva kako bi shvatili svoj svijet i jedni druge. Teško je odrediti odnos između rodno uvjetovanog nasilja (GBV) i kulture. Često postoje predrasude u kojima se kultura žena izbjeglica krivi za uzrokovanje i toleriranje rodno uvjetovanog nasilja. Dolazi do stereotipiziranja kulture, umjesto do razmatranja ponašanja pojedinog nasilnika. Dokaz sugerira da kako se e.g. obiteljsko nasilje u nekim zajednicama smatra 'kulturološkim', policija i druge vlasti nisu baš pratili slučajeve obiteljskog nasilja u zajednicama izbjeglica, čime su žene izbjeglice izložili većoj opasnosti od ponovljenog zlostavljanja. Važna poruka za vas kao edukatora je da su razlozi rodno uvjetovanog nasilja (GBV) nedostatak poznavanja jezika domaćina, nezaposlenost, izolacija od društva domaćina, trauma, strukturalne nejednakosti rodova, etc., a ne kultura (Rees & Pease 2006: 1- 14; 2017).

Rodno uvjetovano nasilje (GBV) se pojavljuje u svim društvima neovisno o kulturi, religiji i socio-ekonomskom statusu: kada pogledate statistiku EU o ženama državljanima EU koje su doživjele rodno uvjetovano nasilje (GBV) – u studiji poput [Violence against Women: an EU wide survey](#) Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA) (2014a) - vidjet ćete da je rodno uvjetovano nasilje (GBV) prošireno u svim društvima i kulturama. Zbog toga se prilikom objašnjavanja uzroka i toleriranja rodno uvjetovanog nasilja (GBV) trebete usredotočiti na patrijarhat, a ne na kulturu. Ekološki model⁵ s kojim ćete se također upoznati u potpoglavlju 4.1 nudi vam dobar alat za objašnjavanje pojave rodno uvjetovanog nasilja (GBV).

Vezano uz kulturu, trebali biste također biti svjesni činjenice da službe za podršku ženama izbjeglicama mogu biti slijepe na boju kože i ignorirati kulturalno specifične potrebe žena izbjeglica. Smatra se da su bjelačke žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u privilegiranijoj situaciji kada se e.g. radi o pristupu službama za podršku (Sokoloff & Dupont 2005: 45-47; Crewswick 2017: 17-19). Zbog toga biste trebali naglasiti svojim polaznicima da trebaju biti kulturalno osjetljivi u radu sa ženama izbjeglicama, kako bi izbjegli sekundarnu viktimizaciju (pogledajte potpoglavlje 6.2).

KLJUČNE PORUKE

- Rodno uvjetovano nasilje je prisutno u svim društvima i kulturama.
- Upotrijebite ekološki model kako biste objasnili zašto se rodno uvjetovano nasilje događa.

⁵ Ovaj pristup identificira individualne, međuljudske, organizacijske i društvene (strukturalne) faktore koji utvrđuju rizik od zlostavljanja. Ekološki pristup nastoji razumjeti okolnosti i posljedice rodno uvjetovanog nasilja (GBV) bez opravdavanja ponašanja pojedinih počinitelja (McCracken i sur. 2013: 25).

POGLAVLJE 3

MEĐUNARODNI I REGIONALNI INSTRUMENTI KOJI SE BAVE RODNO UVJETOVANIM NASILJEM

Kako biste razumjeli koja prava imaju žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) i odakle ta prava proizlaze, važno je da se upoznate s glavnim pravnim instrumentima koji se bave rodno uvjetovanim nasiljem (GBV) i njihovim implikacijama za žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Cilj ovog poglavlja je ukratko vas upoznati s glavnim pravnim instrumentima o kojima se govori u projektu Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) s različitim pravnim gledištima kaznenog, građanskog i migracijskog prava kojih kao edukator trebate biti svjesni. Predlažemo da preuzmete pravne instrumente na vlastitom nacionalnom jeziku. Neki daljnji praktični pravni problemi i neki specifični pravni instrumenti se mogu pronaći u 5. poglavlju.

Ključni pravni standardi za rješavanje nasilja nad ženama izbjeglicama

Grafički prikaz dizajnirao je SOLWODI Deutschland e.V.

3.1 Međunarodno pravo

U ovom ste potpoglavlju upoznati s važnim međunarodnim pravnim instrumentima, uglavnom konvencijama, ali i nekim smjernicama. Poznavanje međunarodnih sporazuma je važno jer oni postavljaju standarde za nacionalno zakonodavstvo.

3.1.1 Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) (1971.)

Svrha ove konvencije UN-a je osigurati jednakost žena i muškaraca bez ikakve diskriminacije, što znači bez ikakve razlike, isključenja ili ograničenja na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha da ženama ugrozi ili onemogući priznanje, uživanje ili korištenje, bez obzira na njihovo bračno stanje (Čl. 1.). Odredbe Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) se stoga primjenjuju na žene izbjeglice. Čl. 3. uvrđuje da će države stranke na svim područjima - posebno na političkom, društvenom, gospodarskom i kulturnom području - poduzeti odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavne, za osiguravanje punog razvoja i napredovanja žena kako bi im osigurale korištenje i uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda na osnovi jednakosti s muškarcima. Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) je globalni prototip Istanbulske konvencije (pogledajte potpoglavlje 3.2.1).

KLJUČNE PORUKE

- **Države stranke će ukloniti diskriminaciju žena.**
- **Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) je globalni prototip Istanbulske konvencije.**

✓ ZADACI

- a) Ako su dostupna, provjerite izvješća o nadzoru Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) ([CEDAW 2007](#)) za svoju zemlju u svrhu implementacije ciljeva konvencije u vaše nacionalno pravo. Koji se problemi spominju? Odnose li se ti problemi na žene izbjeglice?

3.1.2 Konvencija o statusu izbjeglica (Ženevska konvencija o izbjeglicama) (1951.)

Kako bi se kvalificirala kao izbjeglica, osoba treba zadovoljiti Čl.1A(2) Ženevske konvencije o izbjeglicama:

zbog osnovanog straha od progona zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili zbog političkog mišljenja, nalazi izvan zemlje svog državljanstva, a ne može ili se zbog takvog straha ne želi staviti pod zaštitu te zemlje; ili osoba bez državljanstva koja se nalazi izvan zemlje prethodnog stalnog boravišta, a koja zbog takvih događaja, ne može ili se zbog straha ne želi vratiti u tu državu.

Kako bi bila smatrana izbjeglicom, žena izbjeglica mora kao prvo detaljno opisati da se zločin rodno uvjetovanog nasilja (GBV) koji je ona doživjela smatra progonom. Drugo, zločin rodno uvjetovanog nasilja (GBV) treba biti zbog razloga rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja. Naposljetku, žena izbjeglica treba uspostaviti uzgrednu vezu da je doživjela rodno uvjetovano nasilje (GBV) (e.g. silovanje) 'zbog razloga' svog roda.

Kao edukatori trebate znati da je Ženevska konvencija o izbjeglicama kritizirana kao muški orijentirana budući da žene kao tražiteljice azila često padaju izvan tradicionalnih interpretacija e.g. progona zbog političkog mišljenja. Pojavom instrumenata ljudskih prava poput Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), interpretacija toga što sačinjava progon za žene je pojednostavljena: Rodno vezan progon⁶ opisuje progon koji je vjerojatniji da će se dogoditi ženama jer su one žene, sugerirajući da je taj progon rezultat njihova roda (Palmer & Smith 2001: 13; Crawley 2001). Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) je donijela Smjernice o rodno vezanom progonu u kontekstu Ženevske konvencije o izbjeglicama⁷. Prihvatanje da rodno uvjetovana zlostavljanja čine progon je osobito omogućilo ženama da ih se smatra članovima određene društvene skupine, čak i kad su ih počinili pojedinci (Palmer & Smith 2001: 14; Edwards 2003: 68; Türk & Nicholson 2003: 16-17). Također u EU, europske institucije sve više implementiraju zakone kojima bi omogućili ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) da zatraže azil na temelju toga što su doživjele rodno specifičan progon, kao e.g. u Kvalifikacijskoj direktivi EU 2011/95/EU (pogledajte potpoglavlje 3.2.3).

Trebate biti svjesni činjenice da se ženama izbjeglicama rijetko odobri status izbjeglice iako postoje instrumenti za prepoznavanje rodno uvjetovanog progona. Gledajući primjer nasilja u obitelji morate znati da je teško primijeniti logiku Ženevske konvencije na žrtve nasilja u obitelji jer

nasilje u obitelji gdje su počinitelji nedržavni akteri i koje se za većinu žena odvija u kontekstu trenutne ili prethodne intimne veze, dosljedno se percipira kao privatna stvar, pogodajući žene kao individualne članove društva, a ne kao članove 'određene društvene skupine' (Palmer & Smith 2001: 14).

KLJUČNE PORUKE

- Žene izbjeglice koje su doživjele rodno uvjetovano nasilje (GBV) će se u kontekstu Ženevske konvencije o izbjeglicama najvjerojatnije smatrati članovima 'određene društvene skupine'.
- Rodno vezan progon se teško prepoznaje kao ispunjenje kriterija za smatranje izbjeglicom.

✓ ZADACI

- a) Provjerite svoje nacionalno pravo o dozvolama boravka i statusu azila. Kako se žene tražiteljice azila mogu smatrati izbjeglicama u vašem nacionalnom pravu?

Ideje za daljnje čitanje

Haines, Roger (n.d.): Gender-Related Persecution

<https://www.refworld.org/pdfid/470a33b50.pdf>

UNHCR (2003): Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons - Guidelines for Prevention and Response, Chapter 8, p. 109-122

<https://www.unhcr.org/en-1k/protection/women/3f696bcc4/sexual-gender-based-violence-against-refugees-returnees-internally-displaced.html>

⁶ Ako ste zainteresirani naučiti više o Konvenciji o izbjeglicama, rodno uvjetovanom progonu i temeljima konvencije trebate pročitati Hainesovu studiju (n.d.) (pogledajte Ideje za daljnje čitanje ispod).

⁷ Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR (2002): Smjernice o međunarodnoj zaštiti br.1: rodno vezan progon u kontekstu Čl.1A(2) konvencije iz 1951. i/ili Protokol o statusu izbjeglica iz 1967., HCR/GIP/02/01

3.1.3 Ostali međunarodni pravni instrumenti

Ako ste zainteresirani naučiti više o međunarodnim pravnim instrumentima koji se bave ženama izbjeglicama, žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV), možete pogledati i sljedeće instrumente UN-a koji prepoznaju rodno uvjetovano nasilje (GBV) kao kršenje ljudskih prava:

- Opća preporuka br. 19 Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena (1992.);
- Pekinška platforma za djelovanje (1995.);
- Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i Opća preporuka br. 32 (2014.);
- Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (1984.);
- Konvencija o pravima djeteta (1989.) čije implikacije mogu biti važne ako vaši polaznici edukacije rade s maloljetnim djevojčicama;
- Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom (2006.) koja može biti važna polaznicima edukacije koji rade sa ženama izbjeglicama s invaliditetom, žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV).

Molimo imajte na umu da je gore naveden popis samo primjer za daljnje relevantne pravne instrumente UN-a te se nikako ne treba smatrati zatvorenim popisom.

3.2 Regionalno pravo

Što se tiče regionalnih pravnih instrumenata, važno je pogledati europske pravne instrumente Vijeća Europe (Coe) i Europske unije i kako se oni osvrću na žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Ti instrumenti s kojima se upoznajete dolje obvezujući su za države članice Vijeća Europe (Coe) i države članice EU.

3.2.1 Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija) (2011.)

Kao prva pravno obvezujuća konvencija u području rodno uvjetovanog nasilja (GBV) i nasilja u obitelji, Istanbulska konvencija je uvela sveobuhvatan okvir za sprječavanje nasilja, zaštitu žrtava i procesuiranje počinitelja. Svrha ove konvencije Vijeća Europe je zaštititi sve žene od nasilja i nasilja u obitelji, doprinoseći uklanjanju diskriminacije, promičući stvarnu ravnopravnost muškaraca i žena, osmišljavajući sveobuhvatne okvire, politike, promičući međunarodnu suradnju s ciljem uklanjanja nasilja nad ženama i nasilja u obitelji i pružanja podrške i pomoći svim organizacijama i tijelima za provedbu zakona da učinkovito surađuju kako bi usvojili integrirani pristup cilju konvencije (Čl. 1. a-e). Konvencija utvrđuje definicije različitih oblika nasilja, temeljnih prava, mjera sprečavanja, zaštite i podrške kao i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja. Uključene supstantivne pravne definicije, kao i otežavajuće okolnosti u konvenciji strogo opisuju sve oblike rodno uvjetovanog nasilja (GBV)¹ i bitne su za njihovo detaljno razmatranje u 5. poglavlju (Čl. 29. – 48.). Donešene mjere za istragu, procesuiranje, proceduralno pravo i zaštitne mjere za kaznene postupke su jednako neophodne za sve oblike rodno uvjetovanog nasilja (GBV) spomenute u 5. poglavlju (Čl. 49. – 61.). U studenome 2016., sve su države članice EU potpisale konvenciju i većina država članica ju je ratificirala. EU je također potpisom postala potpisnicom konvencije. To znači da su i EU i njezine države članice zakonski vezane odredbama Istanbulske konvencije (Europski parlament 2016a: 4; Coe (Vijeće Europe) 2018.; Christofi et al. 2017: 11-12, 84). Nakon što je ratificira, EU će biti pod nadzorom Grupe stručnjaka za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO) te mora implementirati odgovarajuće zakonodavstvo za borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja (GBV) (pogledajte Čl. 7.(1)), etc. (De Schutter 2016: 48-49).

Istanbulska konvencija je važna referentna točka za savjetnike/ce koji rade sa ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Za žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV), provođenje konvencije znači da su oblici rodno uvjetovanog nasilja (GBV) prepoznati kao oblik progona, da se implikacije Ženevske konvencije tumače na rodno osjetljiv način kako bi uključile rodno specifične osnove za azil (Čl. 60. (1)), da je postupak azila kao takav rodno osjetljiv i da se poštuje načelo zabrane protjerivanja² (Čl. 61). Konvencija također utvrđuje da će države razviti rodno osjetljive usluge podrške za tražitelje/ice azila (Čl. 60. (3)) (Vijeće Europe (Coe) n.d. a). Potpoglavlje 5.2.1 će detaljnije objasniti migracijske aspekte Istanbulske konvencije na primjeru prisilnog braka.

KLJUČNE PORUKE

- Istanbulska konvencija je pravno obvezujuća konvencija u području rodno uvjetovanog nasilja (GBV) i nasilja u obitelji.
- Konvencija utvrđuje minimalne standarde za postupanje i borbu protiv svakog od spomenutih oblika rodno uvjetovanog nasilja (GBV).
- Žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) imati će pristup određenim uslugama podrške u skladu s načelom nediskriminacije.
- Posebne odredbe vezane uz migraciju i azil utvrđene su u konvenciji.

⁸ s izuzetkom trgovine ljudskim bićima (THB), koja nije spomenuta u konvenciji.

⁹ Načelo zabrane protjerivanja je načelo azila i međunarodne zaštite izbjeglica kojim se osigurava da žrtve nasilja nad ženama, kojima je potrebna zaštita, bez obzira na njihov status ili boravak, ne budu vraćene u bilo koju zemlju u kojoj bi im život bio ugrožen ili gdje bi mogle biti podvrgnute mučenju ili neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju.

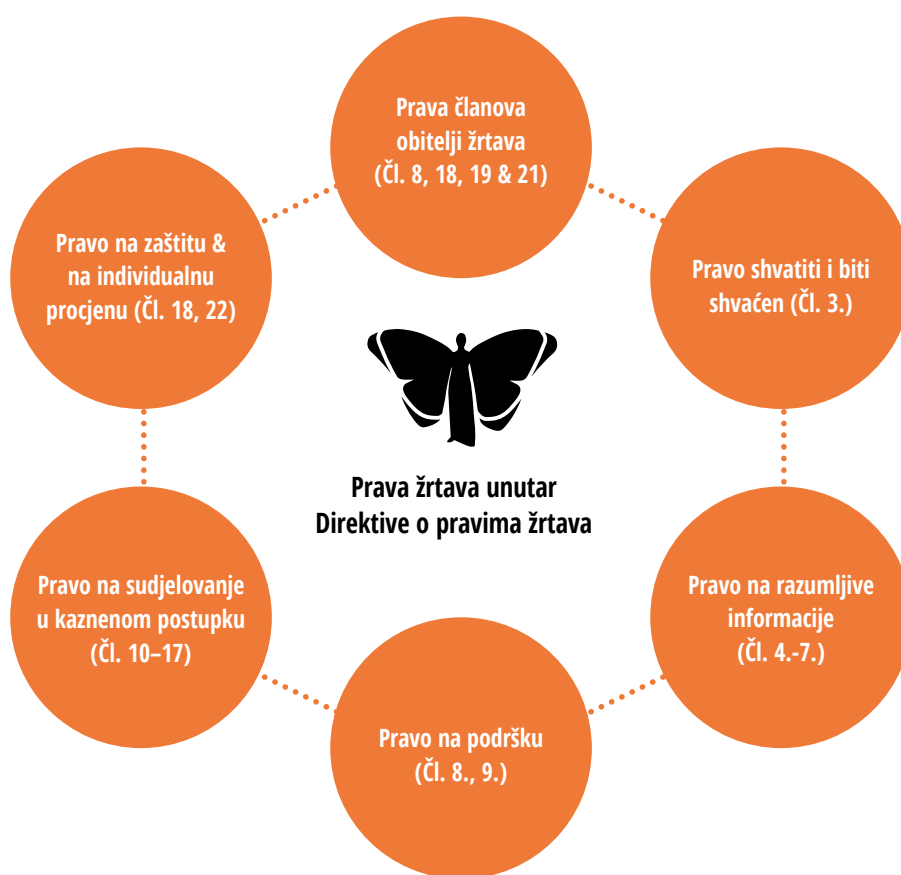
✓ ZADACI

- Pročitajte [Pojašnjavajuće izvješće Istanbulske konvencije](#)¹⁰ (Vijeće Europe (Coe) 2011.) .
- Provjerite svoje nacionalno zakonodavstvo: Je li Istanbulska konvencija ratificirana u vašoj zemlji? Da li je provedba kritizirana od e.g. nevladinih organizacija (NGOs), etc.? Sadrži li kritika posebna otvorena pitanja vezana uz žene izbjeglice?
- Provjerite da li je napisano [izvješće o nadzoru](#) Grupe stručnjaka za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO) za Vašu zemlju (Vijeće Europe (Coe) n.d. b).
- Prođite [HELP online tečaj o nasilju nad ženama](#) Vijeća Europe (CoE) (Vijeće Europe (Coe) n.d. c).

3.2.2 Direktiva 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela (Direktiva o pravima žrtava) (2012.)

Prethodno je EU donijela samo određeni broj politika o minimalnim standardima za žrtve kaznenog djela. Direktiva o pravima žrtava ta prava proširuje i izričito se odnosi na rodno uvjetovano nasilje (GBV) (e.g. Recital 17.). Države članice mogu učiniti i više, ali moraju osigurati da su minimalni standardi implementirani u njihovu zakonodavstvu. Oni uključuju:

Minimalni standardi za implementaciju Direktive o pravima žrtava za države članice EU

Grafički prikaz dizajnirao je SOLWODI Deutschland e.V. na temelju grafičkog prikaza Europske komisije o Direktivi EU o žrtvama (Europska komisija (EC) 2017.).

Ta bi prava trebala biti dostupna na nediskriminirajući način kako bi žene izbjeglice mogle iskoristiti ta prava dokle god su bile viktimizirane unutar EU (Čl. 1. (1)). U slučaju ženskog genitalnog sakaćenja (FGM), mreža END FGM u svojoj je publikaciji navela na koja se proceduralna prava žrtve mogu referirati u pogledu kaznenog postupka (END FGM Network 2016a). Spomenuta pitanja i odgovori su također korisni za druge oblike rodno uvjetovanog nasilja (GBV) spomenute u 5. poglavlju.

KLJUČNE PORUKE

- **Žene izbjeglice su kao žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) nositeljice prava sukladno Direktivi o pravima žrtava.**
- **Države članice su dužne implementirati spomenuta prava u nacionalno pravo.**

✓ ZADACI

- a) Provjerite svoje nacionalno zakonodavstvo: U kojoj mjeri je Direktiva o žrtvama implementirana u vaše nacionalno pravo? Je li implementacija bila kritizirana od e.g. nevladinih organizacija (NGOs), etc.? Sadrži li kritika posebna otvorena pitanja vezana uz žene izbjeglice?
- b) Pročitajte publikaciju mreže END FGM (2016a) [*Directive 2012/29/EU establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime - Questions and Answers on the rights to support and protect victims of gender-based violence, including women affected by female genital mutilation*](#)¹¹.

3.2.3 Ostali važni europski instrumenti

U kontekstu edukacije bi također moglo biti bitno pogledati ostale važne europske pravne instrumente koji prepoznaju rodno specifične vrste progona i rodno uvjetovano nasilje (GBV) kao kršenje ljudskih prava:

- Europska konvencija o ljudskim pravima (ECHR): u Europi slučajevi zločina rodno uvjetovanog nasilja (GBV) nad ženama izbjeglicama mogu potpasti pod Europsku konvenciju o ljudskim pravima (ECHR), tvrdeći da ovaj oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV) oduzima ženi izbjeglici pravo na život (Čl. 2.), pravo na slobodu od mučenja, neljudskog i ponižavajućeg postupanja (Čl. 3.) i pravo na fizički i mentalni integritet (Čl. 8.) (Štirn & Minić 2016: 78; Europska konvencija o ljudskim pravima (ECHR) 2018: 1-13);
- Direktiva 2011/95/EU o standardima za ispunjavanje uvjeta državljanstva trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za korisnike međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu i sadržaj odobrene zaštite, i.e. Kvalifikacijska direktiva, koja prepoznaje rodno uvjetovan progona u Čl. 9.(2 f) i 10. (1d) i da osobe preživjele rodno uvjetovano nasilje (GBV) ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu;
- Direktiva 2013/33/EU koja utvrđuje standarde za prihvata podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, i.e. Direktiva o uvjetima prihvata koja daje pravo ženama tražiteljicama azila preživjelima rodno uvjetovano nasilje (GBV) na posebne socijalne i pravne usluge podrške kao i uvjete prihvata te također zahtijeva od država da spriječe pojavljivanje rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u smještajima za izbjeglice (Čl. 18.; 21.);
- Direktiva 2013/32/EU o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite, i.e. Direktiva o postupku azila, podrazumijeva da se od vaših klijenata uz njihov pristanak prikupljaju medicinsko-pravni dokumenti koji mogu ukazivati na prošli progona ili ozbiljnu povredu - e.g. žensko genitalno sakaćenje (FGM), seksualno nasilje (e.g. Čl.10. (3d), Čl. 15. (3a)).

Kao i kod ostalih UN-ovih pravnih instrumenata gore ni ovaj se popis ne može smatrati zatvorenim popisom.

3.3 Nacionalno pravo

Međunarodni i regionalni pravni instrumenti imaju utjecaj na nacionalno pravo, ali podrška ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) će varirati s obzirom na njihov razvoj i implementaciju u nacionalno pravo. Preporučujemo da kao edukator provjerite kako su ti gore navedeni zakoni kao i neki posebni pravni instrumenti spomenuti u 5. poglavlju implementirani u vašoj zemlji. Ako niste upoznati s time kako funkcioniraju gore navedeni pravni sustavi (UN, Vijeće Europe (Coe), EU), savjetujemo vam da dodatno istražite o tome kako međunarodno i regionalno pravo utječu na vaše nacionalno pravo.

¹¹ Ova publikacija je dostupna i na francuskom.

POGLAVLJE 4

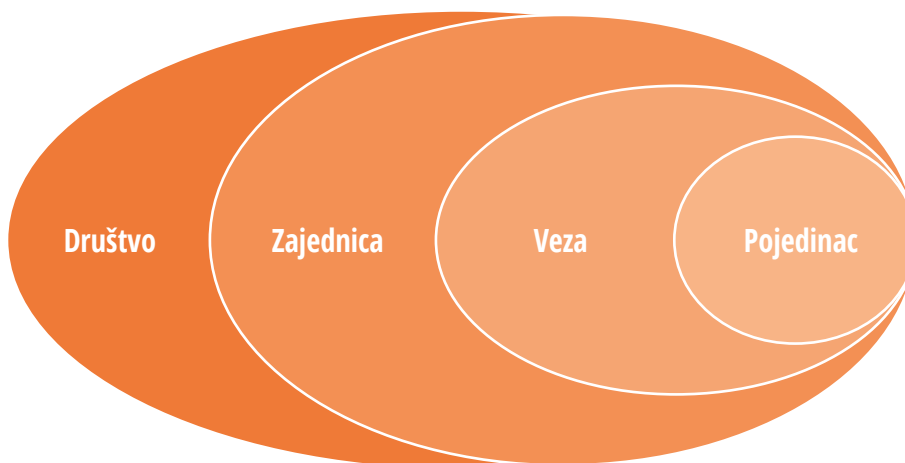
DRUŠTVENI KONTEKST NASILJA I POSLJEDICE RODNO UVJETOVANOG NASILJA

Ovo poglavlje bavi se društvenim kontekstom nasilja i različitim posljedicama koje žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) trpe. Ovdje ćete naučiti o društvenom kontekstu nasilja u cjelini i različitim vrstama posljedica koje te žene doživljavaju. Poseban osvrt je također dan na društveni kontekst migracije i njene implikacije za žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Dolje spomenute posljedice vrijede za sve oblike rodno uvjetovanog nasilja (GBV) o kojima će se govoriti u 5. poglavlju. Mora se istaknuti da koliko žene izbjeglice trpe te vrste posljedica uvijek ovisi o njihovim individualnim okolnostima, njihovu karakteru, njihovoj osobnoj otpornosti i pomoći i podršci koju prime.

4.1 Društveni kontekst nasilja

Ekološki model za razumijevanje nasilja Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) se često koristi kako bi se objasnilo koliko je složena priroda nasilja. Model koristi četiri različite razine kako bi objasnio kako svaka od tih razina utječe na pojavu nasilja.

Ekološki model za razumijevanje nasilja Svjetske zdravstvene organizacije (WHO)

WHO 2002: 12

Na razini pojedinca postoji puno faktora koji mogu voditi tome da žene izbjeglice postanu žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV), zbog njihova

- roda: nasilje je usmjereno protiv žena izbjeglica zbog njihova roda (Perry 2012).
- dobi: dob može biti faktor rizika, izlažući žene izbjeglice različitim oblicima rodno uvjetovanog nasilja tijekom njihova života¹²:

Faza	Vrsta nasilja prisutna
Prije rođenja	Spolno selektivni pobačaj; premlaćivanje u trudnoći; prisilna trudnoća
Dojenačka dob	Žensko čedomorstvo; emocionalno i fizičko zlostavljanje; diferencijalni pristup hrani i zdravstvenoj skrbi
Djevojaštvo	Dječji brak; žensko genitalno sakaćenje (FGM); seksualno zlostavljanje od strane članova obitelji i nepoznatih osoba; diferencijalni pristup hrani, medicinskoj skrbi i obrazovanju; trgovina ljudima
Adolescencija	Nasilje pri udvaranju; ekonomski uvjetovan prisilni seks (e.g. za školske pristojbe); seksualno zlostavljanje na radnom mjestu; seksualno uznemiravanje; dogovoreni brak; trgovina ljudima; ostala djela seksualnog nasilja
Reproduktivna dob	Fizičko, psihičko i seksualno zlostavljanje od strane intimnih muških partnera i rođaka; trudnoće prisiljene od strane partnera; seksualno zlostavljanje na radnom mjestu; seksualno uznemiravanje; silovanje; zlostavljanje udovica, uključujući otimanje imetka i prakse seksualnog čišćenja
Stariji	Zlostavljanje udovica, uključujući otimanje imetka; optužbe za vračarstvo; fizičko i psihičko nasilje od strane mlađih članova obitelji; diferencijalni pristup hrani i medicinskoj skrbi

¹² Tablica se temelji na tablici Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (2003.) o seksualnom i rodno uvjetovanom nasilju tijekom ciklusa života (Ibid: 20).

- invaliditeta: žene izbjeglice s invaliditetom mogu biti ranjivije na nasilje, poput fizičkog i seksualnog napada, zato što su ljudi s invaliditetom često najmanje sposobni prepoznati opasnost i najmanje sposobni zaštititi se.
- nezaposlenosti: žene izbjeglice koje su e.g. bile žrtve trgovine ljudima vjerovala su riječima trgovaca koji su im obećali bolji život u Europi, etc. Bile su ranjive zbog svoje financijske situacije. Visoke razine nezaposlenosti prisiljavaju žene izbjeglice da potraže mogućnosti dohotka – poput prostitucije – koje ih vode u još veći rizik (e.g. zdravstveni rizici) (Perry 2012).

Rizik od nasilja ne ovisi samo o individualnim okolnostima, već može biti i rezultat okolnosti u vezama (druga razina), zajednicama (treća razina) ili pozicije u društvu kao cjelini (četvrta razina).

KLJUČNE PORUKE

- “Nasilje je složen problem ukorijenjen u interakciji mnogih faktora – bioloških, društvenih, kulturalnih, ekonomskih i političkih” (Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) 2002: 10).

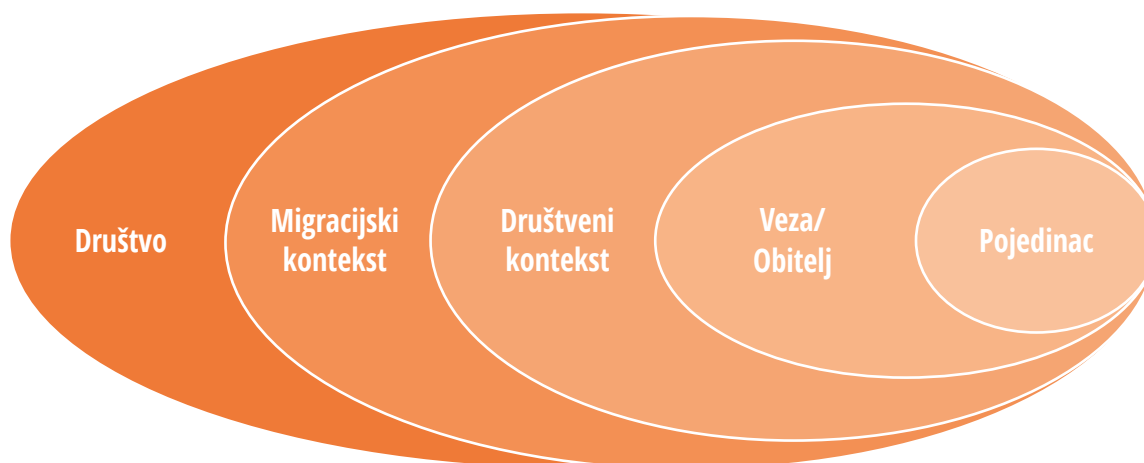
✓ ZADACI

- Pročitajte *World Report on Violence and Health*¹³ (2002) Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) (Ibid.: 3-19).
- Pročitajte u priručniku projekta (2019) Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) o faktorima rizika za rodno uvjetovano nasilje (GBV) (Ibid.).

4.2 Migracijski status i nasilje

Žene izbjeglice su pod većim rizikom da dožive nasilje ne zbog svog etniciteta, već zato što su suočene s različitim oblicima društvene isključenosti ili diskriminacije u svakodnevnom životu: nesiguran status boravka, ograničen pristup sustavu socijalne skrbi zemlje koja ugošćuje izbjeglicu, nedostatan pristup sustavu zdravstvene skrbi i tržištu rada, etc. Preseljenje na novu lokaciju također podrazumijeva relativan gubitak društvenog kapitala što može voditi društvenoj izolaciji koja također može povećati rizik od nasilja. Ti faktori vode ka tome da su žene izbjeglice izložene daljnjem zlostavljanju i nasilju (Logar & Vargová 2015: 35). Tijekom projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV), korisnici projekta željeli su proširiti ekološki model na način da uključe i migracijski kontekst kao dodatnu razinu. Ta migracijska razina podrazumijeva kako migracijska situacija sama po sebi, pritisci seljenja i nesigurna budućnost također dovode rodne uloge pred izazov i pojačavaju tenzije unutar obitelji, što ponekad vodi u nasilje. Za više informacija o tome kako je migracijski status faktor rizika od nasilja, pročitajte priručnik projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV).

Ekološki model za razumijevanje nasilja s migracijskim kontekstom

Ovaj grafički prikaz osmislio je SOLWODI Deutschland e.V. na temelju ekološkog modela Svjetske zdravstvene organizacije (WHO).

KLJUČNE PORUKE

- Žene izbjeglice su pod većim rizikom da budu izložene nasilju zbog društvene isključenosti ili diskriminacije u svakodnevnom životu.
- Za edukaciju koristite ekološki model s proširenom razinom migracijskog konteksta.

¹³ Izvješće je dostupno na nekoliko jezika.

🕒 VJEŽBA 1 – Osiguravanje inkluzivnosti

Cilj	Cilj ove vježbe je osvijestiti organizacije o mogućim diskriminacijskim praksama i implementiranju inkluzivnih politika.
Vrijeme	Grupni rad (30 minuta); razgovor na plenumu (20 minuta)
Vježba	Radite u grupama od 3-4. Pročitajte <i>Exercise 3.1 inclusion instead of discrimination u Effective Multi-Agency Cooperation for Preventing and Combating Domestic Violence - Training of Trainers Manual</i> (2002: 28) Logara i Vargove. Slijedite upute vježbe i koristite danu brošuru <i>3.1 Table for applying a human rights-based approach for ensuring inclusiveness</i> (Ibid: 29) (30 minuta). Na plenumu razgovarajte o ishodima grupnog rada. Postoje li određene grupe žena izbjeglica koje vaša organizacija isključuje? Kako bi one mogle biti uključene u rad vaše organizacije? (20 minuta)

✓ ZADACI

- Pročitajte poglavlja o faktorima rizika od rodno uvjetovanog nasilja (GBV) i rodno uvjetovanom nasilju (GBV) u kontekstu izbjeglica u priručniku projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV).

4.3 Društvene posljedice

Nasilje ima teške posljedice za žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Kao edukator trebate znati da postoje tri glavne društvene razine koje imaju utjecaj na žene izbjeglice nakon što su doživjele rodno uvjetovano nasilje (GBV): mikro, mezo i makro razina. Na mikro razini, nasilje uzrokuje da žene izbjeglice ne sudjeluju u društvu. Nasilje intimnog partnera može e.g. voditi tome da osobe ne razvijaju ideje, vještine i talente koji mogu doprinijeti društvu jer su žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) preokupirane obiteljskim problemima i jer počinitelj nasilja često ograničava njihovu slobodu, kretanje i postupke (Al Usta et al. 2012). To negativno utječe na voljnost žena izbjeglica da se integriraju. Društvene posljedice između ostalog podrazumijevaju: gubitak prijatelja i društvenih veza; osobni problemi s izolacijom i integracijom; gubitak posla ili problemi u pronalaženju posla; gubitak prihoda i imetka; gubitak društvenog statusa; šteta u odnosu s vlastitom djecom i drugim članovima obitelji; dovođenje dozvole boravka u rizik zbog kontradiktornih izjava u razgovoru za azil (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2015: 14, 18).

Na mezo razini nasilje stvara nestabilan i nesiguran obiteljski život, osobito ako je počinitelj član obitelji, intimni partner, etc. Naručito ako su žene izbjeglice majke koje e.g. pate od traumatizacije, zdravstvenih problema, etc., djeca su, kao posljedica toga, također u opasnosti da pate od problema u svojoj psiho-socijalnom stanju. Budući da je "nasilje zarazno", rodno uvjetovano nasilje (GBV) potpomaže u širenju rodnih stereotipa, rodne nejednakosti i diskriminacije kao i u povećanju stopa zločina rodno uvjetovanog nasilja (GBV) unutar društava na makro razini (Al Usta et al. 2012).

KLJUČNE PORUKE

- Društvene posljedice rodno uvjetovanog nasilja (GBV) nad ženama izbjeglicama imaju trajne učinke na žene koje su njime zahvaćene, njihove obitelji i društvo u cjelini.

✓ ZADACI

- Napravite vježbu 2 kako biste se upoznali s temom. Koje društvene posljedice nasilja poznajete?

4.4 Ekonomske posljedice

Zločini rodno uvjetovanog nasilja (GBV) vode prema direktnim i indirektnim troškovima žrtve. Direktni troškovi e.g. podrazumijevaju medicinske (e.g. troškovi terapije, posjeti hitnoj službi) i nemedicinske troškove (e.g. pravno savjetovanje). Žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) se također suočavaju s brojnim indirektnim troškovima prouzročenima iskustvom rodno uvjetovanog nasilja (GBV): gubitak prihoda zbog rastave od muža ili gubitak posla zbog traumatizacije, gubitak zdravstvenog osiguranja, etc. Iako podaci o procjeni gubitka koji je rezultat zločina rodno uvjetovanog nasilja (GBV) nedostaju, može se reći da žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) često imaju sve lošiju kvalitetu života (Al Usta et al. 2012).

Što se tiče žena izbjeglica, trebate znati da imigracija u zemlje domaćine može voditi tome da žene izbjeglice dožive dodatnu ekonomsku ranjivost, što ih može voditi tome da e.g. budu izložene trgovini ljudima. Jednako tako, izvješteno je da ako se muškarcima izbjeglicama uskrati pristup zaposlenju u zemlji domaćinu, oni koriste nasilje u obitelji kako bi nadoknadili vlastiti gubitak autonomije, što je ujedno i ekonomska posljedica koja vodi nasilju nad ženama izbjeglicama (Sansonetti 2016: 44). Ovaj ekonomski teret ima ozbiljne posljedice na zdravlje i socijalizaciju žena izbjeglica.

KLJUČNE PORUKE

- Žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) često trpe ekonomske posljedice.

🕒 VJEŽBA 2 – Identificiranje društvenih i ekonomskih posljedica i rizika rodno uvjetovanog nasilja

Cilj	Cilj ove vježbe je osvijestiti vaše polaznike o različitim vrstama društvenih i ekonomskih posljedica nasilja.
Vrijeme	Rad u paru (20 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Vježba	Radite u parovima. Svaki polaznik govori o slučaju jedne klijentice (molimo mislite na anonimnost!) i koje je društvene i ekonomske posljedice ona doživjela kroz rodno uvjetovano nasilje (GBV). Drugi polaznik sluša. Izmjenjujte se (10 minuta). Potom razgovarajte o tome kojih ste vrsta društvenih i ekonomskih posljedica nasilja svjesni (10 minuta). Razgovarajte o svojim rezultatima i drugim rezultatima grupa na plenumu (10 minuta).

✓ ZADACI

- a) Napravite vježbu 2 kako biste se upoznali s temom. Koje ekonomske posljedice nasilja poznajete?

4.5 Zdravstvene posljedice

Zdravstvene posljedice rodno uvjetovanog nasilja (GBV) mogu se grupirati u tri kategorije:

1. Fizičke posljedice:

- ozljede: funkcionalna oštećenja, kronične invalidnosti;
- reproduktivno zdravlje: poremećaji menstrualnog ciklusa, operacije donjeg dijela abdomena, komplikacije tijekom trudnoće, spontani pobačaji i uranjeni porođaj; spolno prenosive bolesti (STDs)

2. (Psiho-)somske posljedice:

- somatski poremećaji: gastrointestinalni poremećaji, kardiovaskularni poremećaji, kožne bolesti, respiratorni poremećaji;

3. Psihičke posljedice:

- Posttraumatski stresni poremećaj (PTSD): pojačana stimulacija, poremećaj spavanja, strah povezan s ležanjem u krevetu, razdražljivost, ljutitost, agresija, pogrešno usmjereno neprijateljstvo, hipervigilancija, fizičke reakcije na događaje koji sliče prethodnom nasilju;
- depresija: letargija, suicidalne ideje/pokušaji samoubojstva, poremećaj spavanja;
- socijalni anksiozni poremećaj/socijalna fobija: fobije, poremećaji prehrane/poteškoće, gubitak dostojanstva i samopoštovanja, suicidalnost;
- disocijativna reakcija: isključenje, depersonalizacija, višestruke osobnosti;
- nezdrave strategije suočavanja sa stresom: riskantno seksualno ponašanje, pušenje, zlouporaba alkohola i droge, samoispitivanje (Nacionalni centar za nasilje u obitelji, traumu & mentalno zdravlje 2014: 1-4; Odjel za poslove veterana Sjedinjenih država n.d.).

U usporedbi s državljanima EU, studije su primijetile da su žene izbjeglice imale teža i višestruka dugotrajna traumatska iskustva, a razlog tome je što su žene izbjeglice doživjele intencionalno nanešeno nasilje. Nesigurna situacija boravka, nedostatak poslovnih mogućnosti, etc. dodatno čine psihičke probleme sve težima. Ne samo da je posttraumatski stresni poremećaj (PTSD) visoko izražen među ženama izbjeglicama, nego i drugi psihijatrijski poremećaji i somatski zdravstveni problemi. Ako su žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) napustile svoju domovinu nakon što su već bile traumatizirane ili su doživjele traumatizaciju tijekom bijega, dok su njihov boravišni status i budućnost i dalje nesigurni, to može pogoršati posttraumatski stresni poremećaj (PTSD) i ostale oblike psihičkih problema. (Lethi et al. 2016: 19-20). Za više informacija za vas radi savjetovanja svojih polaznika edukacije o radu s traumatiziranim klijenticama, molimo pogledajte potpoglavlje 8.1.

KLJUČNE PORUKE

- **Žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) često pate od fizičkih, (psih-) somatskih i psihičkih posljedica.**

4.6 Pravne posljedice

Ako žena izbjeglica odluči prijaviti zločin rodno uvjetovanog nasilja (GBV), podnošenje prijave će većinom rezultirati dvjema pravnim posljedicama: prvo, sudjelovanjem u kaznenom postupku putem prijavljivanja zločina policiji kao i pravosudnom sustavu; i drugo, žene izbjeglice imaju mogućnost zatražiti građansku parnicu za materijalnu i nematerijalnu štetu u skladu s Direktivom o žrtvama (pogledajte potpoglavlje 3.2). Daljnje, Čl. 6. Europske konvencije o ljudskim pravima (ECHR) koji sadrži glavne principe kaznenog prava i kaznenog postupka treba se poštovati – e.g. pravo na pošteno suđenje, načelo zakonitosti, etc., ako žena izbjeglica žrtva rodno uvjetovanog nasilja (GBV) odluči nastaviti sa sudskim postupkom.

Mogu postojati druge pravne posljedice vezane uz njezin boravišni status koji se razmatra neovisno o njenom partneru, (e.g. pogledajte potpoglavlje 5.2.1), pitanja razvoda (pogledajte potpoglavlje 5.2.1), obiteljsko pravo i pitanja skrbništva (pogledajte potpoglavlje 6.4), etc.

POGLAVLJE 5

RAZLIČITI OBLICI RODNO UVJETOVANOG NASILJA U KONTEKSTU IZBJEGLICA

Ovo poglavlje daje prikaz različitih oblika rodno uvjetovanog nasilja (GBV) koje žene izbjeglice obično dožive te se također osvrće na njihove posebne implikacije u kontekstu izbjeglica kojih trebate biti svjesni. Ti različiti oblici rodno uvjetovanog nasilja (GBV) su vam predstavljeni kronološki temeljem toga kako su navedeni u Istanbulskoj konvenciji s dodatnom raspravom o trgovini ljudima koja nije spomenuta u Istanbulskoj konvenciji. U 7. poglavlju naći ćete daljnje informacije o tome kako pomoći i zaštititi žene izbjeglice koje trpe rodno uvjetovano nasilje (GBV).

5.1 Nasilje u obitelji

U Čl. 3.b Istanbulske konvencije ova vrsta nasilja definira se kao

“sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom” (Ibid.).

Ova vrsta nasilja opisana je kao skrivena budući da se odvija u privatnoj sferi doma. Nasilje u obitelji može se podijeliti u dvije široke kategorije: nasilje intimnog partnera između sadašnjih ili bivših bračnih drugova ili partnera i međugeneracijsko nasilje koje se obično događa između roditelja i djece (Vijeće Europe (Coe) 2011: 7). Nasilje intimnog partnera ili obiteljsko nasilje često se koristi kao sinonim budući da nasilje u obitelji u većini slučajeva počinu član obitelji (e.g. muž, brat, pomajka) ili intimni partner (Bonewit & de Santis 2016: 13; Creswick 2017: 159).

Budući da su većinom žene pogođene nasiljem u obitelji, smatra ga se oblikom rodno uvjetovanog nasilja (GBV) koji je najpodmukliji i najučestaliji: devet od deset žrtava nasilja u obitelji su žene. Iako je nasilje u obitelji široko rašireno, slučajevi nasilja u obitelji i dalje se premalo prijavljuju. (Štirn & Minić 2016: 8; Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) 2013: 3). Ovaj oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV) često je ponavljajući zločin budući da se ponavlja često i eskalira tijekom vremena (WAVE 2017: 43). Zbog doživljenog fizičkog, mentalnog i ekonomskog nasilja, nasilje u obitelji je problem javnog zdravstva koji vodi velikim ljudskim i ekonomskim troškovima (e.g. zdravstvenim, pravnim, policijskim i ostalih usluga). (Alhabib et al. 2009: 370).

KLJUČNE PORUKE

- Nasilje u obitelji je skriven zločin koji se većinom odvija unutar obitelji ili intimnih heteroseksualnih ili homoseksualnih veza.
- Nasilje u obitelji može obuhvaćati fizički štetno nasilje (uključujući seksualno nasilje), emocionalno zlostavljачko ponašanje i ekonomska ograničenja.
- To je zločin koji se ponavlja.

✓ ZADACI

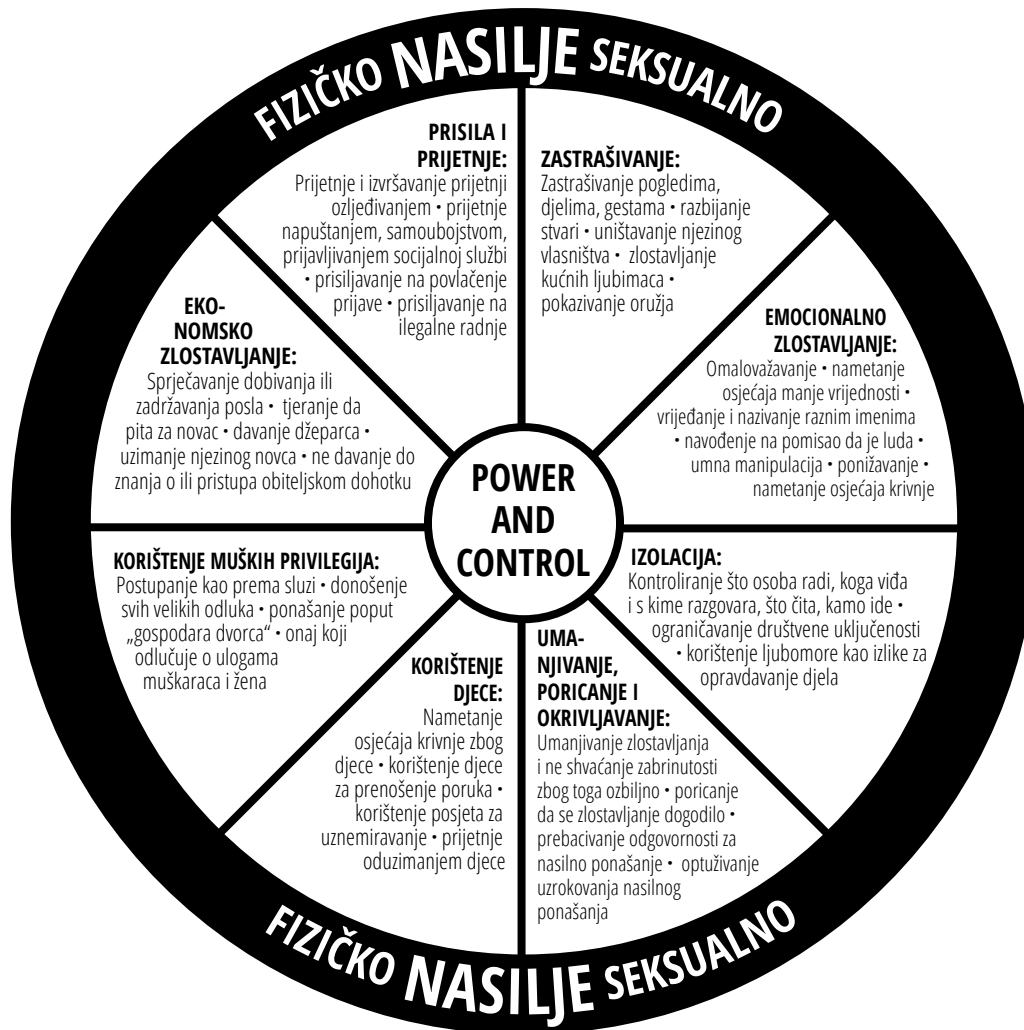
- a) Pogledajte svoje nacionalno zakonodavstvo: Kako se nasilje u obitelji rješava u vašem nacionalnom zakonodavstvu? Koje vrste nasilja ta definicija obuhvaća?

🕒 VJEŽBA 3 – Mitovi o nasilju u obitelji

Cilj	Cilj ove vježbe je otkriti koji uobičajeni mitovi postoje o nasilju u obitelji i rodno uvjetovanom nasilju (GBV).
Vrijeme	Razgovor na plenumu (20 minuta)
Vježba	Razgovarajte na plenumu o tome koji uobičajeni mitovi postoje o nasilju u obitelji i rodno uvjetovanom nasilju (GBV) (15 minuta). Potom možete kasnije pročitati o mitovima koje spominju Štirn i Minić (2016: 22). Koji su vam promakli? Slažete li se sa svim mitovima? (5 minuta)

5.1.1 Power and Control kotač

Veze u kojima se nasilje u obitelji javlja su jako složene: dok počinitelj postupno zadobiva veću kontrolu nad žrtvom nasilja u obitelji tako da on/ona može vršiti nasilje, žrtvi je sve teže i teže osloboditi se te nasilne veze (Štirn & Minić 2016: 28). Kako bismo prikazali složenost takve veze, Programi intervencije na zlostavljanje u obitelji razvili su takozvani Power and Control kotač. Ovaj kotač može biti pomoćno sredstvo koje možete koristiti u edukaciji. Power and Control kotač kao središte kotača prikazuje kako se koriste moć i kontrola za dominiranje nad osobom. Nadalje, korištenje sustavne prijetnje, zastrašivanja i prisile od strane počinitelja su prikazane kao žbice kotača dok obruč tog kotača drže fizičko i seksualno nasilje. Kotač se može koristiti za rad s počiniteljem pri čemu zlostavljač može upotrijebiti ovaj kotač kako bi slomio svoje nasilne navike. Za žrtve nasilja u obitelji, kotač može ponuditi mogućnost predočavanja onoga što im se dogodilo. Kotač čini vidljivim obrazac, namjeru i učinak nasilja (Duluth Model n.d. a).

Duluth Model n.d. b

KLJUČNE PORUKE

- Nasilje u obitelji vrti se oko moći i kontrole zlostavljača.
- Power and Control kotač čini vidljivim obrazac, namjeru i učinak nasilja.

✓ ZADACI

- Provjerite: Je li [Power and Control kotač](#) dostupan na vašem jeziku? Ako nije razmislite o tome da ga prevedete na vaš nacionalni jezik. Također, može pomoći da unaprijed provjerite je li kotač dostupan i na jezicima izbjeglica koje klijentice vaših polaznika većinom govore i koje oni mogu koristiti e.g. prilikom savjetovanja žena izbjeglica (Duluth Model n.d. c).
- Pogledajte [videozapise o uporabi i svrsi različitih kotača](#) (Duluth Model n.d. d). Postoji li još koji kotač kojeg biste željeli predstaviti svojim polaznicima?

👤 VJEŽBA 4 – Razlozi za ostajanje u nasilnoj vezi

Cilj	Cilj ove vježbe je da vaši polaznici nauče razumjeti zbog kojih razloga žene izbjeglice odluče ostati u nasilnoj vezi.
Vrijeme	Razgovor na plenumu (30 minuta)
Vježba	Razgovarajte na plenumu o tome koji su razlozi zbog kojih žrtve nasilja u obitelji ostaju u nasilnim vezama (15 minuta). Poslije možete pročitati o razlozima koje spominju Štirn i Minić (2016: 32) te uzeti u obzir druge kotače osmišljene od strane Programa za intervenciju na nasilje u obitelji (Duluth Model n.d. c) radi daljnjeg razgovora. Koji su vam razlozi promakli? (15 minuta)

👤 VJEŽBA 5 – Vlastita poimanja nasilne veze

Cilj	Cilj ove vježbe je razgovarati o tome koje vrste moći i kontrole koje oblikuju nasilnu vezu postoje.
Vrijeme	Razgovor na plenumu (25 minuta)
Vježba	Radite na plenumu. Nacrtajte <i>Power and Control</i> kotač na veliki bijeli papir ili na ploču. Ostavite individualne kotače prazne i napišite samo “moć & kontrola” u sredinu kruga. Na plenumu razgovarajte o tome koje kategorije postoje za korištenje moći i kontrole i što to podrazumijeva. Onda pogledajte Duluth model (Duluth Model n.d. c). Jeste li što zaboravili? (25 minuta). Istu ovu vježbu možete izvesti koristeći različite kotače moći & kontrole (i.e. kulturalni kotač) spomenut na internetskoj stranici Duluth (Ibid.).

5.2 Zločini zbog časti

Zločini zbog časti ili nasilje u ime časti je vrsta nasilja koja se koristi kako bi se zaštitilo ili ponovno vratilo ono što se percipira kao obiteljska čast. Nasilje na temelju časti bi se trebalo shvatiti kao krovni pojam, a ne točno određeni zločin, može se pojaviti u puno oblika u rasponu od psihičkog nasilja do fizičkog i seksualnog nasilja (Terre des Femmes n.d.):

- prisilni brak (pogledajte potpoglavlje 5.2.1);
- prisilni pobačaj, popravak himena i testiranje djevičanstva. U slučajevima u kojima žene imaju seks prije ili izvan braka, prisilni pobačaj ili kirurški popravak himena mogu zatražiti same žene i/ili njihove obitelji (HBV n.d.). Testiranje djevičanstva je također jedan oblik zločina zbog časti. (UNŽene n.d.);
- otmica i zatočeništvo: odbjegle djevojke i žene mogu biti otete ili zatočene nakon bijega od svojih obitelji (HBV n.d.);
- silovanje i grupno silovanje (UNŽene n.d.) (pogledajte potpoglavlje 5.4);
- mučenje uključujući paljivanje u peći, napadi kiselinom, sakaćenje i peglanje grudi (UNŽene n.d.; Odbor za zaštitu djece Hampshire, n.d.);
- prisilna deložacija (UNŽene n.d.);
- uznemiravanje uključujući prijetnje (Ibid.);
- ‘samoubojstvo’ zbog časti: obitelji mogu prisiliti žene na samoubojstvo kako bi izbjegli da budu osuđeni za ubojstvo (HBV n.d.);
- ‘ubojstva’ zbog časti: smatraju se konačnom sankcijom ako žena obeščasti obitelj (Ibid.);
- žensko genitalno sakaćenje (IOW 2013: 10-11) (pogledajte potpoglavlje 5.5).

Što točno znači čast? Trenutno ne postoji definicija zločina zbog časti koja je kroskulturalno prihvaćena. U patrijarhalnim društvima čast se može shvatiti kao ‘ispravno’ ponašanje ženskih članova obitelji jer se one smatraju vlasništvom muškaraca. To znači da muškarci moraju osigurati da čast obitelji ne bude uništena zbog nedoličnog ponašanja ženskih članova obitelji, kao što su predbračni seks, preljub, silovanje, etc. Stoga su zločini zbog časti opravdani kao potreba za obranom ili zaštitom časti obitelji (Terre des Femmes n.d.). Povezivanje izraza časti s takvim zločinima kritizirano je kao jačanje diskriminatornih zabluda da žene i djevojke utjelovljuju ‘čast’ muške zajednice i da postoji ‘čast’ u djelima nasilja nad ženama (UNŽene n.d.). Budući da su žrtve ove vrste zločina obično žene, dok su počinitelji obično muški srodnici (e.g. očevi, braća, muževi, sinovi, svećenici, etc.), zločini zbog časti smatraju se oblikom rodno uvjetovanog nasilja (GBV) (Gill 2006: 1-2).

Malo se zna o razmjeru problema zločina zbog ‘časti’. Tek su nedavno države članice EU priznale da su zločini zbog časti problem unutar EU i da više nisu samo problem koji se opaža izvan granica EU, naročito zbog migracijskih tokova. Također, podaci jedva da postoje jer su zločini zbog časti skriveni zločini. Također je uobičajeno da se, ako se zločini i prijave, oni se prije klasificiraju kao slučajevi nasilja u obitelji nego kao nasilje na temelju časti (Europski parlament 2016a: 4). Kako bi pomogli ženama izbjeglicama koje trpe nasilje na temelju časti, važno je da vaši polaznici prepoznaju te razlike kako bi takvim klijenticama mogli pružiti potrebnu pomoć (pogledajte Vježbu 9).

KLJUČNE PORUKE

- Zločini zbog časti mogu se javiti u mnogo oblika.
- Ne postoji kroskulturalno prihvaćena definicija zločina zbog časti.
- Zločini zbog časti se često pogrešno klasificiraju kao slučajevi nasilja u obitelji.

🕒 VJEŽBA 6 – Značenje časti

Cilj	Cilj ove vježbe je pokazati značenje časti koje se razlikuje.
Vrijeme	Razgovor na plenumu (20-30 minuta)
Vježba	Radite na plenumu. Napravite <i>Exercise 6.1. Brainstorm: what is the meaning of honour</i> kao što je opisano u priručniku Honour Related Violence (Kvinnoforum 2005: 65) (20-30 minuta).

🕒 VJEŽBA 7 – Vježba četiri kuta

Cilj	Cilj ove vježbe je da vaši polaznici zauzmu stav o zločinima na temelju časti i da ih možda dovedu u pitanje.
Vrijeme	Razgovor na plenumu (2 minute po polazniku)
Vježba	Radite na plenumu. Napravite <i>Exercise 6.2. 4-corner</i> vježbu, kao što je opisano u priručniku Honour Related Violence (Kvinnoforum 2005: 68) (izjava od 2 minute/polaznik).

🕒 VJEŽBA 8 – Indikatori zločina na temelju na časti

Cilj	Cilj ove vježbe je prepoznati indikatore za zločine na temelju časti.
Vrijeme	Grupni rad (25 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Vježba	Radite u grupama od 3-4. Smišljajte ideje o indikatorima koji bi mogli pokazati zločine na temelju časti. Smišljajte ideje o indikatorima za a) žene, b) muškarce, c) djevojčice i d) dječake. Koje su razlike između rodova? Igra li dob ulogu? (20 minuta). Zatim pogledajte indikatore spomenute u priručniku Honour Related Violence (Kvinnoforum 2005: 81). Je li vam što promaklo? (5 minuta). Razgovarajte o svojim rezultatima i razmišljanjima na plenumu (10 minuta).

🕒 VJEŽBA 9 – Razlike između nasilja u obitelji i nasilja na temelju časti

Cilj	Cilj ove vježbe je otkriti koje razlike postoje između nasilja u obitelji i nasilja na temelju časti i koliko su snažno ove dvije vrste rodno uvjetovanog nasilja (GBV) međusobno stvarno povezane .
Vrijeme	Grupni rad (40 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Vježba	Radite u grupama po troje. Napravite <i>Exercise 4.3. Power structures and HRV</i> kao što je opisano u priručniku Honour Related Violence (Kvinnoforum 2005: 45-46) (40 minuta). Razgovarajte o svojim rezultatima na plenumu. Je li vam bilo teško razlikovati nasilje u obitelji od zločina na temelju časti? Gdje vidite poveznice između zločina na temelju časti i nasilja u obitelji? (10 minuta)

✓ ZADACI

- a) Proverite svoje nacionalno zakonodavstvo: Kako su definirani zločini zbog časti? Koji se oblici zločina zbog časti spominju u vašem nacionalnom zakonodavstvu?

5.2.1 Prisilni brak

U ovom se potpoglavlju posebna pažnja se posvećuje pitanju prisilnog braka jer je to najpoznatiji oblik zločina zbog časti koji pogađa žene izbjeglice u EU (Terre des Femmes n.d.). Prisilni brak je kršenje ljudskih prava i može se shvatiti kao oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV) jer nerazmjerno pogađa žene i djevojke (Psaila et al. 2016: 9). Prisilni brak se također može smatrati i oblikom zlostavljanja djeteta ako je žrtva mlađa od 18 godina (FEM Roadmap 2016: 8).

U godišnjem izvješću Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava iz 2014., povjerenik definira prisilni brak kao

svaki brak koji se dogodi bez punog i slobodnog pristanka jedne ili obje strane i/ili gdje jedna ili obje strane nije/nisu u mogućnosti prekinuti ili napustiti brak, uključujući kao rezultat prisile ili intenzivnog društvenog ili obiteljskog pritiska (Ibid.: 16).

Kao i zločini zbog časti, prisilni brak je krovni pojam koji uključuje:

- dogovoreni brak;
- nekonzumirani brak;
- dječji brak;
- navodni brak;
- rani brak;
- brak radi stjecanja državljanstva;
- brak kao ropstvo;
- izmišljeni, lažni ili prijevarni brak;
- brak u kojem jednoj od strana nije dopušteno napustiti ga ili prekinuti;
- prisilni brak od strane oružanih skupina tijekom sukoba ili koji se koristio kao sredstvo da djevojka izbjegne siromaštvo po završetku sukoba.

Ovim oblicima je zajedničko to što je izostala suglasnost za brak (Rude-Antoine 2005: 7; Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) n.d. b).

Slučajevi prisilnog braka koji su prijavljeni u statistikama zločina država članica EU ne odražavaju stvarnu prirodu ove vrste rodno uvjetovanog nasilja (GBV) budući da je to skriven zločin. Štoviše, zbog različitih definicija prisilnog braka u državama članicama, podaci nisu usporedivi na razini EU; i.e. ne kriminaliziraju sve države članice EU prisilni brak¹⁴. Nedostaju podaci o raširenosti prisilnog braka. Većina međunarodnih podataka usredotočena je na dječji brak koji uključuje maloljetne djevojčice mlađe od 18 godina (Psaila et al. 2016: 34). Internetska stranica [Girls Not Brides](#) (n.d.) daje dobar pregled toga gdje se dječji brakovi događaju i može se koristiti kao sredstvo u vašoj edukaciji kako biste svojim polaznicima pokazali je li prisilni brak raširen u zemljama porijekla njihovih klijenata (Ibid.). Iz desk istraživanja o pet država članica EU - Francuskoj, Njemačkoj, Nizozemskoj, Švedskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu - Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) (2014b) utvrdila je da su žrtve prisilnog braka uglavnom žene imigrantskog porijekla te da imaju između 16 i 25 godina. Porijekla žrtava razlikuju se od jedne države članice do druge države članice: Dok u Ujedinjenom Kraljevstvu većina žrtava ima porijeklo iz Južne Azije, mnoge su žrtve u Njemačkoj Turkinje ili sa zapadnog Balkana ili su potomci ovih imigrantskih skupina. U Francuskoj su žrtve obično državljanke Francuske, ali imaju strane potomke (Ibid.: 12-14). Slučajevi prisilnog braka ne mogu se shvatiti kao nešto tipično za određene etnicitete, migrantske ili vjerske zajednice jer je to također uobičajeno i u europskim zemljama, e.g. Bugarskoj, Grčkoj ili Italiji (Europski parlament 2016 a: 3; Robbers 2008:35).

Razlozi za prisilni brak variraju od zemlje do zemlje. Žene izbjeglice su izložene povećanom riziku od prisilnog braka zbog ekonomskih uvjeta (e.g. osiguravanje brige o starijim članovima obitelji, siromaštvo obitelji), vjerskih razloga, osiguravanja da se drže tradicije, patrijarhata, etc., što može biti uzrok udavanja kćeri bez njihova pristanka (Rude-Antoine 2005: 7-30; Psaila et al. 2016: 39). Istraživanje pokazuje da je prisilni brak osobito čest među najsiromašnijim narodima na svijetu. Žene i djevojke s teškoćama u učenju izložene su većem riziku (Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2014b: 3). Prisilni brak često je razlog zbog kojeg žene izbjeglice bježe iz svoje zemlje i traže međunarodnu zaštitu, bilo zbog toga što su prisiljene na udaju za nekoga protiv svoje volje ili zbog toga što pokušavaju pobjeći iz prisilnog braka u koji su već ušle (Seelinger 2010: 56 -57). Postoje tri različite vrste prisilnih brakova u EU koje mogu utjecati na žene izbjeglice (Robbers 2008: 28-35):

- 1) "uvozni brakovi": izbjeglice odlaze u svoju zemlju porijekla kako bi našli bračnog druga za "uvoz" u EU.
- 2) "praznički brak": žene izbjeglice budu zaručene ili udane u matičnoj zemlji svoje obitelji, a da prethodno nisu obaviještene.
- 3) "brak za imigracijsku kartu": žene izbjeglice koje imaju dozvolu boravka u EU obećane su sunarodnjacima u zemlji porijekla njihove obitelji. Ova vrsta prisilnog braka funkcionira kao sredstvo za mogućnost boravka u EU.

Prisilni brak ima psihičke, emocionalne, medicinske, financijske i pravne posljedice za žrtve (pogledajte 4. poglavlje). Identificiranje slučajeva prisilnog braka je izazov s kojim smo se susreli i tijekom projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV). Dodaci 1 i 2 FEM Roadmapa (2016) nude dobro usmjerenje za savjetnike/ce kako bi identificirali i radili sa žrtvama prisilnog braka (Ibid.: 32-34) te biste trebali razmisliti o tome da ih predstavite svojim polaznicima edukacije.

KLJUČNE PORUKE

- Prisilni brak je krovni pojam koji opisuje puno različitih vrsta brakova.
- Prisilni brak ne može se pripisati određenoj vjerskoj grupi ili kulturi.
- Nedostaju podaci o raširenosti prisilnog braka u EU.

✓ ZADACI

- a) Provjerite svoje nacionalno zakonodavstvo: Kako je prisilni brak definiran?
- b) Istražite o tome možete li pronaći podatke i statistike o prisilnom braku u svom nacionalnom kontekstu. Pogledajte [Pystel Website](#) (n.d.).
- c) Prođite online edukaciju o prisilnom braku od [Virtual College](#)¹⁵ (n.d. a).
- d) Provjerite internetsku stranicu [Girls Not Brides](#) (n.d.) kako biste dobili pregled gdje se dječji brak odijeva.
- e) Pogledajte dodatke 1 i 2 [FEM Roadmapa](#)¹⁶ (2016: 32-34).

🕒 VJEŽBA 10 - Potencijalni indikatori prisilnog braka

Cilj	Cilj ove vježbe je razmijeniti iskustva i ideje o indikatorima prisilnog braka.
Vrijeme	Grupni rad (15 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Vježba	Radite u grupama od 3-4. Smišljajte ideje o različitim indikatorima koji bi mogli govoriti o prisilnom braku. Potom pogledajte indikatore navedene u FEM Roadmapu (2016: 12) (15 minuta). Je li vam što promaklo? Treba li se što dodati? Razgovarajte na plenumu (10 minuta).

🕒 VJEŽBA 11 - Rizici prisilnog braka

Ziel	Cilj ove vježbe je da vaši polaznici saznaju koji rizici mogu proizaći ako žena izbjeglica odbije prisilni brak.
Zeit	Grupni rad (15 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Übung	Radite u grupama od 3-4. Smišljajte ideje o različitim posljedicama koje se mogu dogoditi ženama izbjeglicama koje žele odbiti prisilni brak. Potom pogledajte potencijalne negativne posljedice za žrtve prisilnog braka koje je CMY (2016) naveo (Ibid.: 6) (15 minuta). Je li vam što promaklo? Treba li se što dodati? Razgovarajte na plenumu (10 minuta).

¹⁴ 12 država članica koje kriminaliziraju prisilni brak su AT, BE, BG, CY, DE, ES, HR, LU, MT, PT, SE, SI, UK (podaci iz 2011.-2015.) (Ibid.).

¹⁵ Molimo imajte na umu da ćete se trebati registrirati za ovu edukaciju te ćete trebati odabrati englesku regiju prilikom registracije za edukaciju.

¹⁶ Roadmap je dostupan na nekoliko jezika.

5.2.1.1 Različiti načini adresiranja prisilnog braka

U ovom potpoglavlju dobivate kratki pregled toga kako se prisilni brak može adresirati iz perspektive građanskog, kaznenog i migracijskog prava.

Kriminalizacija prisilnog braka

Zbog toga što se zločini zbog časti i prisilni brakovi odvijaju unutar obitelji, dugo ih se smatralo privatnom stvari – slično nasilju u obitelji – te su se tek nedavno pojavili pravni instrumenti posvećeni kažnjavanju prisilnog braka (Gill 2006: 1). Postoji nekoliko pravnih instrumenata koji adresiraju prisilni brak na međunarodnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini čiji je cilj kriminalizacija prisilnog braka.

a) Međunarodna

Međunarodno se prisilni brak prepoznaje kao kršenje ljudskih prava: Čl. 16. (1) i (2) Opće deklaracije o ljudskim pravima (UDHR), Čl. 23. (2) i (3) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (ICCPR) kao i Čl. 10. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR) zabranjuju brak bez slobodnog pristanka od obje strane. Čl. 16. (1) Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) se također izričito odnosi na činjenicu da će i žene i muškarci oboje imati isto pravo slobodno izabrati suprugu. Međunarodno je prepoznato da se prisilni brak može ubrajati kao zločin protiv čovječnosti (e.g. u Žalbenom vijeću Posebnog suda za Sierru Leone) te može činiti osnovu za azil (Loiberas 2014: 911-914; Seelinger 2010: 90; Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2014b: 17; 29).

b) Regionalna

Vijeće Europe je također izdalo nekoliko neobvezujućih rezolucija i preporuka poput Rezolucije br. 1468 o prisilnom braku i dječjem braku iz 2005. u kojoj poziva države članice da kriminaliziraju prisilne brakove. Istanbulska konvencija regulira građanskopravne i kaznenopravne posljedice prisilnog braka: Države članice dužne su osigurati kriminalizaciju i kažnjavanje prisilnog braka (Psaila et al. 2016: 28). Čl. 37. Istanbulske konvencije prepoznaje dva različita oblika prisilnog braka koji se trebaju kriminalizirati: prvo, ponašanje gdje se osobu prisiljava da uđe u brak; i drugo, ponašanje gdje se osobu mami u inozemstvo u svrhu prisiljavanja te osobe da uđe u brak (Christofi et al. 2017: 66).

Što se tiče EU, trebate znati da temu prisilnog braka direktno ili indirektno adresira zakonodavstvo EU o antidiskriminaciji, azilu, imigraciji, slobodnom kretanju, kaznenoj pravdi i zaštiti podataka (Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2014b: 9). EU je donijela pravno neobvezujuće mjere za borbu protiv prisilnog braka kao što je Akcijski plan za ljudska prava iz 2015.-2019., e.g. (Psaila et al. 2016: 30-31). EU međutim nije kriminalizirala prisilni brak na razini EU.

c) Nacionalna

Iako Istanbulska konvencija obavezuje države članice da "poduzmu potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da se intencionalno ponašanje prisiljavanja odrasle osobe ili djeteta da uđu u brak kriminalizira" (Čl. 37.), samo pola država članica EU - Belgija, Bugarska, Hrvatska, Cipar, Danska, Njemačka, Španjolska, Luksemburg, Malta, Portugal, Slovenija, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo – je uvelo prisilni brak kao posebno kazneno djelo u svoje nacionalno pravo do 2016. Dok definicije i interpretacije prisilnog braka variraju od jedne države članice do druge države članice, sve one prepoznaju da su sila, prisila, nasilje i prinuda ključni elementi u situacijama prisilnog braka. Španjolska, Švedska, Njemačka, Grčka i Austrija su također kriminalizirale prisiljavanje neke druge osobe da napusti zemlju kako bi se osobu prisililo da sklopi brak ili uđe u tu/neku drugu zemlju (Njemačka) u svrhu prisilnog braka. U državama članicama koje ne kriminaliziraju izričito prisilni brak, ostala su djela (e.g. prinuda, nasilje, prijetnje, etc.) umjesto toga kriminalizirana: prisilni brak može se kazniti na način da konstituiraju drugi zločin poput silovanja, pokušaja silovanja, seksualnog nasilja, lažnog zatvaranja, fizičkog i psihičkog nasilja, prisile, etc. U ovom kontekstu zanimljivo je razmisliti o tome da kriminalizacija može biti sredstvo adresiranja prisilnog braka, ali ne konstituiraju metodu za borbu protiv temeljnog uzroka ovog oblika rodno uvjetovanog nasilja (GBV) (Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2014b: 18-20).

Kako države članice adresiraju prisilni brak u svojim nacionalnim zakonima automatski također određuje kako će se njime baviti u kontekstu izbjeglica (Lobeiras 2014: 909-910). Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) (2014b) pokazuje na temelju svoje analize pet zemalja (pogledajte prethodno potpoglavlje) da ako se ženama izbjeglicama odobri status izbjeglice, to nije na temelju prisilnog braka, već neke druge osnove progona. Umjesto toga, uobičajena je praksa da žrtve prisilnog braka dobivaju supsidijarnu zaštitu pod uvjetom da žena izbjeglica može dokazati da je žrtva prisilnog braka (Ibid.: 29), što u većini slučajeva nije moguće, kako je otkriveno tijekom projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV).

KLJUČNE PORUKE

- **Aspekt pristanka je presudan faktor u pogledu prisilnog braka u međunarodnim, regionalnim i nacionalnim pravnim dokumentima.**
- **Nisu sve države članice uvele prisilni brak kao kazneno djelo u svoje nacionalne zakone u skladu s Čl. 37. Istanbulske konvencije, već umjesto toga kriminaliziraju druga djela.**

Pitanja građanskog prava i migracijskog prava

Dok je gore pažnja bila na aspektu kriminalizacije prisilnog braka, ovaj se dio osvrće na građanskopravne posljedice prisilnog braka govoreći o bračnom pravu. Odredbe građanskog prava u kontekstu prisilnog braka važne su za vas kao edukatora da ih znate budući da

odredbe građanskog prava za operacionalizaciju slobodnog pristanka na brak, zaštitni mehanizmi za brak sklopljen od strane osoba u dobi ispod 18 godina i učinkovite mogućnosti poništavanja prisilnog braka mogu doprinijeti sprječavanju prisilnog braka i zaštiti žrtava. Bračno pravo pruža posebne alate za borbu protiv prisilnog braka (Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2014b: 20).

U ovom potpoglavlju postoje i osvrti na migracijsko pravo budući da ono može utjecati na zaštitu žrtava prisilnog braka koje su žene izbjeglice.

a) Međunarodna

1964. donešene su Konvencija Ujedinjenih naroda o pristanku na sklapanje braka, minimalnoj dobi za stupanje u brak i registraciji brakova te prateća Preporuka (1965.). Konvencija i preporuka polažu okvir za prihvaćanje brakova u zemljama, minimalnu dob za brak, obrađuju aspekt pristanka, etc. Međutim, oba teksta ne govore o tome kako bi države stranke trebale osigurati ulazanje supružnika u brak slobodnim i punim pristankom (Psaila et al. 2016: 25; 42).

b) Regionalna

Postoji nekoliko pravnih regionalnih instrumenata koji se bave pravnim pitanjima braka. Čl. 12. Europske konvencije o ljudskim pravima (ECHR) jamči punoljetnim muškarcima i ženama pravo braka (Psaila et al. 2016: 28). Čl. 9. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (CFR) utvrđuje pravo braka i pravo zasnivanja obitelji (Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2014b: 17).

Dok se Čl. 37. Istanbulske konvencije koncentrirala na kriminalizaciju prisilnog braka (pogledajte gore), Čl. 32. Istanbulske konvencije utvrđuje građanske posljedice poništavanja i razrješavanja prisilnog braka (Vijeće Europe (Coe) 2011: 31). Istanbulska konvencija također ima i migracijske implikacije u slučajevima prisilnog braka. U Čl. 59., Istanbulska konvencija ističe da ako je supruga ili partnerica žrtva rodno uvjetovanog nasilja (GBV), tada se njezin status boravka ne bi trebao razmatrati ovisno o dozvoli boravka njezinog supruga ili partnera, već samostalno (Ibid.: 15). Konvencija dalje utvrđuje da u slučajevima prisilnog braka važno je da vlasti odobre ženama izbjeglicama zasebnu dozvolu boravka, čak i u slučajevima u kojima brak završi prije kraja probnog razdoblja jer se u protivnom žrtve prisilnog braka smatraju prisiljenima ostati u braku tijekom ovog razdoblja ili su pripremljene na deportaciju nakon razvoda (Čl. 59. (1-2)). U slučajevima u kojima je žena izbjeglica odvedena izvan EU kako bi se podvrgla prisilnom braku i prekorači zajamčeno razdoblje ili istek roka izvan države stranke konvencije, pogođena žena izbjeglica ponovno će dobiti svoj status boravka temeljem toga što je bila žrtva prisilnog braka (Čl. 59. (4)) (Vijeće Europe (Coe) 2011: 51-52).

Na razini EU u kontekstu prisilnog braka često se osvrće na Direktivu o ponovnom spajanju obitelji 2003/86/EC. U skladu s tom direktivom, države članice su u mogućnosti utvrditi minimalnu dob za supružnika da se pridruži njegovu/njezinu sponzoru (Čl. 4. (5)), mogu odbiti prijavu za ulazak i boravak u svrhu spajanja obitelji ili povući ili odbiti produženje dozvole boravka člana obitelji. (Čl. 16. (2b)) (Psaila 2016: 29). Prema Čl. 15. (3), države članice mogu odobriti zasebnu dozvolu boravka u slučajevima "osobito teških okolnosti", što uključuje i prisilni brak.

c) Nacionalna

Budući da poimanje prisilnog braka varira od zemlje do zemlje, tako isto varira i poimanje građanskog braka od jedne države članice do druge države članice (Europa n.d.). Što se tiče građanskih brakova, iako sve države članice zahtijevaju minimalnu dob od 18 godina za sklapanje braka¹⁷, većina država članica omogućuju raniji brak uz pristanak roditelja i/ili pravosudnog ili upravnog tijela (Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2017). Građansko pravo se također bavi aspektom brakova koji uključuju dvije različite nacionalnosti, što također varira od jedne države članice do druge države članice. Ako je brak zaključen u državi članici EU, zakon te države članice regulira uvjete za brak. Međutim, u slučajevima u kojima je brak zaključen izvan EU, nacionalni zakon matične zemlje može se primjenjivati sukladno međunarodnom privatnom pravu.

U pogledu prisilnog braka, također je važno govoriti o tome kako se države članice EU bave vjerskim brakovima. Ovdje će se dati osvrt na slučaj šerijatskog zakona¹⁸ (Oguinniran 2010: 5). Šerijat je vidljiv u svakom dijelu svakodnevnog života. To znači da će se u zemljama ili regijama u kojima se prakticira šerijat primjenjivati isključivo šerijatski zakon. U slučajevima braka to e.g. znači da se Kuran može interpretirati na takav način da dopušta maloljetne brakove maloljetnih djevojčica. Drugi aspekt o kojemu se treba govoriti u pitanjima prisilnog braka je pitanje poligamnih brakova. Kuran dopušta poligamiju za muškarce, ali je ne potiče¹⁹. Muslimanski brakovi bez sklapanja građanskog braka nisu pravno prepoznati. Pod šerijatskim zakonom, razvod je također moguć te se često treba provesti, budući da građanski razvodi nisu prihvaćeni za razvrgnuće islamskog braka. Dok muškarci mogu u svakom trenutku dati razvod supruzi, žene trebaju otići vjerskom autoritetu – obično šerijatskom vijeću – i dati razlog razvoda poput nerazumnog ponašanja, preljuba, dugog zatvorenštva muža, etc. Tada se izdaje talaq, razvod. Islamski razvodi ili poništenja moraju generalno također slijediti građanski razvod u državi članici EU kako bi bio prihvaćen (MWNUK 2016: 5-43).

Sudovi država članica EU imaju mogućnost poništiti brak sklopljen u inozemstvu. U takvim okolnostima sudovi moraju dokazati da je brak ili običaj u sukobu sa zaštitom ljudskih prava i temeljnih sloboda. U slučajevima u kojima su žene izbjeglice odvedene izvan EU kako bi prisilno sklopile brak, države članice EU moraju omogućiti ženama izbjeglicama da se vrate nazad u dotične države članice u skladu s Čl. 59(4) Istanbulske konvencije. Pravo na ponovni ulazak može, doduše, biti teško ostvarivo (dob, izgledi za integraciju, etc.) iako se za žrtve prisilnog braka uvjeti mogu odbaciti. Države članice mogu ograničiti ponovno spajanje obitelji u slučajevima u kojima sumnjaju na prisilni brak, e.g. zbog zahtjeva minimalne dobi supružnika za spajanje obitelji. Neke su države članice također povisile dob za supružnike u situacijama ponovnog spajanja obitelji kao mehanizam za borbu protiv prisilnog braka (Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2014b: 7; 22-25; 38).

KLJUČNE PORUKE

- Konvencija UN-a o pristanku na sklapanje braka, minimalnoj dobi za stupanje u brak i registraciji brakova te prateća Preporuka polažu okvire za prihvaćanje brakova.
- Istanbulska konvencija regulira građanskopravne kao i kaznenopravne posljedice prisilnog braka.
- Države članice mogu se osvrnuti na migracijski zakon - e.g. Direktiva o ponovnom spajanju obitelji – budući da može utjecati na zaštitu žrtava prisilnog braka.
- Islamski razvodi ili poništenje zahtijevaju građanski razvod ili poništenje sukladno nacionalnom zakonodavstvu dotične države članice.

¹⁷ uz izuzetak Škotske gdje je minimalna dob 16 godina (Ibid.).

¹⁸ Šerijat je pravni sustav izrazito prihvaćen od strane pripadnika islamske vjere (Oguinniran 2010: 5).

¹⁹ Poligamija se temelji na idejama brige za siročad, sklapanja braka s udovicama te se gleda kao rješenje društvenog problema ljudi koji ne mogu sami sebe uzdržavati (MWNUK 2016: 5-15).

Osmišljeni grafički prikaz sažima glavne zaključke u vezi toga kako adresirati građansko, kazнено i migracijsko pravo u pitanjima prisilnog braka na europskoj razini:

Adresiranje prisilnog braka s različitih pravnih točaka gledišta na europskoj razini

Ovaj grafički prikaz osmislio je SOLWODI Deutschland e.V.

✓ ZADACI

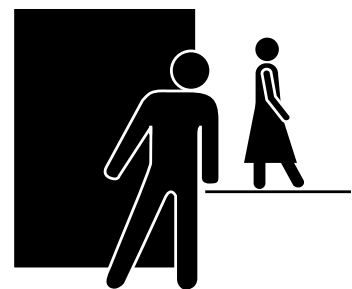
- Provjerite nacionalno zakonodavstvo građanskog prava: Koji su pravni uvjeti braka u vašoj zemlji? Provjerite e.g. internetsku stranicu [Couples in Europe](#)²⁰ (Couple Europe n.d.) i internetsku stranicu Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA) (2017) o podacima o braku uz pristanak.
- Provjerite nacionalno zakonodavstvo kaznenog prava: Kako se definira prisilni brak? Je li kriminaliziran? Ako ne, kako se obično rješavaju slučajevi prisilnog braka?
- Istražite o zakonu o ponovnom spajanju obitelji u vašoj zemlji: Gdje i kako se osvrće na prisilni brak?
- Provjerite pravila o poligamnim brakovima u vašoj zemlji. Možete se e.g. osvrnuti na Europsku migracijsku mrežu (EMN) (2016) [poveznica](#).

5.3 Psihičko nasilje – Uhođenje i uznemiravanje

Iako psihičko nasilje per se ne mora biti rodno uvjetovano, važno je da prepoznate da postoji generalno veliki broj slučajeva u kojima žene trpe psihičko nasilje i emocionalno zlostavljanje (Bonewit & de Santis 2016: 16). Psihičko nasilje je prepoznato kao oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u Čl. 33. Istanbulske konvencije. Odnosi se na vrstu nasilja u kojoj osoba koristi prijetnje i uzrokuje strah kako bi kontrolirala drugu osobu. Psihičko nasilje često konstituira oblik nasilja od intimnog partnera. Ta vrsta nasilja uključuje:

- prijetnju da će naškoditi osobi ili obitelji osobe ako on/ona odu;
- prijetnju da će sebi naškoditi;
- prijetnje nasiljem;
- prijetnje napuštanjem;
- verbalnu agresiju;
- neprimjereno kontroliranje aktivnosti osobe;
- uskraćivanje druženja ili privrženosti;
- etc. (Inicijativa za sprječavanje nasilja 2018).

Psihičko nasilje prisutno je u svim oblicima rodno uvjetovanog nasilja (GBV) o kojima govorimo u ovom poglavlju. U ovom potpoglavlju, željeli bismo vam predstaviti uhođenje i uznemiravanje kao različite oblike psihičkog nasilja, budući da se često na njih osvrće kada se govori o temi psihičkog nasilja. Uhođenje i uznemiravanje dijele neke zajedničke obrasce ponašanja. Uznemiravanje se često koristi kao općeniti pojam koji uključuje ponašanje uhođenja, ali se nikako ne može smatrati sinonimom za uhođenje. Uznemiravanje je "neželjeno ponašanje koje se događa sa svrhom ili učinkom kršenja dostojanstva pojedinca ili stvara okruženje zaplašivanja, neprijateljstva, degradiranja, ponižavanja ili vrijeđanja" (Sveučilište Exeter n.d.). Izraz 'uhođenje' potječe iz lova i povezan je s lovcem koji vreba kako bi ulovio divlje životinje. Prema psihijatru i stručnjaku za uhođenje Meloyu, uhođenje je kontinuirano uznemiravanje ili gonjenje drugih osoba koje može učiniti da se oni osjećaju kao da više nisu sigurni (Ortiz-Müller 2017: 26). Uhođenje osobito karakterizira ponovljeni i sustavni oblik određene radnje usmjerene protiv konkretne osobe koju žrtva ne želi. Tu radnju žrtva može smatrati provocirajućom, užasavajućom ili uznemirujućom (van der Aa 2017: 108). Obično pokriva obrazac uznemirujućeg i/ili prijetećeg ponašanja. To može uključivati: praćenje osobe, pozivi u sve sate dana i noći, slanje e-mailova, faksova, pisama ili predmeta, vandaliziranje imovine osobe, etc. (Bonewit

²⁰ Internetska stranica je dostupna na različitim jezicima.

& de Santis 2016: 16). Uhođenje je vidljivo u heteroseksualnim kao i homoseksualnim vezama. Žrtve uhođenja obično postanu žrtve uhođenja od strane bivšeg intimnog partnera (Siepelmeyer & Oritz-Müller 2017: 38-39).

Čl. 34 Istanbulske konvencije je pogurao sve države članice da implementiraju zakone protiv uhođenja s izuzetkom Danske (van der Aa 2017: 109-110). Uključenjem uhođenja u Istanbulsku konvenciju, konvencija naglašava da je uhođenje oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV), budući da podaci sugeriraju da su žrtve često ženske osobe, dok su počinitelji uglavnom muškarci (Vijeće Europe (Coe) n.d. d). Na razini EU, odredbe protiv uhođenja su e.g. donešene u Direktivi 2011/99/EU i.e. Direktivi o Europskom nalogu za zaštitu (EPO) koju su države članice obvezne implementirati (pogledajte potpoglavlje 7.2) (Bonewit & de Santis 2016: 16). Trenutno je 21 država članica implementirala posebno zakonodavstvo protiv uhođenja. Dok je u nekim državama članicama poput Španjolske, Italije, Malte, Austrije, Poljske, Portugala, Slovenije i Finske uhođenje kriminalizirano kao posebno djelo, države članice poput Belgije, Francuske, Nizozemske i Rumunjske bave se uhođenjem kao ponašanjem uznemiravanja (Christofi et al. 2017: 63). U državama članicama: Bugarskoj, Estoniji, Danskoj, Grčkoj, Latviji, Litvi i Cipru uhođenje odnosno uznemiravanje nije prepoznato kao samostalno kazneno djelo. Različite definicije uhođenja u državama članicama EU pokazuju da neke države članice imaju drukčije poimanje uhođenja od onog što je prikazano u Pojašnjavajućem izvješću Istanbulske konvencije (van der Aa 2017: 110-121). Što se tiče uznemiravanja, Čl. 40. Istanbulske konvencije osvrće se na seksualno uznemiravanje (pogledajte potpoglavlje 5.4). EU se osvrnula na pitanje seksualnog uznemiravanja naročito u kontekstu radnog mjesta e.g. u Direktivi 2006/54/EC. Mora se naglasiti da uznemiravanje ne mora biti samo seksualne prirode iako su se zakonodavne mjere unutar EU usredotočile na seksualno uznemiravanje. Sveučilište Exeter (n.d.) je sastavilo tablicu²¹ koja prikazuje koje neprihvatljivo fizičko i verbalno ponašanje može konstituirati neki oblik uznemiravanja:

Nepotreban fizički kontakt; šale seksualne naravi; prikazivanje seksualno eksplicitnog materijala; nepri- stojni zahtjevi ili molbe za seksualni kontakt	Mogu predstavljati seksualno uznemiravanje
Nametljivo ili neprimjereno ispitivanje, ponižavajuće nazivanje imenima, uvredljive primjedbe ili šale	Mogu predstavljati uznemiravanje
Izrugivanje osobnim okolnostima ili izgledu	Mogu predstavljati osobno uznemiravanje
Nezaslužena kritika, izolacija, ogovaranje ili ponašanje koje je zastrašujuće ili ponižavajuće	Mogu predstavljati maltretiranje
Ostavljanje opetovanih ili alarmirajućih poruka u govornoj pošti ili emailu, praćenje ljudi kući ili pristupanje suradnicima kako bi zatražili osobne podatke	Mogu predstavljati uhođenje
Svaka neprimjerena komunikacija poslana putem društvenih medija	Može predstavljati uznemiravanje

Putem digitalizacije kibernetičko uhođenje i kibernetičko uznemiravanje su u porastu u EU, a utječu i na žene izbjeglice. Kibernetičko uhođenje e.g. uključuje uhođenje putem emaila, tekstualnih poruka, društvenih medija ili drugih internetskih komunikacijskih sredstava, objavljivanje uvredljivih komentara o žrtvi ili dijeljenje intimnih fotografija ili videozapisa žrtve na internetu. Kibernetičko uznemiravanje uključuje sredstva kojima se žene uznemiravaju putem interneta, e.g. poput primanja neželjenih, uvredljivih, seksualno eksplicitnih emailova. Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) je u svojoj studiji o nasilju nad ženama utvrdila da je 11% žena u EU doživjelo kibernetičko uznemiravanje (Bonewit & de Santis 2016: 17). U usporedbi s fizičkim zlostavljanjem, psihičko nasilje je skriveno jer psihički ožiljci koji nastaju neprestanim uvredama, ponižavanjem, zatočenjem u kući i prijetnjama nasiljem uzrokuju psihičke ožiljke. Žene izbjeglice koje proživljavaju ovaj oblik nasilja žive u stanju stalne nesigurnosti. Studija Al-Modallala (2012) o palestinskim ženama izbjeglicama koje žive u izbjegličkim kampovima u Jordanu otkrila je da postoji velika razlika u mentalnom zdravlju žena koje su pretrpjele psihičko nasilje i žena koje nisu doživjele ovu vrstu nasilja. 77% od 267 žena izbjeglica doživjelo je psihičko nasilje od strane svojih partnera. Ove žene su imale više razine depresije u odnosu na one koje nisu bile žrtve psihičkog nasilja (Ibid.: 561-563). Što ovi rezultati znače za žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV)? Zbog kulturalnih faktora, nedostatka informacija o tome gdje potražiti pomoć i moguće izolacije s kojom se mogu suočiti u zemlji domaćinu, one neće prijaviti rodno uvjetovano nasilje (GBV) i to je još jedan razlog zbog kojeg pate u tišini (pogledajte potpoglavlje 6.1) (Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2014: 89 -90; 112-116). To povećava rizik od mentalne bolesti (e.g. depresije), a i samoubojstva (Al-Modallal 2012: 560). Kao edukator trebate naglasiti svojim polaznicima edukacije da je važno da oni postavljaju dijagnozu opasnosti. Pomoćno sredstvo u podršci klijenticama može im biti *Stalking Risk Profile* (SRP) ili *Stalking Assessment and Management Instrument* (SAM) (Hoffmann & Streich 2017: 243-244). Njemačka savezna udruga kriznih centara za žrtve silovanja i savjetovanje (bff) razvila je internetsku stranicu o digitalnom kriminalu i postavila slike koje simboliziraju uhođenje na svoju *internetsku stranicu*. Tijekom edukacije možete osvjestiti svoje polaznike o slikama koje oni mogu koristiti za razgovor o psihičkom nasilju sa svojim klijenticama (Njemačka savezna udruga kriznih centara za žrtve silovanja i savjetovanje (bff) n.d.).

KLJUČNE PORUKE

- Psihičko nasilje - posebno uhođenje i uznemiravanje - može predstavljati oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV).
- Psihičko nasilje je teško prepoznati.
- Žene izbjeglice su izložene povećanom riziku od psihičkog nasilja.

✓ ZADACI

- Provjerite svoje nacionalno zakonodavstvo: Kako se rješava uhođenje i uznemiravanje?
- Pogledajte [videozapise](#) za edukaciju o uhođenju od Resursnog centra za uhođenje (n.d.).
- Istražite postoje li smjernice protiv uhođenja i protiv uznemiravanja dostupne na vašem nacionalnom jeziku i u nacionalnom kontekstu vaše zemlje.

²¹ Donja tablica je prilagođena na temelju tablice Sveučilišta Exeter (n.d.).

5.4 Seksualno nasilje

Slično kao i zločini zbog časti, seksualno nasilje je krovni pojam. Seksualno nasilje je:

bilo koji seksualni čin, pokušaj ostvarenja seksualnog čina, neželjeni seksualni komentari ili pristupi ili djela trgovine ili drugo, usmjereno protiv seksualnosti neke osobe koristeći prisilu, od strane bilo koje osobe bez obzira na njihov odnos sa žrtvom, u bilo kojem okruženju, uključujući, ali ne isključivo kod kuće i na poslu (Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) 2002: 149).

Seksualno nasilje uključuje niz djela:

- silovanje se smatra najozbiljnijim oblikom seksualnog nasilja, budući da je posebno bolno i štetno i ima dugotrajne posljedice (Bonewit & de Santis 2016: 14). Općenito govoreći, silovanje je "fizičkom prisilom ili na neki drugi način prisiljena penetracija – pa makar i neznatna - stidnice ili anusa, koristeći penis, druge dijelove tijela ili neki predmet" (Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) 2002: 149);
- bračno silovanje oblik je silovanja koji se događa unutar brakova. U nekim je društvima ovu vrstu seksualnog nasilja teško prepoznati kao silovanje. Čak i u nekim državama članicama EU bračno silovanje nije prepoznato kao zločin (Bonewit & de Santis 2016: 14);
- pokušaj silovanja: Zločin u kojem je silovanje bilo motiv napada, no silovanje nije bilo izvršeno (IRIN 2004);
- seksualno zlostavljanje: Stvarno ili prijetće fizičko nametanje seksualne prirode, uključujući neprimjereno dodirivanje, na silu ili pod nejednakim ili prinudnim uvjetima (Ibid.);
- seksualno nasilje kao oružje rata i mučenja (pogledajte potpoglavlje 5.4.1) (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2003: 17);
- seksualna eksploatacija ili prisilna prostitucija (pogledajte potpoglavlje 5.6);
- seksualno uznemiravanje (pogledajte potpoglavlje 5.3);
- seksualno zlostavljanje djece: bilo kakva seksualna veza/interakcija s djetetom u kojem se dijete iskorištava za seksualno zadovoljstvo (IRIN 2004);
- uskraćivanje prava na korištenje kontracepcije ili na usvajanje drugih mjera zaštite od spolno prenosivih bolesti (STDs) (Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) 2002: 149);
- druga djela: incest i izlaganje prisilnoj pornografiji mogu također predstavljati druga djela seksualnog nasilja (UNFPA & WAVE 2014: 21). Tjeranje na izvođenje oralnog seksa, prisiljavanje na masturbaciju ili gledanje nekoga kako masturbira također se računaju kao druga djela seksualnog napada (Nova n.d.). Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) je također razmotrila i druge oblike nasilja protiv seksualnog integriteta o kojima govorimo u 5. poglavlju – e.g. žensko genitalno sakaćenje (FGM), testiranje djevičanstva, prisilni pobačaj, trgovinu ljudima u svrhu seksualne eksploatacije - kao oblike seksualnog nasilja (UNFPA & WAVE 2014: 21).

Seksualno nasilje predstavlja oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV) jer su žene nerazmjerno pogođene s njim. Na globalnoj razini, podaci upućuju na to da u nekim zemljama gotovo svaka četvrta žena može doživjeti seksualno nasilje (Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) 2002: 149). Studija (2014) Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA) pokazala je da je svaka deseta žena državljanica EU doživjela neki oblik seksualnog nasilja od 15. godine. Smatra se da su 97% počinitelja muškarci (Ibid.: 20-51; Bonewit & de Santis 2016: 13). Počinitelji mogu biti partneri, muževi, članovi obitelji, poznanici, stranci etc. (De Schrijver i et al. 2018: 1-2). Silovanje je najčešće prijavljivi zločin seksualnog nasilja (EUROSTAT 2017).

Seksualno nasilje ima teške posljedice i na fizičko i na mentalno zdravlje. Seksualno nasilje može prouzrokovati fizičke ozljede kao i probleme seksualnog i reproduktivnog zdravlja koji mogu imati neposredne i/ili dugotrajne posljedice. Što se tiče mentalnog zdravlja, seksualno nasilje može voditi samoubojstvu, negativnim utjecajima na psihičko stanje žrtava, etc. Žrtve također mogu doživjeti društvenu isključenost i stigmatizaciju od svojih zajednica i obitelji. Zbog toga što se seksualno nasilje fizički i emocionalno veže uz reprodukciju, djela seksualnog nasilja mogu voditi neželjenoj trudnoći, ginekološkim posljedicama (krvarenje, infekcija, bol, iritacija genitalija, infekcija mokraćnog sustava, zdjelična bol, bolan spolni odnos etc.) i do izloženosti HIV-u i drugim spolno prenosivim bolestima (Bonewit & de Santis 2016: 13-14; Walby i et al. 2013: 48; Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) 2002: 162-164). Vaši bi polaznici edukacije po mogućnosti trebali što prije uputiti klijentice koje su doživjele seksualno nasilje zdravstvenim radnicima jer oni mogu pružiti medicinsku podršku klijenticama. To se ne smije učiniti protiv slobodne volje njihovih klijenata! Ovisno o obliku doživljenog seksualnog nasilja, oni također mogu podržati vaše klijentice na način da prikupe dokaze, ako one žele da počinitelj bude procesuiran ili da čuvaju dokaze pohranjene kako bi donijele odluku o prijavi seksualnog nasilja policiji jednom u budućnosti (Ibid.: 174; Walby et al. 2013: 61). Molimo naglasite činjenicu da žrtvama seksualnog nasilja nije potrebna samo medicinska ili psihološka podrška, već će im trebati i ekonomska podrška i dugotrajna zaštita, što vaši polaznici edukacije trebaju imati na umu prilikom savjetovanja žene izbjeglice žrtve seksualnog nasilja (MSF 2009: 17).

Postoji nekoliko alata dostupnih stručnjacima koji im omogućuju identifikaciju i podršku žrtvama seksualnog nasilja: International Rescue Committee (2008) je izdao multimedijalni priručnik za edukaciju [Clinical Care for Sexual Assault Survivors - Facilitator's Guide - A Multimedia Training Tool](#); Basile et al. (2016) su izdali tehnički paket za sprječavanje seksualnog nasilja u zajednicama STOP SV: [A Technical Package to Prevent Sexual Violence](#), a Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) (2010) je izdala publikaciju [Preventing intimate partner and sexual violence against women - Taking action and generating evidence](#) o uspostavljanju programa sprječavanja seksualnog nasilja. Iako ovi dokumenti nisu usmjereni prema zajednicama izbjeglica kao takvi, mogu biti od pomoći vašim polaznicima edukacije za korištenje u radu sa ženama izbjeglicama.

🕒 VJEŽBA 12 - Razumijevanje prirode seksualnog nasilja

Cilj	Cilj ove vježbe je osvijestiti vaše polaznike o prirodi seksualnog nasilja.
Vrijeme	Grupni rad (90 minuta); razgovor na plenumu (15 minuta)
Vježba	Napravite <i>Activity D2: Sexual Violence – Is it or Isn't it?</i> kao što je opisano u (2015) <i>Module 5 Being Non-Violent in Personal Relationships</i> plana i također koristite priloženu brošuru (Ibid: 22-26 [stranice 223-227 u PDF dokumentu]) (90 minuta). Razgovarajte o svojim otkrićima na plenumu. Kojih stvari niste bili toliko svjesni vezano uz prirodu seksualnog nasilja? (15 minuta)

🕒 VJEŽBA 13 - Razmišljanje o vašem radu sa ženama izbjeglicama koje su doživjele seksualno nasilje

Cilj	Cilj ove vježbe je uključiti polaznike u vježbu razmišljanja kako bi oni bolje razumjeli trenutne stavove, prioritete i iskustva svog rada sa ženama izbjeglicama žrtvama seksualnog nasilja.
Vrijeme	Samostalni rad (15 minuta); razgovor na plenumu (15 minuta)
Vježba	Neka svaki polaznik edukacije ispuni <i>Appendix 1 WAVE Working Group on Sexual(ised) Violence (including Prostitution and Pornography) Questionnaire</i> (Blank et al. 2018: 32-35) (15 minuta). O rezultatima potom treba razgovarati na plenumu. Gdje i kako bi polaznici edukacije mogli poboljšati svoj rad pružanja podrške ženama izbjeglicama koje su doživjele seksualno nasilje? (15 minuta)

KLJUČNE PORUKE

- **Seksualno nasilje je krovni pojam.**
- **Nema dovoljno podataka o seksualnom nasilju.**
- **Žrtve seksualnog nasilja trpe neposredne i dugotrajne posljedice.**
- **Alati za usmjeravanje mogu vašim polaznicima edukacije pomoći identificirati žrtve seksualnog nasilja.**

✓ ZADACI

- Istražite statistike seksualnog nasilja u vašem nacionalnom kontekstu.
- Prođite [online edukaciju o seksualnom nasilju Akademije za edukaciju službi koje se bave seksualnim napadima](#) (n.d.)²² ili provedite [online edukaciju Nacionalnog resursnog centra za seksualno nasilje](#) (n.d.) koja vas zanima.
- Pročitajte studiju Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA) (2014a) [Violence against women: An EU wide survey](#) (Ibid.: 21-50) i (2002) [World Report on Violence and Health](#) Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) (Ibid.: 147-182). Koje bi vam činjenice i brojke iz ove dvije studije bilo zanimljivo uključiti u vašu edukaciju?

5.4.1 Seksualno nasilje u kontekstu azila

Seksualno nasilje je problem kojem treba dati posebnu pozornost u kontekstu azila. Smatra se da su žene izbjeglice posebno ranjive na seksualno nasilje iako su podaci oskudni zbog visoke razine neprijavlivanja. U usporedbi s državljanima EU, također postoji veća vjerojatnost da su doživjele višestruko ili grupno silovanje (De Schrijver et al. 2018: 2-5). Ovdje ćemo se osvrnuti na tri specifične faze u kojima žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja doživljavaju seksualno nasilje, a koje su bile značajne u projektu Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV): stanje u zemlji porijekla, iskustva prilikom bijega i iskustva u EU. Možete koristiti ovu tablicu²² i dolje navedene informacije kako biste pokazali svojim polaznicima kako seksualno nasilje može biti razlog zašto žene izbjeglice traže azil u EU i/ili ukazali na daljnje rizike od seksualnog nasilja prilikom bijega i nakon dolaska u EU.

Faza	Vrsta doživljenog seksualnog nasilja	
U zemlji porijekla /prije bijega	Zlostavljanje od strane osoba koje imaju moć; seksualno premlaćivanje žena; seksualni napad; silovanje; otmica od strane naoružanih članova sukobljenih strana, uključujući sigurnosne snage; masovno silovanje i prisilna trudnoća	Seksualno nasilje u vezama s intimnim partnerom Seksualno zlostavljanje djece Seks za preživljavanje/prisilna prostitucija Ostala djela seksualnog nasilja (pogledajte gornje potpoglavlje)
Prilikom bijega/ u tranzitnim zemljama	Seksualni napad od strane razbojnika, službenika na granici; zarobljavanje za trgovinu ljudima od strane krijumčara;	Seksualni napad u tranzitnim prostorima Seks za preživljavanje/prisilna prostitucija Ostala djela seksualnog nasilja (pogledajte gornje potpoglavlje)
U zemlji odredišta (EU)	Seksualni napad, prisila, iznuda od strane osoba s autoritetom; seksualno zlostavljanje razdvojene djece u udomiteljstvu; seks za preživljavanje/prisilna prostitucija; seksualna eksploatacija osoba koje traže pravni status u zemlji odredišta (državi članici EU) ili pristup pomoći i resursima	Seksualno nasilje doživljeno u smještajima za izbjeglice Ostala djela seksualnog nasilja (pogledajte gornje potpoglavlje)

²² Neće biti potrebe da provodite module koji se odnose na Zapadnu Virginiju, osim ako ste zainteresirani naučiti više o tome kao studija slučaja.

²³ Tablica je usvojena na temelju tablice Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (2003) *Sexual and Gender-Based Violence During the Refugee Cycle* (Ibid.: 20) i autori su je proširili kako bi obuhvatila informacije identificirane tijekom projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV).

Seksualno nasilje može biti razlog zašto žene izbjeglice odluče pobjeći iz svoje matične zemlje, e.g. jer su doživjele grupno silovanje, seksualno zlostavljanje djece ili žensko genitalno sakaćenje (FGM). Seksualno nasilje se također može doživjeti tijekom rata i sukoba, kao i kratko nakon sukoba. Ova vrsta seksualnog nasilja poznata je i kao seksualno nasilje vezano uz sukob (CRSV). Ono uključuje seksualno nasilje kao oružje rata i mučenja, etničkog čišćenja ili genocida. Seksualno nasilje vezano uz sukob (CRSV) se razlikuje od ostalih vrsta seksualnog nasilja jer se koristi kao strategija za postizanje moći i prevlasti nad određenom skupinom koju smatra inferiorom (De Schrijver et al. 2018: 11; Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) 2002: 156). U tranzitnim zemljama žene izbjeglice također mogu doživjeti seksualno nasilje. Tijekom bijega žene izbjeglice često pokrivaju troškove krijumčarenja transakcijskim seksom (Phillimore et al. 2018: 5). Nekoliko studija pokazuje da su žene izbjeglice doživjele silovanje ili drugi oblik seksualnog nasilja u zemlji domaćinu u EU (De Schrijver et al. 2018: 6). Dokazi sugeriraju da posebno njihov ograničeni pravni status i nedostatak pristupa uslugama zdravstvene skrbi dovode žene izbjeglice u opasnost od daljnjeg seksualnog nasilja. Žene izbjeglice doživljavaju seksualno nasilje od ljudi na vlasti, osoblja u smještaju za izbjeglice, muževa ili drugih muških članova obitelji, a i stranaca (Phillimore et al. 2018: 5).

KLJUČNE PORUKE

- **Seksualno nasilje može biti razlog zašto žene izbjeglice odluče pobjeći iz svoje zemlje porijekla.**
- **Žene izbjeglice izložene su različitim rizicima od seksualnog nasilja tijekom bijega i u EU.**

✓ ZADACI

- a) Istražite postoje li na vašoj nacionalnoj razini podaci o iskustvima seksualnog nasilja žena izbjeglica. Ako ne, istražite nedavne regionalne ili međunarodne podatke o iskustvima seksualnog nasilja žena izbjeglica.

5.4.2 Pristanak i seksualno nasilje

Seksualno nasilje je zabranjeno i prepoznato kao zločin rodno uvjetovanog nasilja (GBV) na međunarodnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. U ovom ste potpoglavlju upoznati s glavnim instrumentima koji se bave seksualnim nasiljem. Ono što biste trebali shvatiti iz donjih potpoglavlja je činjenica da su se međunarodni i regionalni standardi ljudskih prava razvili do poimanja da seksualni napadi, uključujući silovanje, trebaju biti definirani nedostatkom pristanka na seksualnu aktivnost. Ovdje će se to pokazati na primjeru silovanja.

a) Međunarodno pravo

U međunarodnim pravnim sustavima seksualno nasilje se konceptualiziralo na četiri načina: kao kršenje ljudskih prava žena, kao oblik mučenja (e.g. u slučaju silovanja), kao ratni zločin (e.g. u slučaju silovanja) i kao oblik rodne diskriminacije (Walby et al. 2013: 83). Nekoliko instrumenata - poput Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (ICCPR), Opće deklaracije o ljudskim pravima (UDHR) i Pekinške deklaracije i platforme za djelovanje – govore o seksualnom nasilju kao kršenju ljudskih prava i obliku rodne diskriminacije (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2003: 8).

Razvoj međunarodnog kaznenog prava doveo je do prepoznavanja da se pristanak može dati slobodno i istinski samo onda kada slobodna volja jedne strane koja daje pristanak nije nadjačana prisilnim okolnostima i kada je ta osoba sposobna dati pristanak. Pristanak se može povući u bilo kojem trenutku. Definicija silovanja u sustavu Međunarodnog kaznenog suda odnosi se na nekonsenzualnu „[invaziju] tijela osobe ponašanjem koje rezultira penetracijom, koliko god neznatnom, bilo kojeg dijela tijela žrtve ili počinitelja spolnim organom ili analnog ili genitalnog otvora žrtve bilo kojim predmetom ili bilo kojim drugim dijelom tijela” (Amnesty International 2018: 6).

b) Regionalno pravo

Iako u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima (ECHR) ne postoje posebno nabrojena kršenja ljudskih prava koja se odnose na silovanje, Europski sud za ljudska prava razvio je sudsku praksu u člancima koji se odnose na mučenje, neljudsko i ponižavajuće postupanje. Europski sud za ljudska prava upotrijebio je Čl. 3. (zabrana mučenja) za podržavanje žalbi žrtava silovanja protiv neaktivnosti njihove vlastite države, e.g. *Aydin v. Turkey* (no.2317/94) (Walby et al. 2013: 78). Značajan slučaj *M.C. v. Bulgaria* (no. 39272/98) pokazuje da manjak nasilja ne znači da je žrtva dala pristanak.

Istanbulska konvencija zahtijeva da države stranke kriminaliziraju silovanje i sve druge oblike seksualnog nasilja nekonsenzualne prirode, također i s trećom osobom (Čl. 36.). Djela seksualnog nasilja definirana su kao zločini protiv tjelesnog integriteta i seksualne autonomije osobe (Amnesty International 2018: 28). Pristanak također igra odlučujuću ulogu u Istanbulskoj konvenciji koja prepoznaje da svi oblici seksualnih činova koji se vrše nad drugom osobom bez njezinog/njegovog slobodno danog pristanka i koji se vrše s namjerom, predstavljaju djela seksualnog nasilja. Interpretacija riječi “s namjerom” ostavljena je na tumačenje domaćim zakonodavcima (Vijeće Europe (Coe) 2011: 32).

Što se tiče žena izbjeglica koje su doživjele seksualno nasilje, Čl. 9. (2) Kvalifikacijske direktive EU priznaje seksualno nasilje, uključujući i rod, kao osnovu za progon. Nadalje, Čl. 25. Direktive o uvjetima prihvata prepoznaje da su žrtve mučenja i silovanja posebna ranjiva skupina trebaju dobiti potreban tretman, osobito pristup odgovarajućoj medicinskoj i psihološkoj skrbi.

c) Nacionalno pravo

Neke države članice nisu uspjele ispuniti standarde praga pristanka, kako su propisani u međunarodnim standardima, već se usredotočuju na restriktivniji prag prisile: od 28 država članica EU koje su ratificirale Istanbulsku konvenciju, odredbe 22 države članice o silovanju i seksualnom nasilju nisu u skladu s odredbama Istanbulske konvencije (Amnesty International International 2018: 9-12; Walby et al. 2013: 81). Nadalje, slučaj primjera silovanja može rasvijetliti ograničenja definicija zločina rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Na primjer, u slučajevima prisilnog braka, moglo bi biti teško dokazati silovanje iako se događa nekonzenzualni seks budući da u zakonu nije jasno da je muškarac, koji nije prisilio na brak, već njegova/njezina obitelj, po zakonu silovatelj. Odredbe Istanbulske konvencije Čl. 36. ovime nisu nužno dovoljno razmotrene u odredbama gore spomenutih država članica (Ibid.: 30).

Što se tiče žena izbjeglica, seksualno nasilje u obliku silovanja smatra se dovoljnim za procesuiranje u nekim državama članicama EU, e.g. Belgiji, Mađarskoj, Italiji, Malti, Rumunjskoj, Španjolskoj, Švedskoj i Velikoj Britaniji (Ali et al. 2012: 39). Ovdje postoje isti problemi s dobivanjem dozvole boravka temeljem seksualnog nasilja slično kao kod žrtava nasilja u obitelji (pogledajte potpoglavlje 3.1 Ženevske konvencije o izbjeglicama).

KLJUČNE PORUKE

- **Seksualno nasilje može se adresirati na četiri načina: kao kršenje ljudskih prava žena, oblik mučenja, ratni zločin i oblik rodne diskriminacije.**
- **Iako Istanbulska konvencija potiče države članice da uključe aspekt pristanka u odredbe o djelima seksualnog nasilja, većina država članica EU ne ispunjavaju odredbe Čl. 36. Istanbulske konvencije.**
- **Žene izbjeglice žrtve seksualnog nasilja čine posebno ranjivu skupinu.**

✓ ZADACI

- Istražite o tome kako se seksualno nasilje definira u vašoj zemlji.
- Istražite o tome kako se definiraju pristanak i silovanje u vašoj zemlji.

5.5 Žensko genitalno sakaćenje (FGM)

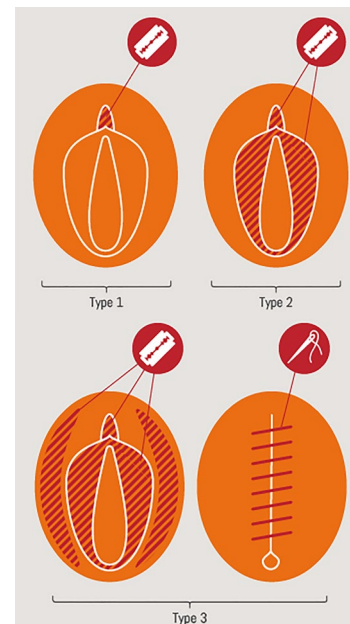

Žensko genitalno sakaćenje (FGM) čini oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV), budući da se vrši samo na ženama i djevojčicama (Ibid.: 1). Sinonimno tome, žensko genitalno sakaćenje (FGM) se također zove i rezanje ženskih genitalija ili žensko obrezanje (Population Reference Bureau 2008: 2). Međutim, što je točno žensko genitalno sakaćenje (FGM)? Žensko genitalno sakaćenje (FGM)

uključuje sve procedure koje intencionalno mijenjaju ili ozljeđuju ženske genitalne organe iz nemedicinskih (e.g. tradicijskih, kulturalnih, vjerskih ili neterapeutskih) razloga. Ono podrazumjeva rezanje, šivanje ili odstranjivanje dijela ili kompletnih ženskih vanjskih genitalnih organa te se može javiti u različitim oblicima koje je klasificirala Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) u četiri tipa različitih težina (Europski Parlament 2016a: 4).

Četiri tipa ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) mogu se klasificirati na sljedeći način:

- *“Tip I: Poznat i kao klitoridektomija. Ovaj tip se sastoji od djelomičnog ili potpunog odstranjivanja klitorisa i/ili njegova prepucija.*
- *Tip II: Poznat i kao ekscizija. Klitoris i labia minora su djelomično ili potpuno odstranjeni, sa ili bez ekscizije labia majore.*
- *Tip III: Najteži oblik [...]. Procedura se sastoji od sužavanja vaginalnog otvora uz stvaranje pokriva rezanjem i premještanjem labia minora i/ili labia majore, s ili bez odstranjivanja klitorisa. Premještanje rubova rane sastoji se od šivanja ili držanja rezanih područja spojenima određeno vrijeme (na primjer, djevojčičine noge su povezane) kako bi se stvorio pokrov. Mali otvor se ostavi za protjecanje urina i menstrualne krvi. Infibulacija se mora otvoriti ili penetrativnim spolnim odnosom ili zahvatom.*
- *Tip IV: Ovaj tip sastoji se od svih drugih procedura na genitaliji žena u nemedicinske svrhe poput bockanja, bušenja, incizije, struganja i kauterizacije” (END FGM n.d. a).*

FGM Network n.d a.

Grafički prikaz iznad ilustrira ova četiri tipa. Većina tipova ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) koji se izvode su Tip 1 (Type 1), 2 (Type 2) i 3 (Type 3) u kojima su genitalije djevojčica 'zarezano', ali tkivo nije odstranjeno Tip IV (Type 4), dok oko 10% njih dožive infibulaciju (Ibid.).

Žensko genitalno sakaćenje (FGM) obavljaju tradicijski praktičari, a ne medicinsko osoblje te se obično izvodi rudimentarnim alatima poput britvi ili noževa bez ikakve anestezije (SIDA 2015: 11). Ovaj oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV) ima puno zdravstvenih posljedica koje se mogu grupirati u neposredne i dugotrajne posljedice:

- neposredne posljedice: preobilno krvarenje, septički šok, infekcije i čak smrt, groznica, urinarni problemi (Europski parlament 2016a: 4; Victim Support Europe n.d.);
- dugotrajne posljedice: kronična bol, infekcija reproduktivnog sustava, smanjeno seksualno uživanje i bolan spolni odnos kao i povećanje rizika od komplikacija pri porodu, smrti novorođenčadi, problemi mentalnog zdravlja, urinarni, vaginalni i menstrualni problemi (Ibid.). Žensko genitalno sakaćenje (FGM) se također može smatrati prijenosnikom AIDS-a/HIV-a, budući da praktičari nisu svjesni te pandemije, što žene i djevojčice dovodi u veliki rizik od AIDS/HIV infekcije (Ibeagha n.d.: 4).

Žensko genitalno sakaćenje (FGM) je snažno povezano sa rodnom ulogom žena kao rađateljicom. Razlozi za žensko genitalno sakaćenje (FGM) variraju od jedne do druge zajednice (Europski parlament 2016a: 4). Ibeagha (n.d.) kategorizira razloge ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) u pet glavnih kategorija:

1. *„psihoseksualni razlozi: Izvršava se kao sredstvo kojim se kontrolira seksualnost žena. Smatra se da osigurava dječičanstvo prije i vjernost nakon sklapanja braka i/ili da povećava muško seksualno zadovoljstvo.*
2. *sociološki i kulturalni razlozi: Služi kao dio inicijacije djevojčica u žene i kao svojstveni dio kulturalnog nasljedstva/tradicije zajednice, drugom riječju. To je dio društvene integracije.*
3. *higijenski i estetski razlozi: u nekim zajednicama vanjski dio ženskih genitalija se smatra prljavim i ružnim te se navodno odstranjuje radi higijene i estetske privlačnosti.*
4. *vjerski razlozi: Iako ga ni Islam ni Kršćanstvo ne odobravaju, navodni vjerski propisi se često koriste u svrhu opravdanja prakse.*
5. *ocio-ekonomski razlozi: U mnogim zajednicama žensko genitalno sakaćenje je preduvjet za brak. Ondje gdje su žene uglavnom ovisne o muškarcima, ekonomska potreba može biti odlučujući faktor za podvrgavanje ovoj proceduri. Ponekad je ovo preduvjet za pravo nasljeđivanja, a može biti i glavni izvor zarade za praktičare” (Ibeagha n.d.: 3).*

Najraširenije je u subsaharskoj Africi i Bliskom istoku, ali također je izvješteno o slučajevima ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) u Sjevernoj Africi, Europi, Aziji i Amerikama. Postotak time zahvaćenih djevojčica i žena varira od jedne zemlje do druge: dok se u nekim zemljama kao što su Gana, Togo, Niger, Kamerun i Uganda smatra da je manje od 5% žena i djevojčica doživjelo žensko genitalno sakaćenje (FGM), 90% posto njih je doživjelo žensko genitalno sakaćenje (FGM) u Somaliji, Gvineji, Džibutiju i Egiptu. Većina žena i djevojčica dožive žensko genitalno sakaćenje (FGM) do dobi od 5 godina, dok druga polovica bude podvrgnuta ženskom genitalnom sakaćenju (FGM) između 5. i 14. godine (SIDA 2015: 11). Odrasle žene su također ponekad pogođene ženskim genitalnim sakaćenjem (FGM). Nakon rađanja žene mogu biti podvrgnute ponovnoj infibulaciji (Europski parlament 2016a: 4). Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) procjenjuje da je 200 milijuna žena i djevojčica širom svijeta pogođeno ženskim genitalnim sakaćenjem (FGM), dok jednom milijunu prijeti žensko genitalno sakaćenje (FGM) (Desertflower Foundation n.d.).

Temeljem Rezolucije o suzbijanju ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) iz 2012., Europski parlament je procijenio da je do 2012. 500,000 žena koje žive u EU doživjelo žensko genitalno sakaćenje (FGM), a 180,000 žena i djevojčica su svake godine u opasnosti od ženskog genitalnog sakaćenja (FGM). Također postoje slučajevi ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) koji su bili izvedeni unutar država članica EU (Europski parlament 2016a: 5-6). Nedovoljno prijavljivanje i nedostatak komparativnih podataka čini dobivanje kompletne slike o raširenosti ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) unutar EU teško mogućim (Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) 2017b).

Victim Support Europe (n.d.) navodi sljedeće indikatore koji bi mogli indicirati da su žene izbjeglice pogođene ženskim genitalnim sakaćenjem (FGM):

- imaju poteškoće u hodanju, stajanju ili sjedenju;
- duže se zadržavaju u kupaonici ili zahodu;
- čine se povučanima, tjeskobnima ili depresivnima;
- neobično se ponašaju nakon izostanka iz škole ili s fakulteta;
- posebno su nevoljne podvrci se normalnim liječničkim pregledima;
- traže pomoć, ali možda nisu izričite po pitanju problema zbog srama ili straha (Victim Support Europe n.d.).

Zemlja porijekla žene izbjeglice ili zemlja porijekla njezinih roditelja također mogu indicirati bi li klijentica potencijalno mogla biti u opasnosti od ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) (Leye et al. 2014: 111).

KLJUČNE PORUKE

- **Ima nekoliko različitih tipova ženskog genitalnog sakaćenja (FGM).**
- **Žensko genitalno sakaćenje (FGM) ima teške neposredne i dugotrajne posljedice.**
- **Žensko genitalno sakaćenje (FGM) se izvodi i u EU.**

✓ ZADACI

- Pogledajte [internetsku stranicu UNICEF-a](#) (2018) za njihove najnovije ažurirane informacije o ženskom genitalnom sakaćenju (FGM). Također pogledajte profile zemalja iz kojih klijentice vaših polaznika edukacije većinom dolaze.
- Prođite [online edukaciju o ženskom genitalnom sakaćenju \(FGM\) od Ujedinjeni u zaustavljanju ženskog genitalnog sakaćenja \(UEFGM\)](#)²⁴ (n.d.) i/ili [Virtual College](#)²⁵ (n.d. b).
- Pročitajte izvješće UNICEF-a (2013.) [Female Genital Mutilation/Cutting – A statistical overview and exploration of the dynamics of change](#)²⁶. Koje informacije mogu pomoći u vašoj edukaciji?

5.5.1 Žensko genitalno sakaćenje (FGM) u kontekstu azila

Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (2009) sastavila je Guidance Note on Refugee Claims Relating to FGM, gdje objašnjava kako i u kojim slučajevima žensko genitalno sakaćenje (FGM) čini osnovu za izbjeglištvo (Ibid.: 14-15). Može se smatrati da žensko genitalno sakaćenje (FGM) čini osnovu za azil ako je djevojčica ili žena u opasnosti od obrezanja. U sklopu Ženevske konvencije o izbjeglicama, tvrdnje o ženskom genitalnom sakaćenju (FGM) mogu se iznijeti na osnovi političkog mišljenja, etniciteta, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili vjerskih uvjerenja. Žensko genitalno sakaćenje (FGM) je oblik progona koje izvodi nedržavni akter te je također oblik progona rodno specifičan i specifičan za djecu. Iskustvo teškog ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) može voditi dugotrajnim traumatskim psihičkim posljedicama pa je povratak u zemlju porijekla nedopustiv. Ako je žena bila podvrgnuta ženskom genitalnom sakaćenju (FGM) prije traženja azila to ne znači da se ona više ne mora bojati nikakvog daljnjeg progona. Ona može biti u opasnosti od toga da bude podvrgnuta drugom obliku ženskog genitalnog sakaćenja (FGM), ponovnoj eksciziji ili ponovnoj infibulaciji (Vijeće Europe (Coe) & Amnesty International 2014: 29). U EU, Kvalifikacijska direktiva EU osvrće se na žensko genitalno sakaćenje (FGM) kao tešku povredu koja se ubraja u pripadnost određenoj društvenoj skupini i kvalificira za supsidijarnu zaštitu (Čl. 15.) (Proudman 2018; Flamand 2015: 4).

Unutar EU, Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) procjenjuje da je 66,000 žena i djevojčica iz zemalja koje prakticiraju žensko genitalno sakaćenje (FGM) tražilo azil unutar država članica EU 2017. Iako se brojke azila smanjuju, postoji rastući trend prijavljivanja žena za azil iz zemalja koje prakticiraju žensko genitalno sakaćenje (FGM). Iste godine, većina tih žena se prijavila za azil u Njemačkoj, Italiji, Francuskoj, Grčkoj i UK. Postoje razlike u zemljama odredišta u kojima žene pogođene ženskim genitalnim sakaćenjem (FGM) ili žene u opasnosti od ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) traže azil: dok su Nigerijke tražile azil u Italiji, a žene iz Côte d'Ivoire i Gvineje u Francuskoj, Njemačka se većinom bavila prijavama za azil iz Iraka, Eritreje i Somalije. Teško je procijeniti koliko zapravo žena i djevojčica traže azil u EU na temelju ženskog genitalnog sakaćenja (FGM), budući da se žensko genitalno sakaćenje (FGM) rijetko smatra osnovom za prijavu. Belgija je jedna od rijetkih zemalja koje se posebno osvrću na žensko genitalno sakaćenje (FGM), gdje je 2015. podnešeno 609 zahtjeva za azil na temelju ovog oblika rodno uvjetovanog nasilja (GBV) (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2018: 2-3). Informacije o zemlji porijekla mogu pomoći da se dobije osjećaj o raširenosti tog problema u dotičnoj zemlji. Međutim, te informacije moraju se razmatrati s oprezom budući da neke informacije o zemlji porijekla ne uključuju perspektivu roda u svojoj analizi, što rezultira potkopavanjem problema rodno uvjetovanog nasilja (GBV) poput ženskog genitalnog sakaćenja (FGM). Osobito u slučajevima u kojima se zemlja porijekla smatra 'sigurnom trećom zemljom', rodno specifični oblici progona smatraju se često previđenima (End FGM Network 2016b: 5-6).

Iako se može smatrati da žensko genitalno sakaćenje (FGM) čini osnovu za izbjeglištvo, slučajevi ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) se često ne vide kao osnova za azil u državama članicama. Istraživanje o zahtjevima za azil na temelju ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) u UK pokazuje tri glavna razloga zašto imigracijske vlasti odbijaju zahtjeve za azil utemeljene na ovom obliku rodno uvjetovanog nasilja (GBV): prvo, "žena može odbiti da je režu" ili "roditelji mogu zaštititi svoje kćeri od ženskog genitalnog sakaćenja (FGM)"; drugo, "žena se može preseliti" i naposljetku, "žene mogu izabrati da ne postanu rezačice" (Proudman 2018).

KLJUČNE PORUKE

- **Žensko genitalno sakaćenje (FGM) može činiti osnovu za azil.**
- **Žensko genitalno sakaćenje (FGM) se rijetko smatra osnovom za azil u državama članicama EU.**

✓ ZADACI

- Pročitajte [Guidance Note on Refugee Claims Relating to FGM](#)²⁷ (2009) Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR).
- Istražite o tome kako se postupa sa ženskim genitalnim sakaćenjem (FGM) kao osnovom za azil u vašoj zemlji: Smatra li se ono posebnom osnovom za azil?

²⁴ Online edukacija je dostupna na nekoliko jezika.

²⁵ Molimo imajte na umu da ćete se trebati registrirati za ovu edukaciju te ćete trebati odabrati englesku regiju prilikom registracije za edukaciju.

²⁶ Izvješće je dostupno i na francuskom, španjolskom i arapskom.

²⁷ Guidance Note je dostupna i na francuskom, grčkom, ruskom i španjolskom.

5.5.2 Pravna pitanja u vezi teme ženskog genitalnog sakaćenja (FGM)

U ovom potpoglavlju možete pronaći najvažnije informacije o pravnim pitanjima na koja biste se trebali osvrnuti tijekom edukacije, usredotočujući se na temu ženskog genitalnog sakaćenja (FGM).

a) Međunarodna

Žensko genitalno sakaćenje (FGM) nema službenu referencu u međunarodnom pravu. Tijekom međunarodnih debata sredinom 1990-ih, odlučeno je citirati Čl. 25. Opće deklaracije o ljudskim pravima (UDHR) tako da se on može primijeniti na slučajeve ženskog genitalnog sakaćenja (FGM). Žensko genitalno sakaćenje (FGM) se također može interpretirati u kontekstu Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) kao oblik nasilja nad ženama, Konvencije protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja i Konvencije o pravima djeteta (UNICEF 2013: 8). 2012. je UN usvojio prvu ikada Rezoluciju o pojačavanju globalnih napora za uklanjanje ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) (Parlamentarna mreža "Žene slobodne od nasilja" et al. 2013: 15). 2014. je UN donio zajedničku Opću preporuku br. 31. Odbora o uklanjanju diskriminacije nad ženama i br. 18. Odbora o pravima djeteta o štetnim praksama u kojima su štetne tradicijske prakse bile pobliže definirane i okarakterizirane kao one koje sadrže poricanje individualnog integriteta i dostojanstva; diskriminiraju žene i djecu; uzrokuju fizičku, psihičku, ekonomsku i društvenu štetu i/ili nasilje; koje ženama i djeci nameću članovi obitelji ili zajednice u odsustvu slobodnog i informiranog pristanka te se vide kao dio prihvaćenih kulturalnih tradicija (Europski parlament 2016a: 2).

b) Regionalna

U svojoj Rezoluciji 1247 (2001) o ženskom genitalnom sakaćenju (FGM), Vijeće Europe smatra da žensko genitalno sakaćenje (FGM) čini neljudsko i ponižavajuće postupanje u skladu s Čl. 3. Europske konvencije o ljudskim pravima (ECHR), dok također priznaje da su države članice sve više suočene sa slučajevima ženskog genitalnog sakaćenja (FGM), osobito među imigrantskim zajednicama. Pitanje ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) je ponovno adresirano u Rezoluciji 1662 (2009) o djelovanju za borbu protiv rodno uvjetovanih kršenja ljudskih prava, uključujući otmicu žena i djevojčica (Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) 2013a: 35). Istanbulska konvencija također ima implikacije za žrtve ženskog genitalnog sakaćenja (FGM): žensko genitalno sakaćenje (FGM) se izričito spominje u Čl. 38. kao kazneno djelo protiv kojeg se države članice trebaju boriti. Za žene izbjeglice žrtve ženskog genitalnog sakaćenja (FGM), provedba konvencije znači da je žensko genitalno sakaćenje (FGM) prepoznato kao oblik progona (End FGM Network 2016c: 14-15).

Sama EU konstantno proširuje svoje zakone o ženskom genitalnom sakaćenju (FGM). End FGM European Network je na svojoj internetskoj stranici izdao popis relevantnog zakonodavstva EU koji daje kratki pregled glavnih razvoja u politici EU u vezi ovog pitanja koji biste trebali pogledati (End FGM Network n.d. b).

c) Nacionalna

Iako se u EU žensko genitalno sakaćenje (FGM) smatra zločinom, postoje različiti pristupi u adresiranju ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) u državama članicama EU. Dok se neke države članice bave ženskim genitalnim sakaćenjem (FGM) u smislu tjelesne ozljede, sakaćenja i odstranjivanja organa, etc., druge države članice su uvele poseban kazneni zakon kako bi adresirale žensko genitalno sakaćenje (FGM) poput Austrije, Belgije, Cipra, Danske, Irske, Italije, Španjolske, Švedske i UK (Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) 2013b: 43; Christofi et al. 2017: 67-68). Unatoč tome, brojke procesuiranja ostaju niske (End FGM Network 2016c: 5). Kako žene koje žive u EU mogu biti dovedene u svoju zemlju porijekla kako bi bile podvrgnute ženskom genitalnom sakaćenju (FGM), načelo ekstrateritorialnosti je od najveće važnosti jer omogućuje većini država članica – uz izuzetak Bugarske, Grčke, Malte i Rumunjske – da procesuiraju praksu ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) kada se počini izvan njihovih granica.

Kao i kod različitih načina postupanja s aspektom kriminalizacije ženskog genitalnog sakaćenja (FGM), nacionalna tijela za azil se također razlikuju u svojim pristupima u vezi toga čini li žensko genitalno sakaćenje (FGM) osnovu za izbjeglištvo budući da e.g. postoje različita nacionalna poimanja kategorije pripadnosti 'određenoj društvenoj skupini': dok se e.g. žensko genitalno sakaćenje (FGM) smatra oblikom rodno uvjetovanog progona u Belgiji, Bugarskoj, Estoniji, Italiji, Portugalu i Slovačkoj, Belgija, Hrvatska i Grčka koriste terminologiju 'ranjive skupine' koja uključuje i žrtve ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) (Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) 2013a: 43-46). Postoje i primjeri sveobuhvatnijih pristupa, naručito zbog implementacije Istanbulske konvencije. UK je e.g. implementiralo jedinicu ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) (European Parliament 2016a: 1-9). Finska je e.g. uvela Plan djelovanja za sprječavanje sakaćenja djevojčica i žena (2012.-2016.) čiji je glavni cilj sprječavanje ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) u Finskoj i poboljšanje dobrobiti i kvalitete života žrtava ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) (Vijeće Europe (Coe) 2018: 19).

KLJUČNE PORUKE

- **Žensko genitalno sakaćenje (FGM) je kriminalizirano na međunarodnoj i regionalnoj razini.**
- **Države članice EU imaju različite pristupe u postupanju prema ženskom genitalnom sakaćenju (FGM) kao kaznenom djelu i kao osnovi za azil.**

✓ ZADACI

- a) Proverite svoje nacionalno zakonodavstvo: Kako se definira žensko genitalno sakaćenje (FGM)? Kako se zločin ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) rješava u vašem kaznenom zakonu? Pogledajte [podatke za svoju zemlju](#) koje je pripremio Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) (n.d. b). Na neke zemlje se osvrću i Ujedinjeni u zaustavljanju ženskog genitalnog sakaćenja (UEFGM) (n.d.).
- b) Pogledajte popis [relevantnog zakonodavstva EU](#) koje je pružio END FGM Network (n.d. b). Vrijedno je pogledati i vodič (2014) [The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence - A tool to end female genital mutilation](#) Vijeća Europe (Coe) i Amnesty International-a koji govori o tome kako bi pristup zaštite, sprječavanja, procesuiranja i integriranih politika trebala implementirati Istanbulska konvencija u slučaju ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) (Ibid.: 3-51).

5.6 Trgovina ljudima

Trgovina ljudima ili trgovina ljudskim bićima je ozbiljno kršenje ljudskih prava. Prema Čl. 3. (a) Protokola o sprječavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebno ženama i djecom, trgovina ljudima se sastoji od tri elementa (Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) n.d. a):

Djelo (Što se radi)	Sredstva (Kako se radi)	Svrha (Zašto se radi)
<ul style="list-style-type: none">• Vrbovanje• Prijevoz• Transfer• Držanje• Primanje osoba	<ul style="list-style-type: none">• Prijetnja ili uporaba sile• Prisila• Otmica• Prijevara• Obmana• Zloupotreba moći ili ranjivosti• Davanje novaca ili pogodnosti	<ul style="list-style-type: none">• Eksploatacija, uključujući<ul style="list-style-type: none">◦ Prostituciju drugih◦ Seksualnu eksploataciju◦ Ropstvo ili slične prakse◦ Odstranjivanje organa◦ Ostale vrste eksploatacije

Trgovina ljudima je oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV): 2015. 80% žrtava trgovine ljudima u EU bile su žene (EUROSTAT 2015: 13).

KLJUČNE PORUKE

- Trgovina ljudima može se javiti u puno oblika.

✓ ZADACI

- a) Provjerite svoje nacionalno zakonodavstvo: Kako je trgovina ljudima definirana u vašem kaznenom zakonu? Koji se oblici trgovine ljudima spominju u vašem nacionalnom zakonodavstvu?
- b) Prođite HEUNI-jevu [online edukaciju o trgovini ljudima](#) (2018.).

5.6.1 Trgovina u kontekstu azila

Žene su općenito u posebnoj opasnosti da postanu žrtve trgovine ljudima, zbog svoje ranjivosti i potražnje za seksualnim uslugama. Žene izbjeglice su u povećanoj opasnosti da postanu žrtve trgovine ljudima jer bježanjem od nasilja u svojoj zemlji porijekla trgovci ih mogu iskoristiti oduzimanjem dokumenata, dužničkim ropstvom, nasiljem nad članovima obitelji (Europski parlament 2016b:1-8). Rodno uvjetovano nasilje (GBV) može biti glavni uzrok trgovine ljudima, kao što se može vidjeti u priručniku projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV).

Projekt TRACKS (Identifikacija posebnih potreba tražitelja azila kojima se trgovalo) je ustanovio da unutar EU postoje velike razlike u tome kakvu vrstu boravka, radne dozvole, medicinske i psihološke podrške primaju tražitelji/ce azila žrtve trgovine ljudskim bićima (THB). Iako tražiteljima/cama azila žrtvama trgovine ljudskim bićima (THB) pripadaju ta prava, projekt TRACKS pokazuje kako žrtve rijetko znaju za svoja prava, nisu u stanju govoriti o svojim traumatičnim iskustvima ili imaju nepovjerenje prema vlastima (Forum réfugiés 2017: 8-42). Promatrajući izvješće TRACKS-a trebate osvijestiti polaznike edukacije o pravima koja pripadaju ženama izbjeglica žrtvama trgovine ljudima.

KLJUČNE PORUKE

- Žene izbjeglice su posebno ranjive na trgovinu ljudima.
- Žene izbjeglice žrtve trgovine ljudima rijetko znaju da su nositeljice prava.

✓ ZADACI

- a) Pročitajte [izvješće TRACKS-a](#) (Forum réfugiés 2017). Da li ključni nalazi stoje i u kontekstu vaše zemlje?

5.6.2 Pravni instrumenti UN-a

Trebate znati da postoji nekoliko pravnih dokumenata UN-a usmjerenih na ljudska prava žrtava trgovine ljudima:

- Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminala - također zvana Konvencija iz Palermo - glavni je međunarodni instrument vezan uz borbu protiv transnacionalnog organiziranog kriminala poput trgovine ljudima. Postoje tri protokola - Palermo protokoli koji dopunjuju konvenciju: Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, posebno ženama i djecom; Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom i Protokol protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njihovim dijelovima i komponentama te streljivom.
- Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, posebno ženama i djecom: ovaj pravno obvezujući dokument prvi je odredio definiciju trgovine ljudskim bićima (THB) (pogledajte Čl. 3. (a)) s namjerom "da olakša usklađivanje u nacionalnim pristupima s obzirom na uspostavljanje domaćih kaznenih djela koja bi podržala učinkovitu međunarodnu suradnju u istrazi i procesuiranju slučajeva trgovine ljudima" (Ibid.). Daljnji cilj ovog protokola je zaštita i pomoć žrtvama trgovine ljudima primjenom pristupa utemeljenog na ljudskim pravima.
- Rezolucija UN-a o trgovini ženama i djevojčicama (A/RES/71/156): Ova Rezolucija, e.g. osvrće se na to da dobno specifične i rodno specifične komponente trgovine ljudskim bićima (THB) trebaju biti uzete u razmatranje u radu sa žrtvama trgovine ljudima.

Dok su konvencija i njezin protokol obvezujući za potpisnice, trebate znati da je rezolucija preporuka za države članice. Ovi dokumenti se ne odnose izričito na žene izbjeglice u kontekstu trgovine ljudima, već općenito govore o tome da je trgovina ljudima oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Možete koristiti ove međunarodne instrumente kako bi pokazali svojim polaznicima zakonske definicije iza trgovine ljudima.

KLJUČNE PORUKE

- **Trgovina ljudima je prepoznata kao međunarodni organizirani kriminal koji predstavlja oblik rodno uvjetovanog nasilja.**

✓ ZADACI

- a) Provjerite svoje nacionalno zakonodavstvo: Je li vaša zemlja potpisala i ratificirala konvenciju i uz nju protokole (pogledajte Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal ([UNODC n.d. b](#))?)

5.6.3 Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima (2005.)

U veljači 2008. ovaj je pravni instrument stupio na snagu u cilju sprječavanja i suzbijanja svih oblika trgovine ljudima; zaštite i pomoći žrtvama trgovine ljudima; promicanja međunarodne suradnje protiv trgovine ljudima i osiguravanja učinkovite istrage i progona. Ova je konvencija postavila vlastiti sustav nadzora kojeg provode i Odbor članica i Grupa stručnjaka za suzbijanje trgovine ljudima (GRETA) (Vijeće Europe (Coe) n.d. d). Vašim polaznicima moglo bi biti zanimljivo istaknuti da Čl. 35. konvencije priznaje važnost nevladinih organizacija (NGOs) u provedbi konvencije e.g. putem aktivnosti podizanja svijesti, identificiranja žrtava trgovine ljudima, pružanja smještaja, pružanja usluga za podršku, etc. Štoviše, konvencija naglašava važnost nevladinih organizacija (NGOs) u nadzoru provedbe konvencije (Vijeće Europe (Coe) n.d. e). Nevladine organizacije (NGOs) imaju mogućnost izvjestiti o neuspjesima država ako države ne ispunjavaju svoje dužnosti iz konvencije (Anti-Slavery & La Strada, n.d.).

KLJUČNE PORUKE

- **Cilj konvencije je spriječiti sve oblike trgovine ljudima; zaštititi žrtve trgovine ljudima, promicati međunarodnu suradnju protiv trgovine ljudima i osigurati učinkovit progon.**
- **Nevladine organizacije (NGOs) imaju važnu ulogu u nadzoru provedbe konvencije.**

✓ ZADACI

- a) Provjerite svoje nacionalno zakonodavstvo: Je li Vaša zemlja potpisala i ratificirala konvenciju?
- b) Pročitajte [Pojasnjavajuće izvješće konvencije](#)²⁸ (Vijeće Europe (Coe) 2005: 1-59).
- c) Istražite je li [Grupa stručnjaka za suzbijanje trgovine ljudima \(GRETA\)](#) izdala izvješće o vašoj zemlji (Vijeće Europe (Coe) n.d. f)?

²⁸ Izvješće je dostupno i na francuskom.

5.6.4 Direktiva 2011/36/EU o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava (Direktiva o trgovini ljudima) (2011.)

Direktiva o trgovini ljudima je usko povezana s Direktivom 2004/81/EC opisanom dolje. Direktiva opisuje glavne oblike i elemente trgovine ljudima za različite svrhe: seksualna eksploatacija, prisilni rad, prosjačenje, ropstvo, servilnost, eksploatacija kriminalnih aktivnosti, odstranjivanje organa kao i oblike djelovanja na poticaj, pomaganja i podržavanja ili pokušavanja počinjenja kaznenog djela (Čl. 2. i 3.). Direktiva postavlja i dužnost država članica pružiti pomoć, podršku i zaštitu žrtava trgovine ljudskim bićima (TBH) prije, tijekom i na prikladno vremensko razdoblje nakon zaključenja kaznenih postupaka (Čl. 11. i 12.). Trebali biste svoje polaznike osvijestiti o pravima žrtava trgovine ljudima.

KLJUČNE PORUKE

- Direktiva utvrđuje minimalna pravila u vezi definicije trgovine ljudima, pravila u vezi istrage kao i pomoći, podrške i zaštite žrtava trgovine ljudima (Čl. 11. i 12.).
- Direktiva prepoznaje rodno specifičan fenomen trgovine ljudima (Recital 3.).

✓ ZADACI

- a) Provjerite provedbu Direktive 2011/36/EC u vašoj zemlji.

5.6.5 Direktiva 2004/81/EC o boravišnoj dozvoli izdanoj državljanima trećih zemalja koji su žrtve trgovine ljudskim bićima (Direktiva o dozvoli boravka) (2004.)

Svrha ove Direktive je definirati uvjete za odobrenje dozvola boravka ograničenog trajanja državljanima trećih zemalja koji surađuju u borbi protiv trgovine ljudima ili protiv djelovanja koja omogućuju nezakonitu imigraciju (Čl. 1.). Države članice su dužne informirati dotične državljane trećih zemalja koji jesu ili su bili žrtve trgovine ljudima o mjerama uzdržavanja i hitnom medicinskom liječenju budući da je identifikacija žrtava ključna za učinkovitu primjenu Direktive (Čl. 3. i 5.). Informacije može pružiti nevladina organizacija (NGO) ili udruga koju su države članice posebno odredile (Čl. 5.). Države članice moraju osigurati da se dotičnim državljanima trećih zemalja odobri razdoblje razmišljanja koje će im omogućiti da se oporave i izbjegnu utjecaj počinitelja tako da mogu donijeti informiranu odluku o tome žele li surađivati s nadležnim tijelima (Čl. 6.). Tijekom razdoblja razmišljanja i dok očekuju odluku nadležnih tijela, države članice su dužne osigurati da dotični državljani trećih zemalja imaju dovoljno izvora uzdržavanja, pristup hitnom medicinskom liječenju uključujući psihološku pomoć i po potrebi dobiju usluge prijevoda i tumačenja (Čl. 7.).

KLJUČNE PORUKE

- Svaka žena izbjeglica žrtva trgovine ljudima ima pravo:
 - Dobiti informacije o pravima i podršci (Čl. 5. i 7.);
 - Da joj se odobri razdoblje razmišljanja kao što je utvrđeno nacionalnim zakonom, što nije dopušteno da bude uvjetovano suradnjom žrtve s nadležnim tijelima (Čl. 6.);
 - Na podmirenje troškova uzdržavanja, pristup hitnom medicinskom liječenju, psihološku pomoć te po potrebi usluge prijevoda, tumačenja (Čl. 7.).

✓ ZADACI

- a) Provjerite provedbu Direktive 2004/81/EC u vašoj zemlji.
- b) Istražite o tome tko je odgovoran za odluke o odobrenju dozvola boravka. Također provjerite vaš nacionalni sustav pomoći i saznajte tko daje podršku državljanima trećih zemalja žrtvama trgovine ljudima.

POGLAVLJE 6

MULTIDISCIPLINARNA PITANJA

Prilikom podrške ženama izbjeglicama koje su žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV), ne samo da postoje posebni aspekti vezani uz različite oblike rodno uvjetovanog nasilja (GBV) za koje vaši polaznici edukacije trebaju znati, već i drugi aspekti koje treba imati na umu kako bi svoje klijentice mogli podržavati holistički. Ovo poglavlje bavi se tim aspektima o kojima biste trebali razmisliti da ih uključite u svoj plan edukacije.

6.1 Nevoljnost prijavljivanja rodno uvjetovanog nasilja

Prijavljivanje slučajeva rodno uvjetovanog nasilja (GBV) policiji može imati pozitivan učinak na žene izbjeglice: može voditi obeštećenju žrtve i poboljšati žrtvino razumijevanje rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Također može osigurati da žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) iskoriste svoja prava kao žrtve zločina u skladu s Direktivom o pravima žrtava (pogledajte potpoglavlje 3.2.2). Kao što je već istaknuto u poglavlju 2.3, podaci o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) nedostaju, međutim, postoji nedosljednost između slučajeva rodno uvjetovanog nasilja (GBV) prijavljenih policiji i rezultata anketa žrtava koji predstavljaju takozvane "crne brojke" zločina (Carcach 1997: 1-2). U anketi Agencije Ujedinjenih naroda za temeljna prava (FRA) (2014a), 66% žena nisu prijavile nasilje policiji ili nekoj organizaciji. Važno je da osvijestite svoje polaznike o razlozima zašto žene izbjeglice možda neće odlučiti prijaviti zločin ili pristupiti službama za podršku u EU. Znanje tih razloga će možda pomoći vašim polaznicima da postanu svjesni slučajeva rodno uvjetovanog nasilja (GBV) jer će žene izbjeglice možda pokazivati dolje navedene znakove:

- imigracijski status: osobito ako su žene izbjeglice nedokumentirane najmanje je vjerojatno da će potražiti pomoć od službi za podršku ili prijaviti rodno uvjetovano nasilje (GBV) jer se boje deportacije. Zlostavljači također prijetu ženama izbjeglicama da oni sami mogu biti deportirani te tako ostaviti žene i djecu da se bore sami za sebe. Žene izbjeglice koje su samci mogu ostati u nasilnoj situaciji jer se nadaju da će njihov nasilni partner sklopiti brak s njima kako bi time dobile dozvolu boravka (Raj & Silverman 2002: 385-386; Menjivar & Salcido 2002: 912).
- izolacija: žene izbjeglice se boje izolacije od svoje obitelji i/ili zajednice ako govore o svojim iskustvima. Štoviše, one su općenito izolirane od društva domaćina zbog svog statusa boravka (Fond za sprječavanje obiteljskog nasilja 2009: 12).
- okrivljavanje žrtve: kulturalno posredovani faktori poput srama, bračnih obveza, stigme razvoda, etc. također često vode do toga da žene izbjeglice ne prijavljuju rodno uvjetovano nasilje (GBV). Okrivljavanje žrtve vodi tome da žene izbjeglice ne vjeruju pravnom sustavu, što doprinosi nedovoljnom prijavljivanju i žrtvinom osjećaju srama (Rees & Pease 2006: 5; 10-11; FRA 2014: 65; WAVE 2017: 12).
- nedovoljno znanje o službama za podršku, nepoznavanje običaja i prava: žene izbjeglice često ne znaju o dostupnim službama za podršku te da su nositeljice prava (Raj & Silverman 2002: 385).
- uskraćivanje financija: budući da muškarci često kontroliraju ekonomsku situaciju obitelji, žene izbjeglice mogu se doživljavati ekonomski ovisnima o supružniku, što smanjuje njihove mogućnosti rastave od nasilnog partnera (Raj & Silverman 2002: 370; Bonewit & de Santis 2016: 24).
- ograničene vještine poznavanja jezika domaćina: nedostatan poznavanje jezika vodi tome da žene izbjeglice nisu u mogućnosti izraziti svoja iskustva ili da osjećaju sram od pričanja o nasilju na jeziku kojem nisu vične. Pored toga, partneri/muževi mogu ušutkati žrtve na način da su komunikator na jeziku domaćina u ime obitelji. To također služi kao barijera u pristupu službama (Raj & Silverman 2002: 386; Fond za sprječavanje obiteljskog nasilja 2009: 12).
- nedostatak službi za podršku: budući da socijalne službe nisu uvijek prilagođene kulturi, žene izbjeglice mogu biti nevoljne prijaviti zločine s službama kao što su linije za pomoć (Ibid.: 4; Raj & Silverman 2002: 386)
- nepovjerenje donešeno iz zemlje porijekla: žene izbjeglice razmišljaju o svojoj nasilnoj situaciji na način da se referiraju na situaciju u svojim zemljama porijekla. Žene izbjeglice mogu dolaziti iz zemalja gdje se rodno uvjetovano nasilje (GBV) ne prijavljuje zbog nedostatka pravne zaštite ili toga što se rodno uvjetovano nasilje (GBV) ne smatra zločinom. Percepcije iz zemlje porijekla također sprječavaju žene izbjeglice da se žale policiji ili prijave nasilje u obitelji nevladinoj organizaciji (NGO) (Menjivar & Salcido 2002: 910; Davis & Henderson 2003: 567).
- ne smatraju sebe žrtvom: također se treba naglasiti da žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) mogu i odbiti etiketu "žrtve" (Alhabib et al. 2010: 375). Neke žene mogu e.g. prihvatiti udaranje zbog svoje kulturalne uloge žene jer su odgojene u ideji da je e.g. normalno da muškarci mogu biti nasilni prema ženi.
- strah od toga da im se neće vjerovati: žene izbjeglice se također mogu bojati razotkriti o svom doživljenom nasilju jer se boje da im savjetnici/ce, policijski službenici, etc. neće vjerovati (Štirn & Minić 2016: 43).
- strah od diskriminacije: neke žene izbjeglice se boje prijaviti zločine jer vjeruju da će doživjeti bešćutne ili diskriminatorne stavove (Raj & Silverman 2002: 384; Bonewit & de Santis 2016: 24).
- nevoljnost da napuste partnera: žene izbjeglice možda neće željeti napustiti partnera, već samo žele da prestane zlostavljanje (Štirn & Minić 2016: 42).

Na temelju dokaza iz projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) znamo da je vjerojatnije da će žene izbjeglice otkriti slučajeve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) ženama savjetnicama iz nevladinih organizacija (NGO). Ipak, važno je da sve stručne osobe koje rade sa ženama izbjeglicama razumiju zašto žene izbjeglice mogu biti nevoljne prijaviti rodno uvjetovano nasilje (GBV). Toplo preporučamo da pročitate poglavlje o procesu prijave i ključne točke na koje treba paziti u Health & Human Rights Info (HHRI) (2016) (Ibid.: 102-107; 145-148).

KLJUČNE PORUKE

- Postoji nekoliko faktora koji mogu utjecati na žrtvu da odluči ne prijaviti rodno uvjetovano nasilje policiji ili nevladinoj organizaciji (NGO).
- Manje je vjerojatno da će žrtve koju su doživjele višestruko nasilje prijaviti zločine.

✓ ZADACI

- a) Pročitajte poglavlje o [procesu prijavljivanja](#) u HHRI (2016) (Ibid.: 102-107; 145-148).
- b) Pročitajte u priručniku projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) poglavlje o suradnji sa kaznenopravnim sustavom i njegovim akterima.

🕒 VJEŽBA 14 – Primjena nediskriminatornog i pristupa utemeljenog na ljudskim pravima

Cilj	Cilj ove vježbe je otkriti kako primijeniti nediskriminatorni i pristup utemeljen na ljudskim pravima.
Vrijeme	Grupni rad (30 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Vježba	Radite u grupama od 3-4. Ispunite <i>Checklist 1 - Applying a non-discriminatory and human rights-based approach when combating violence against women</i> (WAVE 2017: 14). U kojim okolnostima vaši polaznici vide probleme u provedbi nediskriminatornog i pristupa utemeljenog na ljudskim pravima u svom radu sa ženama izbjeglicama? Kako to može utjecati na voljnost prijave zločina e.g. savjetniku/ci ili policiji? (30 minuta). Razgovarajte o svojim rezultatima na plenumu i razmislite o rješenjima kako bi se usluge vaših polaznika mogle poboljšati? (10 minuta).

6.2 Sekundarna viktimizacija

U radu sa ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) također je važno da vi kao edukator istaknete implikacije sekundarne viktimizacije budući da ona isto može utjecati na dobrostanje klijentica koje vaši polaznici podržavaju. Sekundarna viktimizacija podrazumijeva postupanje prema žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) od strane socijalnih sustava (policijsko osoblje, pravosuđe, liječnici, smještaji za izbjeglice, nevladine organizacije (NGOs), etc.) bez reagiranja. Sekundarna viktimizacija odnosi se na situaciju u kojoj je ženi izbjeglici ili odbijena pomoć ili pomoć koju primi čini da se ponovno osjeća viktimiziranom. Sekundarna viktimizacija može prouzrokovati daljnju traumu u situacijama u kojima žene izbjeglice dožive stavove, ponašanja, prakse i postupke od strane institucija, pružatelja usluga, medija, zajednice i/ili obitelji koje karakteriziraju stereotipiziranje i okrivljavanje žrtve. Neke žrtve mogu ovu vrstu nasilja doživjeti bolnijom od njihove primarne viktimizacije (Logar & Vargová 2015: 38; Campbell & Raja 1999: 261-262). Zašto i u kojim situacijama žene izbjeglice mogu doživjeti sekundarnu viktimizaciju?

Postupak azila može učiniti da žene izbjeglice dožive sekundarnu viktimizaciju: tijekom razgovora za azil žene izbjeglice se zamoli da govore o svojim traumatičnim iskustvima. Ne samo da moraju svoje priče otkriti osobi koja vodi razgovor za azil, nego vrlo često i tumačima, odvjetnicima i evaluatorima. Kako znate iz potpoglavlja 6.1, žene izbjeglice imaju različite probleme u prijavljivanju svojih iskustava rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Budući da situacija prilikom razgovora može imati negativne posljedice za zahtjev za azil kao i zdravlje žena koje traže azil, žene izbjeglice su u pojačanoj opasnosti od sekundarne viktimizacije. Drugi primjeri situacija koje uzrokuju sekundarnu viktimizaciju ženama izbjeglicama su institucijski smještajni aspekti poput smještaja u skloništimama za izbjeglice, ograničenog pristupa sustavu zdravstvene skrbi i toga što im nije dozvoljeno tražiti zaposlenje (Feltus et al. 2018: 13-14). Nadalje, ako žene izbjeglice odluče prijaviti zločin rodno uvjetovanog nasilja (GBV) policiji i čak razmisliti o odlasku na sud, također su u opasnosti od sekundarne viktimizacije. Stavovi okrivljavanja žrtve, sudjelovanje u kaznenom postupku kao svjedok kao i sudska presuda o tome hoće li počinitelj biti osuđen ili neće mogu voditi sekundarnoj viktimizaciji. Ostale oblike sekundarne viktimizacije žena izbjeglica može doživjeti ako je e.g. žrtva seksualnog nasilja te ode u prenapućenu bolnicu gdje se ne može voditi briga o osjećaju privatnosti i njenom osjećaju dostojanstva, liječnici možda neće prepoznati znakove da je ona žrtva seksualnog nasilja, etc. Čak i agencije kojima je cilj pomoći žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) mogu imati politike i procedure koje mogu uzrokovati sekundarnu viktimizaciju (Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) 1999: 9). U slučaju policijskih službenika postoji manjak razumijevanja o tome zašto se žene izbjeglice mogu činiti zbunjenima prilikom podnošenja prijave. Također postoji dokaz da stručne osobe kategoriziraju klijentice izbjeglice koje su doživjele rodno uvjetovano nasilje (GBV) u žene "vrijedne podrške" i "izgubljene slučajeve" (McCracken et al. 2013: 30-31). E.g. tijekom projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) izvješteno je da će se savjetnici/ce e.g. nevladinih organizacija (NGOs) socijalne skrbi radije usredotočiti na pomažanje ženama izbjeglicama s većim izgledom za dobivanje pozitivne odluke o azilu, nego ženama izbjeglicama koje će vjerojatno biti deportirane u svoje matične zemlje ili su Dublin slučajevi. Slično tome, savjetnici/ce će moguće biti naklonjeniji klijenticama koje su proaktivne, nego tvrdoglavima i nepouzdanima. To žene izbjeglice čini podložnima ponovljenim ili višestrukim viktimizacijama. Daljnje reakcije od strane pojedinaca poput obitelji, prijatelja, zajednica koje se mogu distancirati od žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) okrivljujući žrtvu za ono što se dogodilo mogu voditi tome da žene izbjeglice trpe sekundarnu viktimizaciju (Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) 1999: 9).

Istanbulska konvencija navodi da stručne osobe trebaju biti educirane kako bi izbjegle uzrokovanje sekundarne viktimizacije (Vijeće Europe (Coe) 2011: 19). Osvrt na sekundarnu viktimizaciju može biti neophodna tema vaše edukacije budući da može pomoći vašim polaznicima da razumiju i razmisle o tome kako sekundarna viktimizacija može učiniti da žene izbjeglice ne vjeruju institucijama i/ili službama i kako to utječe na njih da ne traže pomoć. Važno je da vaši polaznici nauče razumjeti zašto moraju uzeti pristup usredotočen na žrtvu i spriječiti dodatnu traumu (Logar & Vargová 2015: 38). To također pomaže razumjeti zašto ženama izbjeglicama koje pate od sekundarne viktimizacije može biti još teže otvoriti se. Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) (n.d. c) je naveo sljedeće primjere za izbjegavanje rizika od sekundarne viktimizacije o kojima biste trebali osvijestiti polaznike edukacije, koje oni trebaju implementirati u njihov svakodnevni rad sa ženama izbjeglicama:

- “osiguravanje prava na informacije;
- poštovanje dostojanstva žrtve tijekom ispitivanja (suzdržavanje od radnji koje mogu voditi sekundarnoj viktimizaciji žrtve tijekom istrage);
- osiguravanje anonimnosti određenim žrtvama (sudeња iza zatvorenih vrata u određenim slučajevima, zaštita od počinitelja tijekom svjedočenja);
- pronalazak službenika specijaliziranih za probleme žrtve;
- etc.” (Ibid.).

KLJUČNE PORUKE

- **Žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) su u povećanoj opasnosti od doživljavanja sekundarne viktimizacije.**
- **Sekundarna viktimizacija može se dogoditi na institucionalnoj razini, ali i putem direktnih društvenih kontakata žene izbjeglice.**

✓ ZADACI

a) Pročitajte (1999) *Handbook on Justice for Victims* Ureda Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) (Ibid.: 9).

🕒 VJEŽBA 15 – Osvještavanje o sekundarnoj viktimizaciji

Cilj	Cilj ove vježbe je osvijestiti vaše polaznike edukacije o mogućim stavovima okrivljavanja žrtve i riziku od uzrokovanja sekundarne viktimizacije.
Vrijeme	Igra uloga (15 minuta); malo grupno razmišljanje (5 minuta); razgovor na plenumu (15 minuta)
Vježba	Radite u grupama po troje. Napravite <i>Exercise 4.1 - Feelings and needs</i> kako su objasnili Logar & Vargová (2015: 35) (15 minuta). Razmislite o svojim glavnim otkrićima u grupi (5 minuta). Razgovarajte o rezultatima svog iskustva igre uloga s drugim grupama na plenumu (15 minuta).

6.3 Pitanja tumačenja

Jezične barijere mogu otežavati pomoć koju ženama izbjeglicama nude stručne osobe jer savjetnici/ce, osoblje skloništa za izbjeglice, etc. možda nisu u mogućnosti razumjeti i ispuniti potrebe žena izbjeglica, savjetovati je, uputiti je u slobodne aktivnosti, etc. dok žene izbjeglice možda neće moći izraziti svoju potrebu za pomoć (Wille 2018: 330-338). Tumači također igraju ključnu ulogu u razgovoru za azil žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Morate polaznike osvijestiti činjenice da obzirom da su žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) osobito ranjive, potrebno im je okruženje podrške i povjerenja, također i u slučajevima u kojima trebaju otkriti svoje iskustvo nekoj drugoj osobi osim e.g. savjetnika/ce. Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (2017) opisuje primarni zadatak tumača kao “omogućavanje komunikacije između sudionika koji ne govore isti jezik i ne dijele istu kulturalnu pozadinu” (Ibid.: 52). Jezik i kultura su međusobno usko povezani tako da tumači trebaju znati i o razlikama između kultura u neverbalnoj komunikaciji; stoga tumači²⁹ djeluju i kao kulturalni posrednici. Ovdje je od krajnje važnosti da je tumač upoznat s načinima na koje se spolne karakteristike i rodno uvjetovano nasilje (GBV) opisuju u zemlji porijekla. Cijelo vrijeme tumači moraju biti objektivni i neutralni, ali i empatični i izbjegavati neprijemni govor tijela ili geste. Dakle, on/ona moraju imati jezično, komunikacijsko i terminološko znanje, znanje metoda tumačenja, znanje specifično za domenu i znanje rudarenja informacija i upravljanja informacijama (Ibid.: 4-170). U slučajevima rodno uvjetovanog nasilja (GBV) ženama izbjeglicama trebaju biti dostupne žene tumačice.

Tumačenje se može smatrati prilikom budući da savjetnik/ca i klijentica mogu komunicirati, no ono nosi i rizike: kako stručne osobe mogu osigurati da tumač tumači ispravno? Kako bi psiho-socijalno savjetovanje funkcioniralo važno je da savjetnik/ca i klijentica mogu razumjeti jedno drugo i reagirati jedno na drugo. Općeniti problem – također i u slučajevima u kojima savjetnik/ca i klijentica govore istim jezikom – je osigurati da primatelj razumije točno što je pošiljatelj mislio i obrnuto (Wille 2018: 330-331). Utvrđeno je da su nesporazumi u postupcima azila tipično nazivi ili izrazi koji tumaču nisu poznati, drukčija uporaba vremena (e.g. kalendarski sustavi), tumačenje dvoznačnih izraza, etc. (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2017: 60). Sljedeći problemi su uobičajeni u kontekstu tumačenja za izbjeglice o kojima biste trebali osvijestiti svoje polaznike kako bi razmislili o svom izboru tumača:

²⁹ Tumačenje se razlikuje od prevođenja jer tumač prenosi značenje izgovorenih riječi na drugi jezik dok se prevoditelji usredotočuju na pisane tekstove (Ibid.: 38)

- ograničenja zemlje porijekla kao posrednika: zemlja porijekla se često koristi kao posrednik za zapošljavanje prevoditelja. To često dovodi do činjenice da jezici izbjeglica nisu pravilno identificirani. E.g. Nigerija je dom za više od 500 materinjih jezika! Kako netko na temelju zemlje porijekla može identificirati materinji jezik? Štoviše, važnost dijalekta je zanemarena, posebno u slučajevima u kojima se pretpostavlja da je arapski govorni jezik (Mješovita migracijska platforma (MMP) 2017: 4; 8-9).
- nedostatak odgovarajuće jezične podrške: budući da nedostaju konkretni jezični podaci, pružateljima usluga nedostaje odgovarajuća jezična podrška. Stoga je jedan od problema taj što nevladine organizacije (NGOs) nikada ne znaju koje jezike novi došljaci govore, tako da je u danom trenutku teško ispuniti potražnju potrebnih jezika (Ibid.: 6)
- nedostatak resursa i edukacije: zbog nedostatka profesionalnih tumača i ograničenog budžeta, manje nevladine organizacije (NGOs) pa čak i neke veće nevladine organizacije (NGOs) se okreću tumačima volonterima, koji nisu prošli stručnu edukaciju. To se smatra posebno problematičnim u slučajevima kada je potrebno pružiti pravne, medicinske ili informacije o zaštiti. Nevladine organizacije (NGOs) također izvješćuju da jednom kada se stručnjaci educiraju, oni se okreću organizacijama koje si mogu priuštiti da ih redovno plaćaju i pruže bolje beneficije (Ibid.: 11). Gotovo da i nisu dostupni posebni programi edukacije za tumačenje u kontekstima vezanim uz azil. Stalno mijenjanje demografije migranata i nedostatak sredstava dodatno stavljaju cjelovite jezične edukacije pred izazov (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2017: 39).
- nedostatak žena tumačica: nedostatak žena tumačica predstavlja prepreke ženama izbjeglicama kada traže pomoć, žele prijaviti zločin, etc. Taj nedostatak dovodi do nedovoljnog prijavljivanja seksualne eksploatacije i drugih oblika rodno uvjetovanog nasilja (GBV) (MMP 2017: 12).
- različite pozadine: također može biti problematično ako klijentica i tumač imaju različite religijske pozadine ili politička mišljenja. U kritičnim slučajevima, savjetnik/ca e.g. treba angažirati drugog tumača kako bi učvrstio povjerenje klijentice (Wille 2018: 340).
- integracija: integracija i učenje jezika domaćina se ponekad upotrebljavaju kao razlog neustupanja tumača (Mješovita migracijska platforma (MMP) 2017: 13)

Mješovita migracijska platforma (MMP) (2017) zaključuje da su posljedice ovog neuspjeha u prikupljanju odgovarajućih podataka o jezicima duboke za: učinkovitost pomoći i zaštite; pristup ljudi njihovim pravima i sposobnost ljudi da donesu informirane izbore (Ibid.: 15). Problem s tumačenjima je taj što jezik također uvijek ima i kontekst, što čini da ga nije lako "jednostavno" protumačiti. U slučajevima kada je potreban tumač, savjetnik/ca mora biti svjestan da on/ona ima manju kontrolu nad razgovorom i da treba vjerovati tumaču da svoj posao obavlja ispravno. Prisutnost tumača dovodi do promjene u razgovoru jer e.g. savjetovanje postaje manje intimno. Zato je važno da savjetnik/ca i tumač uspostave transparentan odnos. Preporučljivo je da savjetnik/ca iz nevladine organizacije (NGO), osoblje skloništa, etc. imaju preliminarni razgovor s tumačem prije savjetovanja, a i naknadni razgovor (Wille 2018: 334-340). Zašto svojim polaznicima ne preporučite da oni e.g. učine obveznim čitanje *Handbook for Interpreters in Asylum Procedures* (2017) Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) za angažiranje tumača za žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) ako poseban program edukacije za tumačenje u kontekstu azila nije dostupan? Uz edukaciju tumača o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) savjetujemo da uvijek održavate savjetovanja uz istog tumača jer to stvara pouzdaniju i ugodniju situaciju za klijenticu.

KLJUČNE PORUKE

- **Žene tumačice treba angažirati za tumačenja za žene izbjeglice.**
- **Postoji nekoliko problema u zapošljavanju tumača za žene izbjeglice kojih stručne osobe trebaju biti svjesne.**

✓ ZADACI

- a) Pročitajte (2017) *Handbook for Interpreters in Asylum Procedures*³⁰ Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR).

🗣️ VJEŽBA 16 – Profesionalna tumačenja i kompetencije

Cilj	Cilj ove vježbe je da vaši polaznici saznaju koje se stručne kompetencije zahtijevaju od tumača.
Vrijeme	Grupni rad (80 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Vježba	Radite u grupama od 3-4. Pogledajte filmski isječak 2 i izvedite grupnu vježbu s osvrtom na isječak 2 kako je opisano u <i>Activity 1 - Professional Interpreter and Competences</i> (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2017: 47). Koje bi kompetencije tumaču bile potrebne u ovoj situaciji? Smišljajte ideje u grupi (20 minuta). Zatim pročitajte odjeljak <i>Relevant Areas of Knowledge</i> (Ibid.:170) i Kondertov <i>Role Expectation</i> (Ibid.:56) (10 minuta). Razgovarajte o svojim rezultatima na plenumu. Zatim na plenumu razgovarajte o tome koje stručne kompetencije tumač treba ako bi primateljica bila žena izbjeglica u situaciji savjetovanja (10 minuta). Nastavite raditi u svojoj grupi. Izvršite <i>Activity 2 - Autobiographical Story-Telling</i> kako je to opisala Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (Ibid.: 163) (50 minuta). Gdje vidite preostale probleme? Kakva bi situacija bila kad bi žena izbjeglica otkrila svoju priču vama kao savjetniku/ci i tumaču? Razgovarajte na plenumu (10 minuta).

🕒 VJEŽBA 17 - Osjećaji tijekom situacija tumačenja

Cilj	Cilj ove vježbe je otkriti kako se tumači i primatelji osjećaju u situacijama prevodenja.
Vrijeme	Grupni rad (40 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Vježba	Radite u grupi od 3-4. Pogledajte filmske isječke 2 i 4 i izvedite grupnu vježbu s osvrtom na isječke 2 i 4 kako je opisano u <i>Activity 5: Interpreters in Films</i> (10 minuta) (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2017: 65). Zamislite da je primateljica žena izbjeglica. Vidite li problem u slučaju žena izbjeglica? Kako se tumač osjeća u ovoj situaciji? Razgovarajte u grupi (10 minuta). Pročitajte Unit 12 (Ibid.: 187-190) i razmislite o svojim dojmovima u grupi (20 minuta). Razgovarajte o svojim otkrićima na plenumu (10 minuta).

🕒 VJEŽBA 18 - Posljedice lošeg tumačenja

Cilj	Cilj ove vježbe je otkriti kako loše tumačenje može imati negativan utjecaj na žene izbjeglice koje traže pomoć.
Vrijeme	Individualni rad (20 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Vježba	Radite sami. Napravite sami umjesto u grupi <i>Activity 7 - Text Analysis - Poor Interpreters Put Asylum Seekers at risk</i> kako je opisano u priručniku Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (2017: 67) (20 minuta). Razgovarajte o svojim otkrićima na plenumu (10 minuta).

6.4 Pitanja skrbnštva i obiteljskog prava

Pravo na obiteljski život se poštuje u europskom pravu (Čl. 7. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (CFR); Čl. 8. Europske konvencije o ljudskim pravima (ECHR)). Slučajevi rodno uvjetovanog nasilja (GBV), posebno slučajevi nasilja u obitelji i prisilnog braka, često nameću pitanja skrbnštva i obiteljskog prava jer djeca često svjedoče nasilju i/ili također trpe nasilje usmjereno prema njima. Prema zakonu Vijeća Europe, često su se majke žalile Europskom sudu za ljudska prava o tome da se države ne pridržavaju svojih pozitivnih obveza da poduzmu odgovarajuće mjere protiv nasilja u obitelji ili zanemarivanja djece, osvrćući se uglavnom na Čl. 2., 3. i 8. Europske konvencije o ljudskim pravima (ECHR). Štoviše, moglo bi se osvrnuti na Istanbulsku konvenciju jer se odredbe konvencije primjenjuju na sve žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) i žrtve nasilja u obitelji unutar doma (Čl. 2. (2)). Prema zakonu EU, Čl. 24. (3) Povelje Europske unije o temeljnim pravima (CFR) izričito priznaje pravo svakog djeteta na održavanje kontakta s oba roditelja, kao što je također utvrđeno u Čl. 4. (1) Konvencije Vijeća Europe o kontaktima s djecom (2003) (Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) 2015: 79-123).

Nije rijetkost da žene odluče napustiti nasilnu vezu nakon što partner postane nasilan prema njoj ili njihovoj djeci. U slučaju žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV), počinitelj može ne samo prisiliti i kontrolirati ženu izbjeglicu na temelju njezinog statusa boravka, već i prijeti da će joj oduzeti djecu bilo otmicom ili zakonski. Ovo je najčešći strah i stvarna opasnost žena izbjeglica u slučajevima rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Drugim riječima, "počinitelji često iskorištavaju ljubav koju žene imaju prema svojoj djeci koristeći djecu kao oružje pojačavanja zlostavljanja povezanog s imigracijom" (Creswick 2017: 151).

Ako žena izbjeglica e.g. odluči odvesti dijete izvan područja boravišta (e.g. neki drugi grad ili neku drugu državu članicu EU) mogla bi biti optužena za otmicu djeteta u skladu s Haškom konvencijom (Ibid.: 142-150; HCCH n.d.). Vezano uz Konvenciju o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece (1980.), žene izbjeglice koje su majke imaju priliku osvrnuti se na Čl. 13b konvencije jer se e.g. slučaj nasilja u obitelji može upotrijebiti kao dovoljan dokaz da bi se smatrao ozbiljnim rizikom za djetetovu tjelesnu ili psihičku štetu nakon povratka. Međutim, majka izbjeglica mora nositi teret dokaza da bi bilo nepodnošljivo vratiti dijete/djecu natrag u zemlju u kojoj počinitelj živi jer će trebati dokazati da država u kojoj počinitelj živi nije u stanju zaštititi djecu od nasilja (Browne 2011: 1203-1211). U kojoj mjeri žene izbjeglice mogu koristiti Hašku konvenciju je upitno, budući da bi mogle biti ograničene u slobodnom kretanju unutar EU zbog ograničene uobičajene dozvole boravka (Wessel & Frings 2017: 17). Dodatno bi trebalo uzeti u obzir da počinitelj također može upotrijebiti Hašku konvenciju protiv žene izbjeglice žrtve koja odluči ostaviti počinitelja s njihovom djecom. Za vas kao edukatora važno je da osvijetlite temu o pitanjima obiteljskog prava i prava o skrbnštva kako bi vaši polaznici mogli razmišljati o mogućim problemima s kojima se majke izbjeglice mogu suočiti.

KLJUČNE PORUKE

- Rodno uvjetovano nasilje često nameće pitanja skrbnštva i obiteljskog prava.
- Nije rijetkost da žene odluče napustiti nasilnu vezu nakon što partner postane nasilan prema njoj/njihovoj djeci.
- Počinitelji mogu koristiti djecu kao oblik prisile i kontrole.

✓ ZADACI

- a) Provjerite provedbu Haške konvencije i Konvencije o kontaktima s djecom u vašoj zemlji. Istražite o vašem nacionalnom obiteljskom zakonu i zakonu o skrbnštvu nad djecom.
- b) Pročitajte priručnik projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) o rezultatima projekta o obiteljskom pravu i skrbnštvu.
- c) Pogledajte [videozapis o Power and Control kotaču i korištenju djece](#) (Duluth Model n.d. d). Također razmislite o korištenju, a također i prevodenju [Using Children Post Separation Wheel](#) u vašoj edukaciji ako govorite o pitanjima obiteljskog prava i prava skrbnštva (Duluth Model n.d. c).

POGLAVLJE 7

ZAŠTITA I SPRJEČAVANJE

Ovo vas poglavlje uvodi u ključna pitanja zaštite žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV) i sprječavanja da se rodno uvjetovano nasilje (GBV) dogodi. Vaši polaznici trebaju biti educirani o ovim pitanjima ako smatrate potrebnim da nauče više o identificiranju, pomoći i zaštiti žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV) od daljnjeg nasilja i o tome kako inicirati programe sprječavanja.

7.1 Identificiranje žrtava rodno uvjetovanog nasilja

Identificiranje žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV) može biti velik izazov, ali je važno budući da je rana identifikacija ključna za usmjeravanje žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV) relevantnim službama za pomoć tako da mogu primiti pomoć na koju imaju pravo (pogledajte e.g. potpoglavlje 3.2.2). Identifikacija ponekad može uzeti puno vremena budući da žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) često pate od posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSD) i trebaju vremena za izgradnju odnosa vrijednog povjerenja sa savjetnikom/com iz nevladine organizacije (NGO). Trebate biti svjesni da postoji nekoliko dostupnih instrumenata kojima je cilj stručnim osobama pomoći lakše identificirati žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Ovo je popis instrumenata koje biste mogli koristiti na način da ih pokažete kao cjelinu ili upoznate vaše polaznike edukacije s određenim instrumentom koji im može pomoći naučiti kako lakše identificirati žene izbjeglice. Molimo imajte na umu da je donji popis instrumenata utemeljen na primjerima slučaja trgovine ljudima i ženskog genitalnog sakaćenja (FGM):

- indikatori: Vijeće država Baltičkog mora (CBSS) (2015.) navodi neke opće indikatore koji su se dokazali korisnima u identificiranju žrtava trgovine ljudima u svojim *Guidelines for Municipalities – Stepping Up Local Action Against Human Trafficking*³¹. One uključuju: dob (usporedite dob na putovnici sa stvarnom dobi osobe), rod, zemlja porijekla/nacionalnost, sektor zaposlenja, znakovi zlostavljanja ili traume, propuštane rute, etc. Štoviše, žene izbjeglice mogu se pokazati kao žrtve trgovine ljudima ako imaju manjak kontrole (e.g. nije im dopušteno primiti telefonske pozive, putovnica im je oduzeta, etc.), vidljivi su uvjeti eksploatacije (e.g. dužničko ropstvo, rad u drukčijim uvjetima od očekivanih, postojanje određenih ozljeda, etc.) i žive u teškim životnim uvjetima (e.g. izolacija od prijatelja i obitelji; nemogućnosti priuštiti si hranu, odjeću ili higijenske proizvode, etc.) (Ibid.: 41-45). Slični indikatori mogu se pronaći u publikaciji Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OSCE) (2011.) *Trafficking in Human Beings: Identification of Potential and Presumed Victims – A Community Policing Approach*³² (Ibid.: 55-56). Dostupni su i popisi indikatora za određena stručna područja. Nacionalni resursni centar za trgovinu ljudima stvorio je popis indikatora za stručne osobe u zdravstvenoj skrbi u svojoj publikaciji *Identifying Victims of Human Trafficking – What to Look for in a Healthcare Setting* (Ibid.). Belgija je sastavila Komplet za sprječavanje ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) u obliku stabla odluka u kojem se stručne osobe usmjerava u otkrivanju ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) i podršci (potencijalnim) žrtvama ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) na temelju indikatora rizika (SC-MFG 2017; Vijeće Europe (Coe) & Amnesty International 2014: 36).
- pitanja/alati probira: Vijeće država Baltičkog mora (CBSS) (2011.) pokazuje set pitanja koja stručnim osobama pomažu identificirati je li žena izbjeglica možda žrtva trgovine ljudima u svom *Handbook for Diplomatic and Consular Personnel on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking* (Ibid.: 45). The Vera Institute of Justice (2014.) je izdao *Screening for Human Trafficking – Guidelines for Administering the Trafficking Victim Identification Tool*³³ za službenike u provedbi zakona, zdravstvenoj skrbi i skloništima (Ibid.: 3-30). Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) i Europski potporni ured za azil (EASO) izdali su alate za probir – poput e.g. *UNHCR, IDC and Oak Foundation Vulnerability Screening Tool*³⁴ koji mogu pomoći vašim polaznicima da otkriju žene i djevojčice izbjeglice koje su bile podložene ženskom genitalnom sakaćenju (FGM) (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) et al. 2016: 1-27).
- smjernice: njihov cilj je pomoći stručnim osobama identificirati i raditi sa žrtvama trgovine ljudima. Jedan primjer takvih smjernica je *Guidelines for the identification of victims of trafficking in human beings – Especially for Consular Services and Border Guards* Europske komisije (EC 2013: 2-22).
- priručnici/vodiči/protokoli: priručnici poput (2011.) *Handbook for Diplomatic and Consular Personnel on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking* Vijeća država Baltičkog mora (CBSS) pomažu stručnim osobama razumjeti što je trgovina ljudima, kako identificirati žrtve trgovine ljudima, kako im pomoći i zaštititi ih, etc. *Protocol for Identification and Assistance to Trafficked Persons* (2005.) Anti-Slavery Internationala informira čitatelje o praktičnim alatima poput kontrolnih lista za olakšavanje njihova kontakta sa žrtvama trgovine ljudima. Projekt REPLACE 2 (2015.) izdao je *REPLACE Toolkit and Community Handbook*³⁵ koji pomažu savjetnicima/cama usvojiti nove vještine adresiranja ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) (Ibid.).
- komplet alata: Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) je izdao *Toolkit for Combat Trafficking in Persons*³⁶ (2008.) u cilju davanja usmjerenja i pokazivanja obećavajućih praksi za stručne osobe kako bi spriječili i suzbili trgovinu ljudima, zaštitili i pomogli žrtvama trgovine ljudima i promicali međunarodnu suradnju (Ibid.: 1-562).
- kontrolne liste: gore spomenuti komplet alata Ureda Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) pruža nekoliko kontrolnih lista za nevladine organizacije (NGOs) kako bi omogućio identifikaciju žrtava trgovine ljudima (Ibid.: 296 - 299).
- aplikacije: korištenje aplikacije može također biti korisno vašim polaznicima edukacije kako bi identificirali žrtvu rodno uvjetovanog nasilja (GBV). *Aplikacija Petals* e.g. bi mogla pomoći pokrenuti pitanje ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) s klijenticom koja bi onda mogla otkriti da je u opasnosti od ženskog genitalnog sakaćenja (FGM) ili da je doživjela žensko genitalno sakaćenje (FGM) (Petals n.d.).
- postoji još i niz alata koji se posebno usredotočuju na maloljetne žrtve trgovine ljudima (e.g. UNICEF 2006.: 7-32).

Takve vrste identifikacijskih instrumenata mogu se upotrijebiti i za druge oblike rodno uvjetovanog nasilja (GBV) obrađene u 5. poglavlju. Međutim, mora se naglasiti da su praktična iskustva pokazala da gore spomenuti identifikacijski alati ne vode automatski uspješnoj identifikaciji žrtve (Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE) 2011.: 18); već bi ih se trebalo smatrati praktičnim alatom koji može pomoći stručnim osobama u procesu identifikacije.

³¹ Izvješće je dostupno na nekoliko jezika kojima možete pristupiti pod podnaslovom 2016 Municipalities against Trafficking: <https://www.cbss.org/psf/post-psf-projects/>

³² Izvješće je dostupno i na ruskom. ³³ Alat za probir je dostupan i na španjolskom. ³⁴ Alat za probir je dostupan i na francuskom i španjolskom.

³⁵ Komplet alata je dostupan na nekoliko jezika. ³⁶ Komplet alata je dostupan na nekoliko jezika.

KLJUČNE PORUKE

- Identifikacijski alati mogu olakšati stručnim osobama identifikaciju žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV), ali se trebaju koristiti s oprezom.

✓ ZADACI

- a) Pregledajte gore spomenute identifikacijske instrumente. Gdje vidite njihove koristi kao rezultat edukacije za vaše polaznike edukacije? Koje instrumente radije ne biste koristili?
- b) Istražite o tome postoje li nacionalne smjernice o identifikaciji, zaštiti i postupanju prema ženama izbjeglicama žrtvama za sve oblike rodno uvjetovanog nasilja (GBV) obrađene u 5. poglavlju.

7.2 Pomoć i zaštita žrtava rodno uvjetovanog nasilja

Budući da žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) često trpe ozbiljne prijetnje uključujući smrtne (prijetnje), neposredna zaštita žrtava je od najveće važnosti, osobito zato što je rodno uvjetovano nasilje (GBV) ponavljajući zločin (pogledajte potpoglavlje 2.4). Postoje dvije odlučujuće situacije u kojima žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) trebaju primiti podršku: prvo, prilikom traženja pomoći kako bi napustile nasilnu situaciju; i drugo, podršku nakon napuštanja nasilne situacije (Štirn & Minić 2016: 30). To su dvije vrste intervencija na koje biste se trebali osvrnuti u svojoj edukaciji ako se želite koncentrirati na aspekt pomoći i zaštite. Daljnje mjere intervencije su opisane u posebnom potpoglavlju koje govori o potrebi mjera intervencije u slučajevima u kojima su žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) obvezne ostati u skloništu za izbjeglice. To je također aspekt o kojem trebate razmisliti da ga obradite prilikom edukacije budući da vaši polaznici možda rade sa ženama izbjeglicama koje žive u skloništu za izbjeglice i trebaju posebne vrste intervencija koje su prilagođene takvim vrstama smještaja.

a) neposredne intervencije

Većina država članica su izdale nacionalni akcijski plan (NAP) protiv nasilja nad ženama, većinom za slučaj nasilja u obitelji, ali ponekad i za slučajeve ženskog genitalnog sakaćenja (FGM). Ne samo da se nacionalni akcijski planovi (NAPs) razlikuju prema relevantnim nacionalnim zakonima, već i zaštitnim mjerama poduzetim od strane država članica (Bonewit & de Santis 2016: 40). Trebate provjeriti je li takav nacionalni akcijski plan (NAP) dostupan za vašu zemlju, saznati za koji je oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV) nacionalni akcijski plan (NAP) utvrđen i informirati vaše polaznike o sadržaju tog nacionalnog akcijskog plana (NAP).

Još jedan važan europski instrument pored Direktive o pravima žrtava u slučaju rodno uvjetovanog nasilja (GBV) je Europski nalog za zaštitu (EPO) koji potvrđuje prepoznavanje naloga za zaštitu žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u bilo kojoj državi članici EU (Logar & Niemi 2017: 7). Cilj Europskog naloga za zaštitu (EPO) je zaštititi život osobe, fizički i psihički integritet, osobnu slobodu ili seksualni integritet i odgovara temeljnim pravima prepoznatim od strane svih država članica (Jiménez Becerril & Romero Lopez 2011: 76-78). Štoviše, Čl. 52. Istanbulske konvencije prepoznaje potrebu postizanja sigurnosti žrtve osiguravanjem fizičke udaljenosti između žrtve i počinitelja u situacijama neposredne opasnosti putem zabrana pristupa (EBO) kojima se od počinitelja traži da ostane podalje od doma žrtve, da ne kontaktira žrtvu, etc. Postoji i mogućnost pritvora ili uhićenja počinitelja. Zabrane pristupa (EBOs) obično izvršava policija, ali to varira od jedne države članice do druge države članice (Logar & Niemi 2017: 10, 28; Bonewit & de Santis 2016: 40; Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) 2013a: 25). Zabrane pristupa (EBOs) temelje se na procjeni rizika³⁷ (WAVE 2017: 43). Mora se naglasiti da su zabrane pristupa (EBOs) dodatna zaštitna mjera budući da tome nije namjera zamijeniti ostale mjere poput e.g. zatvaranja počinitelja, no kako druge dostupne mjere mogu dulje trajati iz administrativnih razloga, zabrane pristupa (EBOs) su brza metoda za pružanje brze pomoći. Potrebe zaštite žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV) će varirati od slučaja do slučaja. E.g. u slučaju državljanke EU koje su žrtve nasilja u obitelji glavna briga može biti zaštićena sigurna kuća dok za žene izbjeglice najvažniji može biti pristup dvojezičnim uslugama. Stoga intervencije moraju zauzeti kulturalno osjetljiv pristup (Sokoloff & Dupont 2005: 51). Zabrana pristupa (EBO) treba biti učinkovito provedena jer će u protivnom žrtva ili osoba u opasnosti biti još ugroženija (Logar & Niemi 2017: 4-5; 43). E.g. u slučaju zabrana pristupa (EBOs) koje trebaju biti implementirane u skloništu za izbjeglice, primjer slučaja Njemačke pokazuje da policija rijetko može razdvojiti zlostavljača od žrtve zbog obveze boravka (Rabe 2018: 179-181). Stoga je upitno u kojoj se mjeri zabrane pristupa (EBOs) mogu koristiti u slučajevima gdje žene izbjeglice doživljavaju rodno uvjetovano nasilje (GBV) u smještajima za izbjeglice (pogledajte donji dio o konceptima zaštite od nasilja).

b) dugotrajna podrška

Pored neposrednih intervencija također je bitno pružiti žrtvama ili potencijalnim žrtvama mjere dugotrajne zaštite poput stručnih službi, 24-satnih linija za pomoć i skloništa. Važno je da žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) imaju pristup službama stručne podrške budući da one e.g. možda neće biti u mogućnosti ostati na mjestu svog boravka iako je zabrana pristupa (EBO) izdana zato što se žrtva e.g. treba sakriti od počinitelja (Logar & Niemi 2017: 10). Također je važno da istaknete da se pomoć treba razlikovati između neposrednih i dugotrajnih potreba. Neposredna podrška uključuje skrb u kriznim intervencijama (medicinska i psihološka podrška, pravna i društvena podrška, sigurne kuće, etc.) dok se dugotrajna pomoć bavi pitanjima poput obrazovnih i reintegracijskih potreba (Vijeće država Baltičkog mora (CBSS) & Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Latvije 2015: 44-45). Neke države članice nude hitan smještaj za žene u skloništu dok u drugim državama članicama hitne intervencije izvode socijalne službe i bolnice (Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) 2013a: 18). Većina država članica pružaju posebne usluge za žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) te također nude skloništa i linije za pomoć (Bonewit & de Santis 2016: 40). U vašim edukacijama trebate naglasiti činjenicu da bi pružena pomoć trebala biti rodno specifična, uzimajući u obzir druge oblike i ranjivosti s kojima se žene izbjeglice mogu suočiti (pogledajte 4. poglavlje). Također, dobno osjetljivi pristupi podršci mogu biti neophodni stručnim osobama ako su žrtve maloljetnice. Tvrdi se da su osobito

³⁷ Cilj procjene rizika nije predvidjeti rizik, već procijeniti ga (Ibid.: 43).

nedokumentirane žene izbjeglice i njihova djeca isključeni ili spriječeni u pristupu skloništima i službama stručne podrške, a razlog tome su vladine politike kojima se ljudima koji nemaju dozvolu boravka ili nisu stanovnici neke provincije ili grada uskraćuje pristup javnim sredstvima i uslugama (WAVE 2017: 10-11). U skloništima često nedostaju potrebe jezične vještine što otežava smještaj žena izbjeglica i njihove djece (Kampf 2018: 189). To žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) posebno otežava bijeg od nasilja.

c) Koncepti zaštite od nasilja u smještajima za izbjeglice

U smještajima za izbjeglice žene izbjeglice rijetko imaju zaštićena mjesta i mjesta za odmor. Obitelji često doživljavaju intenzivne situacije zbog životnih iskustava i iskustava nastalih tijekom bijega. Žene izbjeglice su dakle u većem riziku da postanu žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u smještajima za izbjeglice od strane članova obitelji, drugih stanovnika izbjeglica, sigurnosnog osoblja, etc. U primjeru slučaja Njemačke, ta je situacija dovela do pojave saveznih koncepata zaštite od nasilja u skladu s Istanbulskom konvencijom. Savezne države pokrenule su mjere vezane uz sanitarna područja, osvjetljenje prostorija, edukaciju osoblja o rodno uvjetovanom nasilju (GBV), etc. (BMFSFJ 2017: 3-46). Međutim, ti su koncepti uglavnom preporuke i neobvezujući (Rabe & Leisering 2018: 31). Nadalje, njihova dozvola boravka često uzrokuje probleme u zaštiti žena izbjeglica od zločina rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u skloništima za izbjeglice: zbog obveza boravka (posebno kada žene izbjeglice žive u prihvatnom centru), žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) moraju dobiti dozvolu za preseljenje³⁸. Štoviše, žene izbjeglice ne mogu se prijaviti za promjenu imena ako se njihov postupak azila obrađuje. Zabrane pristupa protiv izbjeglica počinitelja nameću probleme budući da bi zabrana povratka u zajednički smještaj za izbjeglice mogla voditi tome da izbjeglice počinitelji prekrše svoju obvezu boravka ako on/ona budu prisiljeni živjeti izvan smještaja (Wessel & Frings 2017: 17-20). Budući da je to teško napraviti, žene izbjeglice su u opasnosti da će se suočiti s daljnjim rodno uvjetovanim nasiljem (GBV). Međutim, implementiranje koncepta zaštite od nasilja je ideja o kojoj možete razgovarati sa svojim polaznicima ako su oni e.g. osoblje skloništa za izbjeglice. E.g. mogli biste od toga napraviti vježbu o tome kako je moguće da e.g. vaši polaznici osmisle takav koncept.

KLJUČNE PORUKE

- Pored neposrednih intervencija također je bitno pružiti žrtvama ili potencijalnim žrtvama mjere dugotrajne zaštite poput stručnih službi, 24-satnih linija za pomoć, skloništa, etc. tako da one mogu ponovno planirati svoje živote.
- Koncepte zaštite od nasilja u smještajima za izbjeglice je problematično implementirati zbog e.g. obveza boravka.

✓ ZADACI

- Istražite na internetu je li vaša zemlja izdala nacionalni akcijski plan (NAP). Kojim oblikom rodno uvjetovanog nasilja (GBV) se taj nacionalni akcijski plan (NAP) bavi? Uzimaju li u obzir posebno ranjivu situaciju žena izbjeglica?
- Kako se zabrane pristupa (EBOs) provode u vašoj zemlji? Tko je za njih zadužen? Kako to funkcionira u slučaju žena izbjeglica?
- Istražite ima li vaša zemlja koncepte za zaštitu od rodno uvjetovanog nasilja u smještajima za izbjeglice.
- Prođite kroz publikaciju WAVE-a [Protect II - Capacity-Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims - A Learning Resource](#) (2012).

🕒 VJEŽBA 19 – Pravila zaštite

Cilj	Cilj ove vježbe je da vaši polaznici razumiju pravo na zaštitu, nauče što može učiniti podrška žrtve, uzmu u obzir potrebe žrtava, podignu svijest o uzajamnom prepoznavanju sudskih odluka i njihovoj važnosti.
Vrijeme	Grupni rad (45 minuta); razgovor na plenumu (20 minuta)
Vježba	Radite u grupama od 15-20. Ako bi vaš plenum trebao biti manji, vježbu izvedite na plenumu. Pročitajte <i>Activity 10 - Rules of Protection</i> (Victim Support Europe 2012: 163-169). Što bi se dogodilo Evi da je ona žena izbjeglica koja je žrtva nasilja u obitelji? Kako biste opisali studiju slučaja (Ibid.: 165-166)? Kako biste revidirali brošuru? (Ibid.: 167-169) (45 minuta). Dajte prijedloge na plenumu (20 minuta).

🕒 VJEŽBA 20 – Provođenje zabrana pristupa (EBO)

Cilj	Cilj ove vježbe je razumjeti korake koji se trebaju poduzeti kako bi se izdala i provela zabrana pristupa (EBO).
Vrijeme	Rad u u paru (20 minuta); razgovor na plenumu (10 minuta)
Vježba	Radite u parovima. Pročitajte <i>checklist for implementing EBOs</i> (Logar & Niemi 2017: 44-45). Vidite li problem u slučaju žena izbjeglica? Nedostaje li kontrolna točka? (20 minuta). Razgovarajte o svojim rezultatima na plenumu (10 minuta).

7.3 Analiza interesnih skupina

Kao edukator važno je da vašim polaznicima edukacije naglasite važnost suradnje između više agencija tijekom edukacije. Analiza interesnih skupina može im pomoći da identificiraju:

- interese svih interesnih skupina, koji mogu utjecati ili na koje može utjecati njihov rad sa ženama izbjeglicama;
- potencijalne sukobe ili rizike koji bi mogli ugroziti njihov rad sa ženama izbjeglicama;
- mogućnosti i odnose na kojima se može graditi tijekom implementacije i identifikacije mogućih praznina koje se mogu popuniti;
- grupe koje bi trebale biti potaknute na sudjelovanje u različitim fazama usluge za podršku;
- odgovarajuće strategije i pristupe za angažiranje interesnih skupina; i
- načine smanjenja negativnih utjecaja na žene izbjeglice (e.g. izbjegavanje dupliranja u uslugama podrške koje bi mogle naštetiti korisnicama) (WWF 2005).

Provođenje analize interesnih skupina s vašim polaznicima edukacije za pomoć ženama izbjeglicama koje su doživjele određeni oblik rodno uvjetovanog nasilja (GBV) - e.g. trgovinu ljudima - ili za žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) općenito će im pomoći uspostaviti adekvatan sustav podrške.

KLJUČNE PORUKE

- **Analiza interesnih skupina može pomoći osigurati potrebe izbjegličkih žrtava rodno uvjetovanog nasilja i pružiti im potrebnu podršku.**

VJEŽBA 21 - Analiza interesnih skupina

Cilj	Cilj ove vježbe je da vaši polaznici edukacije saznaju strukturirane korake identifikacije žrtava i njihovo upravljanje sa slučajevima žrtava.
Vrijeme	Razgovor na plenumu (45 minuta)
Vježba	Radite na plenumu. Slijedite analizu interesnih skupina kako je opisao WWF (2005) (Ibid: 3-5). Razmislite o korištenju alata za razvoj vaše analize interesnih skupina, e.g. tablice analize interesnih skupina, Vennovog dijagrama, etc. (45 minuta).

VJEŽBA 22 – Partnerstvo između više agencija

Cilj	Cilj ove vježbe je prepoznati potrebe žrtava koje treba rješavati kroz rad više agencija.
Vrijeme	Grupni rad (45 minuta); razgovor na plenumu (45 minuta)
Vježba	Radite u grupama od 5-6 ljudi. Pročitajte <i>Exercise 6.1 - Our Multi-Agency Partnership seen through the Eyes of the Victim</i> i koristite priloženu brošuru (45 minuta) (Logar & Vargová 2015: 67; 70-72). Razgovarajte o svojim rezultatima na plenumu (45 minuta).

✓ ZADACI

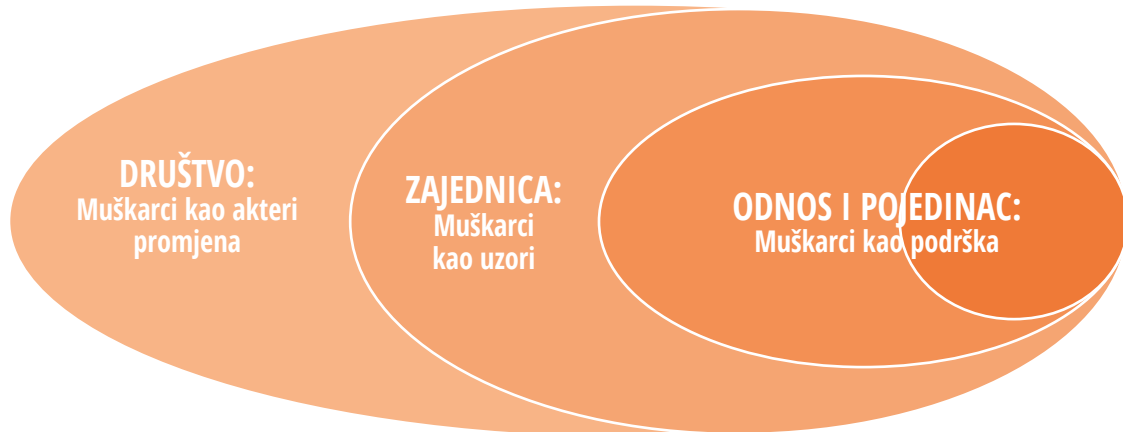
- a) Istražite o potencijalnim interesnim skupinama za vaše polaznike edukacije. S kojim bi interesnim skupinama oni mogli surađivati kako bi poboljšali svoju podršku ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV)?

7.4 Sprječavanje rodno uvjetovanog nasilja - rad s muškarcima izbjeglicama i zajednicama izbjeglica

Promatranje uloge muškaraca u zločinima rodno uvjetovanog nasilja (GBV) je važno jer je većina nasilja koje žene dožive počinjeno od strane muškaraca (USAID 2015: 9-10). Tri su glavne uloge koje se muškarcima izbjeglicama pripisuju u pogledu promicanja ravnopravnosti rodova. Kao prvo, muškarci izbjeglice su prezentirani kao počinitelji rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Ova percepcija sugerira da je potrebno zaustaviti nasilje muškaraca izbjeglica kako bi se omogućila ravnopravnost rodova jer su muškarci imenovani kao akteri iza rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Muškarci se zbog toga smatraju ciljanom skupinom koju je potrebno educirati i motivirati za promjenu stavova. Drugo, muškarci izbjeglice prezentiraju se kao vratari za ravnopravnost spolova jer su oni nositelji moći u izbjegličkim zajednicama i obiteljima i zato mogu ostvariti promjenu. Ovakvom percepcijom ciljaju se muškarci s određenim povlaštenim položajima (e.g. pozicijama vođe) jer se vjeruje da oni imaju moć i autoritet ostvariti i utjecati na promjenu i doprinijeti prihvaćanju zajednice. Treće, muškarce izbjeglice se može vidjeti kao emaskulirane problematične osobe u situacijama raseljavanja jer nisu u stanju izvršavati dodijeljenu im rodnu ulogu (e.g. biti hranitelj), problem im je nositi se sa novim identitetom i osjećaju se izostavljenima, ako nevladine udruge (NGOs) radije promoviraju osnaživanje žena (Olivius 2016: 3; 7-14). Ako se muškarci izbjeglice osjećaju nemoćno, mogu se osjećati frustrirano i pokušati nadoknaditi to nasilje na način da budu nasilni prema drugima (MenEngage Alliance 2014: 12-17).

Na temelju ekološkog modela, kako je opisano u potpoglavlju 4.1, muškarci mogu djelovati kao akteri promjena na različitim razinama:

Muškarci kao akteri promjena

Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2016: 261

- na individualnoj razini: kao muževi, očevi, braća, ujaci, sinovi koji promiču ravnopravne rodne odnose u kući.
- na razini zajednice: kao podučavatelji sebi jednakih pri čemu muškarci razgovaraju s muškarcima i stavljaju muškarce pred izazov u vezi prihvatljivosti rodno uvjetovanog nasilja (GBV); kao oslonci i njegovatelji žena koje doživljavaju nasilje i koji rade na promicanju sigurnog okruženja kako bi žene mogle prijaviti nasilje; kao vjerski vođe s odgovornošću da utječu na svoju zajednicu; muškarci u svojoj ulozi vođa zajednice - u mnogim je zajednicama potrebno ići preko muškaraca za pristup članovima zajednice, muškarcima i ženama.
- na razini društva: kao odgovorni vladini dužnosnici poput policije, pravosuđa i zakonodavaca (Irish Joint Consortium on GBV 2009: 2).

Otkrića u ovom poglavlju pokazuju da bi vaši polaznici edukacije trebali smatrati muškarce izbjeglice interesnim skupinama u programima sprječavanja rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Možete tvrditi da ako se uspostave ravnopravniji rodni odnosi, žene i muškarci izbjeglice vode sretnije i zdravije odnose te mogu djelovati i kao uzor svojoj djeci jer se rizik od rodno uvjetovanog nasilja (GBV) smanjuje u ravnopravnim vezama (Fleming et al. 2013: 18). Kako muškarci izbjeglice mogu postati akteri promjena? Zašto je važno uključiti žene izbjeglice i izbjegličke zajednice u cjelini? Dat ćemo kratak pregled različitih vrsta sprječavanja ponuđenima na temu rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Važno je da vi kao edukator pogledate i razumijete različite vrste sprječavanja. Ovdje se pravi razlika između ranih programa sprječavanja i intervencijskih strategija.

a) Programi primarnog i sekundarnog sprječavanja

Cilj primarnog sprječavanja je smanjiti rodno uvjetovano nasilje (GBV) i promicati jednakost rodova, dok mjere sekundarnog sprječavanja ciljaju potencijalne počinitelje (VicHealth 2007: 8-14). Grupne intervencije koje uključuju i muškarce i žene, i programi za jedan rod se smatraju najučinkovitijim intervencijskim strategijama (USAID 2015: 5). Dostupni su i programi sprječavanja koji su usmjereni na čitavu zajednicu (VicHealth 2007: 8-14). Na početku gledamo na primarno i sekundarno sprječavanje koji se bave određenim ciljanim skupinama prije fokusiranja na intervencijske programe koji su usredotočeni na zajednicu u cjelini.

Djeca se često vide kao ključne ciljne skupine ranih intervencijskih strategija jer nasilje često doseže vrhunac tijekom puberteta i adolescencije i manifestira se u odrasloj dobi. Ovdje stručnjaci imaju mogućnost suzbijanja pojave nasilničkog ponašanja. Primarno sprječavanje u e.g. školskim okruženjima se pokazalo učinkovitim. Postoje i posebne rane intervencijske strategije koje se osvrću isključivo na jedan rod. Primarno sprječavanje usmjereno na žene obično se usredotočuje na sredstva obrazovanja za pomoć ženama da se odupru i naciljaju nasilje. Vještine roditeljstva kod žena se također koriste za promjenu ponašanja u iskorjenjivanju rodno uvjetovanog nasilja (GBV) i promicanju ravnopravnosti rodova (VicHealth 2007: 16-17; 51). Postoje i intervencijske strategije isključivo za muškarce (MenEngage Alliance 2014: 7). U radu s muškarcima često se referira na Connellov koncept 'hegemonijske muškosti' kako bi se pokazalo kako je njihova vlastita muškost društveno konstruirana kao privilegiranija, imajući pravo ponašati se dominantno prema ženama, etc., a i kako bi se pokazalo da postoje sredstva prekida s tim hegemonijskim idealima. Puno napora vezanih uz rodno uvjetovano nasilje (GBV) koji cirkuliraju među muškarcima, cirkuliraju pod nazivom 'pozitivne muškosti' (USAID 2015: 1-10). Možete e.g. predložiti svojim polaznicima da se susretnu s muškarcima izbjeglicama ondje gdje se osjećaju sigurno, e.g. u nogometnim klubovima, kafićima, etc. te da pokrenu program sprječavanja rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Muškarci bi također trebali imati nešto zajedničko e.g. biti iste dobi, iste zemlje porijekla etc. Komunikacijske vještine su od najveće važnosti: stručnjaci bi trebali imati dobre vještine slušanja i pregovaranja i radije ih negovarati nego zastrašiti (Irish Joint Consortium on GBV 2009: 3). Intervencijske strategije, e.g. uključuju educiranje muškaraca da postanu promatrači koji interagiraju ili ravnopravni članovi, što znači da se uče staviti druge muškarce koji su nasilni pred izazov. Angažiranje vjerskih i tradicijskih vođa se također pokazalo uspješnim u promjeni stavova kao e.g. o ženskom genitalnom sakaćenju (FGM) (MenEngage Alliance 2014: 32-33; REPLACE 2 2015). Na igre uloga se često osvrće kao na dobru tehniku senzibiliziranja muškaraca o pitanjima rodno uvjetovanog nasilja (GBV) (Irish Joint Consortium on GBV 2009: 3).

Također je važno uključiti i same izbjegličke zajednice u programe sprječavanja zajednice e.g. osnivanjem ravnopravnih grupa. U slučaju prisilnog braka, Litvanski institut za etničke studije primijetio je da je učinkovitije ako se predstavnici određene izbjegličke zajednice bave problemom prisilnog braka nego e.g. savjetnik/ca iz nevladine organizacije (NGO) kako bi se izbjegla daljnja stigmatizacija (Psaila 2016: 51). Vaši polaznici trebaju prilagoditi svoje strategije ranog sprječavanja potrebama određene zajednice: dok bi se jedna strategija mogla pokazati uspješnom za jednu izbjegličku zajednicu ona možda neće biti adekvatna za drugu izbjegličku zajednicu zbog različitog razumijevanja rodne jednakosti, rodni uloga, jezičnih problema, etc. (VicHealth 2007: 54). Davanje vlasti izbjegličkim zajednicama u planiranju, implementaciji i evaluaciji strategija

sprječavanja je važno jer omogućuje članovima zajednice da njihovo znanje i iskustvo budu prepoznati. Zbog toga bi vaši polaznici trebali poticati vodstvo žena izbjeglica u pristupima zajednice dok bi paralelno muškarci djelovali kao akteri promjena (MCWH 2017: 12-14). Za sve programe sprječavanja nasilja važno je da se promiče ravnopravan dijalog među rodovima kako bi shvatili poglede jedni drugih (Plan 2015: 264).

b) Tercijarno sprječavanje

Dok se programi rane intervencije usredotočuju na situacije prije nasilnog incidenta, tercijarno sprječavanje se bavi mjerama sprječavanja nakon što se nasilje već zapravo dogodilo. Cilj ove vrste sprječavanja je izbjeći ponavljanje nasilja (VicHealth 2007: 8). Budući da smo već govorili o konceptima sprječavanja nasilja i zabranama pristupa kao obliku tercijarnog sprječavanja iz perspektive žrtve u potpoglavlju 7.1, pažnja se sada preusmjerava na intervencijske strategije za počinitelje. Rad sa počiniteljima ne pomaže samo počiniteljima da promijene svoje nasilno ponašanje, već djeluje i kao sredstvo zaštite za (potencijalne) žrtve.

Muškarci se najčešće integriraju u programe za počinitelje putem suda ili modela restorativne pravde, bilo na dobrovoljnoj ili obveznoj bazi. Države stranke Istanbulske konvencije dužne su osnovati programe za počinitelje, kako je utvrđeno u Čl. 16. Istanbulske konvencije (Logar & Vargová 2015: 73). U programima za počinitelje nema univerzalnog pristupa. Obično se referira na nekoliko tehnika:

- Duluth Model: jedan istaknuti pristup u radu s počiniteljima je korištenje Power and Control kotača (pogledajte potpoglavlje 5.1.1). Kotač pomaže muškarcima razumjeti nasilje i nenasilne kontrolne mehanizme koje koriste (Taylor & Barker 2013: 6).
- Psihoterapeutske modeli i terapija promjene ponašanja: u terapiji promjene ponašanja primjenjuje se mješavina grupnog i individualnog rada s počiniteljima u cilju da počinitelji razumiju nasilno ponašanje i podignu svijest o svojoj aktivnoj ulozi u korištenju nasilja. Takvi se pristupi obično bave 'muškim ja' i emocionalnim i kognitivnim deficitima (Hester & Lilley 2014: 10). Oni uče vještine nošenja s pritiskom ravnopravnih članova, baveći se svojim prošlim nasilnim mislima i uvjerenjima, upravljanjem bijesom, nenasilnom komunikacijom, etc. (USAID 2015: 103). Prvi obrazovni program Sjedinjenih država za nasilnike - nazvan *Emerge Model* (n.d.) – pokazao se učinkovitim za muškarce imigrante u Sjedinjene države (Taylor & Barker 2013: 6).
- intervencije roditeljstva: ovo je prilično nov pristup u kojem se ciljaju nasilni očevi u programu koji uključuje pristupe mijenjanju ponašanja (Ibid.: 7).

Kako nedostaju programi za počinitelje jer se oni bave samo vrlo malim brojem muškaraca i nemaju sve države članice EU osnovane programe za počinitelje u cijeloj državi, poput e.g. Respect akreditacijskog standarda u Ujedinjenom Kraljevstvu i Savezne udruge za rad s počiniteljima nasilja u obitelji (Bundesarbeitsgemeinschaft Täterarbeit Häusliche Gewalt – BAG TäHG – e. V.) u Njemačkoj, mogli biste istaknuti polaznicima da bi mogli smisliti svoj vlastiti program za počinitelje, e.g. u obliku projekta (Logar 2015: 4-5; Hester & Lilley 2014: 16). Ako provedete edukaciju o tercijarnom sprječavanju trebali biste naglasiti da dokaz pokazuje da se intervencijske strategije koje se bave muškostima čine najuspješnijim programima sprječavanja (Jewkes et al. 2012: 8-9). Potrebno je provesti holistički pristup tako da počinitelj ne prestane samo biti nasilan, već i da se stvaraju pozitivni stavovi (Logar & Vargová 2015: 73). Programi za počinitelje i sprječavanje nasilja su tek nedavno počeli uključivati kulturu i etnicitet u relevantne programe (Thandi 2012: 5). Vezano uz uspostavljanje programa za počinitelje za muškarce izbjeglice, trebali biste naglasiti da vaši polaznici moraju uključiti aspekte integracije u svoje programe za počinitelje jer muškarci izbjeglice e.g. nisu svjesni pravnog sustava dotične zemlje domaćina. Također će im trebati pomoć u uspostavljanju novog društvenog sustava u zemlji odredišta kako bi e.g. izbjegli izolaciju. Tema djece u kojoj se muškarci mogu angažirati u razmjeni ideja o odgoju djece, etc., može biti tema kojom se probija led. U slučaju muškaraca migranata iz Južne Azije, Thandi (2012) je otkrio da se grupni rad pokazao posebno učinkovitim jer su muškarci mogli imati koristi od sebi jednakih, a njima jednaki su ih sprječavali da počine daljnje zločine rodno uvjetovanog nasilja (GBV) (Ibid.: 6-7). Možete ih uputiti i na gore spomenuti *Emerge Model*.

KLJUČNE PORUKE

- Muškarci imaju važnu ulogu u rješavanju problema rodno uvjetovanog nasilja.
- Preporučljivo je uspostaviti nekoliko strategija sprječavanja koje se bave dotičnom ciljanom skupinom sprječavanja (djeca, žene, muškarci) i zajednicom u cjelini.
- Programi za počinitelje za muškarce izbjeglice uglavnom nedostaju.
- Programi za počinitelje za muškarce izbjeglice moraju uzeti u obzir kulturalne, etičke i jezične aspekte.
- U ravnopravnim vezama rizik od zločina rodno uvjetovanog nasilja (GBV) je znatno smanjen.

✓ ZADACI

- a) Istražite koji su programi rane intervencije i tercijarnog sprječavanja nasilja uspostavljeni u vašoj zemlji: Postoje li neke posebne mjere posvećene muškarcima/ženama/zajednicama izbjeglica?
- b) Obradite Module 4 - Engaging Men and Boys in SGBV Prevention Work (2016) u *SGBV Prevention and Response - Training Package* Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (Ibid.: 223-280), Planov (2015) *Manual for Facilitators 'Changing the World'*, a pogledajte i VicHealthov (2007) *Framework to guide primary prevention of violence against women* (Ibid.: 13).

VJEŽBA 23 – Sprječavanje rodno uvjetovanog nasilja

Cilj	Cilj ove vježbe je osvijestiti polaznike o uzrocima rodno uvjetovanog nasilja (GBV) i ključnim područjima sprječavanja rodno uvjetovanog nasilja (GBV) na primjeru seksualnog nasilja.
Vrijeme	Individualni rad (10 minutes); razgovor na plenumu (15 minuta)
Vježba	Radite sami. Napravite vježbu točno-netočno u <i>Module 3: Preventing SGBV</i> (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2016: Module 3 1-2 [stranica 205.-206. u PDF-u]) (10 minuta). Nakon vježbe razgovarajte o svojim odgovorima na plenumu i koristite list za odgovore. (Ibid.: 3-4 [stranica 207.-208. U PDF-u]) (15 minuta).

VJEŽBA 24 – Identificiranje prepreka

Cilj	Cilj ove vježbe je senzibilizirati polaznike o razlozima zbog kojih muškarci i dječaci izbjeglice mogu biti nevoljni razgovarati o temama rodno uvjetovanog nasilja (GBV).
Vrijeme	Grupni rad (45 minuta); razgovor na plenumu (20 minuta)
Vježba	Radite u grupama od 3-4. Napravite vježbu <i>Identifying Barriers</i> kao što je opisala Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (2016: 9-10 Module 4 [stranice 231.-232. u PDF-u]) (40 minuta). Razgovarajte o svojim rezultatima na plenumu i po potrebi dodajte Notes to the <i>Facilitator</i> (Ibid.: 10 [stranica 232. u PDF-u]) (10 minuta). Potom na plenumu govorite o idejama o tome kako nadvladati te prepreke (10 minuta).

VJEŽBA 25 – Osmišljavanje projekta sprječavanja

Cilj	Cilj ove vježbe je osvijestiti vaše polaznike o problemima koji bi mogli nastati tijekom projekta sprječavanja.
Vrijeme	Grupni rad (60 minuta); razgovor na plenumu (20 minuta)
Vježba	Radite u grupama od 5-6. Napravite vježbu <i>Designing a prevention project</i> kao što je opisala Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (2016: 183) i upotrijebite <i>Activity sheet 3 - Designing an SGBV Prevention Project</i> (Ibid.: 5 [stranice 191.-192. u PDF dokumentu])). Ako razmišljate o osmišljavanju tercijarnog programa također možete podijeliti kontrolnu listu Hestera i Lilley (2014) o programu za počinitelje (Ibid.: 31-33) ili VicHealthovu okosnicu (2007) prilikom izrade primarnog programa sprječavanja (Ibid.: 13). Koji tip muškaraca/zajednica izbjeglica biste ciljali? Koji tip pristupa bi imao smisla (e.g. rodno mješoviti, jedan rod, pristup zajednici, etc.)? (60 minuta). Sve grupe prezentiraju svoje projekte na plenumu. Po potrebi napravite sažetak na plenumu (Agencija Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) 2016: Modul 3 22 [stranica 184. u PDF dokumentu]) (20 minuta).

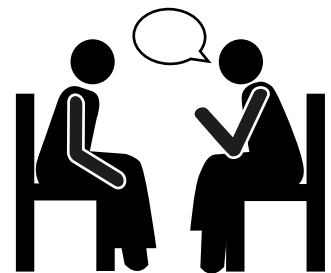
POGLAVLJE 8

BRIGA O SEBI I RAD S TRAUMATIZIRANIM ŽRTVAMA RODNO UVJETOVANOG NASILJA

Puno žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (GBV) su traumatizirane. Obzirom da je pomaganje žrtvama nasilja mentalno zahtjevno, potreba za pruženjem pomoći i usmjeravanja uključujući i samopomoć za savjetnike/ce je istaknuta u brojnim prilikama tijekom trajanja projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV). Važno je da se upoznate s temama brige o sebi i rada s traumatiziranim klijenticama budući da može biti riječ o tome tijekom edukacije. Dobro je da tada imate nekoliko alata za koje znate i na koje se možete osvrnuti, s čime ćete se upoznati u ovom poglavlju.

8.1 Rad s traumatiziranim žrtvama rodno uvjetovanog nasilja

Problem koji je identificiran tijekom projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) je da su savjetnici/ce iz nevladinih organizacija (NGO) često bili suočeni s izazovima tijekom procesa savjetovanja prouzrokovanim traumom njihovih klijentica. U medicini i psihologiji 'trauma' znači velike fizičke ili mentalne povrede. Iskustvo rodno uvjetovanog nasilja (GBV) čini "karakterističan oblik traume zato što je povreda o kojoj se radi izuzetno invazivna i uzrokuje osjećaje srama, samookrivaljavanja i krivnje. U kombinaciji sa strahom od toga da ćete biti ozljeđeni ili ubijeni u gotovo svim slučajevima to je traumatizirajuće" (HHRI 2016: 14). Najbolje rješenje za vaše polaznike edukacije je da traumatizirane klijentice upute na liječenje; ali dostupnost liječenja varira od jedne države članice do druge države članice EU (Zellmann 2018). Stoga je za vas dobro znati nekoliko osnovnih točaka koje možete navesti i alata na koje se možete osvrnuti:

- osigurajte da je klijentica sigurna od daljnje štete: osigurajte da vaši polaznici edukacije imaju uspostavljene sheme zaštite (pogledajte potpoglavlje 7.2) i izbjegavaju konfrontacije sa sekundarnom traumatizacijom (pogledajte potpoglavlje 6.2).
- buditi svjesni što to znači biti izbjeglica: Vaši polaznici edukacije bi trebali biti svjesni situacija u matičnim zemljama za žene izbjeglice, njihovih situacija tijekom putovanja u EU i situacije u zemlji odredišta. Možete ih uputiti na Nickersonovu et al. (n.d.) studiju o [Trauma and Mental Health in Forcibly Displaced Populations](#).
- Naglasite važnost psihoedukacije: Pružanje psihoedukacije njihovim klijenticama je jako važno e.g. na način da im objasnite da nisu "lude" ako traže psihološku pomoć. Nadalje, možete im preporučiti da pročitaju [APA: Cultural Formulation Interview \(DSM-5 CFI Supplementary Modules\)](#) (Multi-kulturalni resursni centar za mentalno zdravlje n.d.) koji savjetnicima/cama može pomoći da nauče kako se baviti psihičkim problemima na kulturalno osjetljiv način.
- potražite partnere za umrežavanje o mentalnom zdravlju: u slučajevima gdje klijentice neće imati pristup liječenju, možete svojim polaznicima edukacije preporučiti da istraže postoje li dostupne nevladine organizacije (NGOs), organizacije, bolničke službe, etc. koje nude programe psihološke podrške za traumatizirane žrtve izbjeglice i/ili žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV). Mogli biste i.e. razmotriti izvođenje analize interesnih skupina na ovu temu tijekom edukacije (pogledajte potpoglavlje 7.3).
- steknite osnovno znanje o glavnim simptomima traume: istražite koje organizacije, ustanove, terapeuti, etc. nude edukaciju o radu s traumatiziranim žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u vašoj zemlji. Možete se i osvrnuti na online edukacije poput onih koje nudi [Nacionalni centar za nasilje u obitelji, traumu i mentalno zdravlje](#) (2018). Možete istražiti i postoje li online edukacije dostupne na vašem nacionalnom jeziku. Također preporučujemo da istražite o literaturi vezanoj uz traumu na vašem nacionalnom jeziku koju možete preporučiti svojim polaznicima. Možete svoje polaznike uputiti i na PROTECT-ov [Questionnaire and observations for early identification of asylum seekers having suffered traumatic experiences](#) koji im može pomoći naučiti identificirati klijentice koje su traumatizirane ili u opasnosti od toga da budu traumatizirane (PROTECT n.d.).
- pozovite gostujućeg govornika: ako prije edukacije znate da je ovo pitanje važno vašim polaznicima edukacije mogli biste razmisliti o tome da pozovete stručnog gosta govornika da provede edukaciju o ovoj temi.
- vodite brigu o zdravlju i prehrani vaših klijentica: vodite računa da klijentice budu upućene liječnicima ako imaju neke druge općenite zdravstvene probleme. Možete i savjetovati da polaznici e.g. ponude tečajeve kuhanja ženama izbjeglicama budući da puno traumatiziranih klijentica razvijaju probleme s prehranom (pogledajte potpoglavlje 4.5). Ovdje oni imaju priliku podučiti žene izbjeglice o tome što je zdrava prehrana u opuštenoj atmosferi.
- vježbe uzemljenja: vježbe uzemljenja mogu pružiti trenutačnu podršku u situacijama u kojima je došlo do okidača traume tijekom savjetovanja. Te vježbe mogu pomoći ženama izbjeglicama da se smire ili da izađu iz 'stanja smrznutosti'. Postoje neke jednostavne stvari koje možete odmah poduzeti kada se to dogodi; e.g.: osloviti klijenticu glasno njenim imenom; zamoliti je da pruži ruku savjetniku/ci; reći klijentici da ustane ako je moguće; dati klijentici čašu vode da popije; preusmjeriti ih na sadašnji trenutak postavljajući pitanja poput "Koliko je sati? Gdje se nalazimo? Kako se zovete?"; etc. HHRI je naveo nekoliko vježbi uzemljenja koje biste trebali pogledati i na koje biste se trebali osvrnuti tijekom vaše edukacije o rodno uvjetovanom nasilju (GBV) (Ibid.: 47; 156-160). Ovdje biste trebali predložiti vašim polaznicima edukacije da bi trebali i sami iskušati ove vježbe ili zajedno s kolegom/icom.
- slobodne aktivnosti: terapija umjetnošću i plesom, kazališnim predstavama, etc. smatraju se korisnim alatom za pomoć ženama izbjeglicama koje ne govore dotični jezik domaćina te u tim aktivnostima mogu pronaći izražaje svojih osjećaja (Kossolapow, Scoble & Waller

2005). Može biti zgodna ideja ponuditi slobodne aktivnosti ženama i izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) u kojima one mogu pobjeći iz svoje svakodnevice i možda čak i izraziti svoje osjećaje.

- Korištenje metafora: metafore mogu koristiti traumatiziranim klijenticama i stručnim osobama koje im pomažu da shvate koji su njezini individualni problemi te da prate njihovu moć transformacije. Imaginacija pod vodstvom i pričanje priča se dokazalo kao učinkovit alat u radu s traumatiziranim ljudima. Mogli biste i.e. predočiti ovu ideju korištenjem leptira, logotipa projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) te se osvrnuti na to kako je Health and Human Rights Info (HHRI) koristio metaforu leptira, koja se također može koristiti u sesijama savjetovanja vaših polaznika edukacije (Ibid.: 16; 40-45; 57; 78-79; 169-172). Međutim, budite oprezni s izuzetno disocijativnim klijenticama jer bi to moglo učiniti da padnu u disocijativno ponašanje! Vaši polaznici bi trebali svoju klijenticu dovoljno dobro poznavati prije rada imaginacije. Također bi moglo pomoći ako im kažete da klijentice drže otvorene oči prilikom imaginacije ili ih informirate da mogu prestati s vježbom u bilo kojem trenutku ili da se slože po pitanju davanja nekog znaka ako osjete da odlaze. Trebate svojim polaznicima edukacije predložiti da i sami ili s kolegom/icom isprobaju vježbe.
- podrška ravnopravnih članova: žene izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja (GBV) najbolje razumiju situaciju drugih žena izbjeglica. One mogu imati poseban pristup vašim klijenticama i mogu e.g. smanjiti stigmatu u traženju mentalnog zdravlja. Te bi ravnopravne članice, međutim, trebale primiti edukaciju putem e.g. nevladine organizacije (NGO) polaznika, utvrđivanjem vlastitog kurikuluma i na način da im kontinuirano nude profesionalno usmjeravanje. Ovom tehnikom žene izbjeglice mogu naučiti samoupravljačke vještine od njima ravnopravnih članica odmah čim stignu u neku državu članicu EU, što može povećati njihovo psihičko dobrostanje kao i poboljšati njihovu voljnost integracije u zemlji odredišta (Zellmann 2018: 13).
- resursi za klijentice: važno je da istaknete svojim polaznicima edukacije da trebaju staviti naglasak na resurse svojih klijentica. Klijentice nisu samo žrtve, već i preživjele. Jako je važno ojačati njihove resurse. Može biti jako korisno za savjetnicu da isplanira tjedan unaprijed sa svojom klijenticom i da isplanira barem jedno pozitivno iskustvo za svaki dan u tjednu. To će joj dati strukturu i olakšati provedbu aktivnosti. Važno je da je plan realističan i konkretan. Također biste svoje polaznike edukacije mogli uputiti na [Problem Management Plus Manual](#)³⁹ (2016.) Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), također dostupan na nekim jezicima izbjeglica.
- osvrnite se na sljedeću literaturu:
 - Bittenbinder, Elise (2010): Good Practice in the Care of Victims of Torture, Loeper Literaturverlag: Karlsruhe
 - Health & Human Rights Info (HHRI) (2016): [Mental health and gender-based violence - Helping survivors of sexual violence in conflict – a training manual](#)⁴⁰
 - Lago, Collin (ed.) (2011): The Handbook of Transcultural Counselling and Psychotherapy, Open University Press: Berkshire
 - Nacionalni center za posttraumatski stresni poremećaj (PTSD) & National Child Traumatic Stress Network (2010): [Skills for Psychological Recovery - Field Operations Guide](#)
 - Ured Visokog povjerenika za ljudska prava (OHCHR) (2011): [Manual on Human Rights Monitoring - Chapter 12 Trauma and self-care](#)
 - Shalev, Arieh; Yehuda, Rachel & McFarlane, Alexander (eds.) (2000): *International Handbook of Human Response to Trauma*, Springer Science + Business Media: New York
 - Redovno provjeravajte internetsku stranicu Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) (n.d.) za [publikacije o mentalnom zdravlju](#)

KLJUČNE PORUKE

- Rad s traumatiziranim ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja je za stručne osobe problematičan.
- Postoje različiti dostupni alati koji vašim polaznicima mogu pomoći u radu s traumatiziranim klijenticama.

VJEŽBA 26 - Razumijevanje traumatičnog događaja

Cilj	Cilj ove vježbe je da vaši polaznici identificiraju koje situacije konstituiraju traumatičan događaj.
Vrijeme	Razgovor na plenumu (20 minuta)
Vježba	Izvedite <i>Exercise 4 - What makes an event traumatic?</i> na plenumu (HHRI 2016: 37). Razgovarajte o sljedećim pitanjima na plenarnom sastanku: Što se u vašem društvu smatra traumatičnim događajem? Kako ono što se dogodilo preživjelima koje susrećete utječe na njih? Koje su reakcije iste? Koje su reakcije drukčije? Kako žene same govore o svojim reakcijama? Koje simptome savjetnici/ce identificiraju kao traumu? Možete još jednom provjeriti odgovore koje su vaši polaznici edukacije identificirali kao simptome traume gledajući HHRI-ov edukacijski priručnik (Ibid.: 13) (20 minuta).

VJEŽBA 27 - Korištenje metafore

Cilj	Cilj ove vježbe je da vaši polaznici razmjene iskustva i najbolje prakse u radu sa žrtvom rodno uvjetovanog nasilja (GBV), a i testirati tehniku korištenja metafore tijekom sesije savjetovanja.
Vrijeme	Razgovarajte na plenumu (30 minuta)
Vježba	Održite razgovor o <i>Describe your Experience of working with Survivors</i> HHRI-ja (15 minuta) (2016: 66). Zamolite polaznike da razmisle o tome što je okinulo traumatične reakcije u ženi leptiru. Trebat ćete isprintati ženu leptira i pokazati je polaznicima. U ovoj fazi trebali biste objasniti zašto bi korištenje žene leptira moglo biti korisna metafora za klijentice (Ibid.: 16-17; 40-45; 78-79; 169-172). Zamolite ih da razjasne svoje razmišljanje osvrćući se na vlastita iskustva: Što aktivira loša sjećanja? Zašto se loša sjećanja aktiviraju? Što pomaže preživjeloj nositi se njima? Zamolite polaznike da razgovaraju o svojim vlastitim iskustvima rada sa žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) koristeći gore navedena pitanja (15 minuta).

✓ ZADACI

- Istražite o tome koji su (online) tečajevi, literatura etc. dostupni na tu temu na vašem nacionalnom jeziku.
- Pročitajte gore navedenu preporučenu literaturu.

³⁹ Priručnik je dostupan na nekoliko jezika. ⁴⁰ Priručnik edukacije je dostupan i na španjolskom, ruskom, arapskom i portugalskom.

8.2 Briga o sebi

Tijekom projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV), pitanje brige o sebi privuklo je povećanu pažnju. Naši dokazi pokazuju da se stručnjacima koji rade sa ženama izbjeglicama obično vrlo izazovno nositi s traumatiziranim žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) te kao rezultat toga doživljavaju emocionalni stres. Prije nego što vas upoznamo s nekim idejama i referencama za brigu o sebi, važno je razumjeti zašto je briga o sebi važna za stručnjake koji pružaju podršku ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV): oni su pod povećanim rizikom da pate od sekundarnog traumatskog stresa/sekundarne traumatizacije, koja se naziva i indirektna traumatizacija ili emocionalna iscrpljenost (NCTSN 2011: 1-3). Dok je sekundarna traumatizacija oblik traume u kojoj pomagači razviju iste simptome kao i njihova klijentica, indirektna traumatizacija je situacija u kojoj stručnjaci postanu pesimistični u vezi svijeta u kojem žive i postaju ravnodušni. Emocionalna iscrpljenost je više nešto što izražava prekomjeren rad stručnjaka i može se smatrati oblikom 'izgaranja', čineći ih iscrpljenima i nemotiviranim, demoraliziranim etc. Briga o sebi je od najveće važnosti jer je njezina svrha održavanje njihove sposobnosti za rad i zaštita njihovog osobnog zdravlja. Rano prepoznavanje je stoga presudno za sprječavanje izgaranja (HHRI 2016: 21; 139).

Općenito biste trebali savjetovati svojim polaznicima da budu suosjećajni prema samima sebi, da se trebaju brinuti o svome tijelu (i.e. odmor, dovoljno sna, hidratacija, zdrava i uravnotežena prehrana, biti fizički aktivni) i tražiti nekoga s kime će razgovarati o svojim stresnim iskustvima. Možete se osvrnuti na sljedeće instrumente koji bi stručnjacima mogli pomoći da se nauče nositi s emocionalnim stresom i mogućim sukobima na pažljiv i odgovoran način:

- Koristan alat za ispitivanje moguće emocionalne iscrpljenosti ili sekundarnog traumatičnog stresa je: [Professional Quality of Life: Elements, Theory, and Measurement - Compassion Satisfaction and Compassion Fatigue, Burnout, Secondary Traumatic Stress, Vicarious Traumatization, and Vicarious Transformation](#). Upitnik [ProQOL measure](#) je dostupan na nekoliko jezika (ProQOL n.d. a). Ako provedete vježbu, a rezultati nekog polaznika pokažu da taj stručnjak pati od emocionalne iscrpljenosti ili sekundarnog traumatičnog stresa, odmah mu/joj recite da potraži profesionalnu pomoć kako ne bi došlo do izgaranja!
- Podijelite osnovna pravila brige o sebi: trebali biste prevesti, ispisati i distribuirati [ProQOL helper Pocket card](#) svojim polaznicima edukacije koju mogu stalno držati u džepu i podsjećati se na osnovne tehnike brige o sebi (ProQOL n.d. b).
- radionice ili edukacije o brizi o sebi ili mentalnoj higijeni: mogli biste istražiti o tome koji instituti, organizacije, terapeuti etc. nude takve edukacije u vašoj zemlji i dati dotične informacije svojim polaznicima edukacije. Možete se osvrnuti i na internetske tečajeve edukacije koje vaši polaznici edukacije mogu proći kao što je i.e. [online tečaj smanjenja stresa utemeljen na svjesnosti](#) (MBSR)⁴¹ od University of Massachusetts Medical School (n.d). Istražite nude li se online tečajevi i na vašem nacionalnom jeziku.
- pozovite gostujućeg predavača: ovo je tema edukacije za koju biste trebali razmotriti poziv stručnog edukatora kao gostujućeg govornika na vašoj edukaciji.
- usmjeravanje: cilj usmjeravanja je pomoći stručnjacima razviti vještine kako bi se lakše nosili sa svojim poslom putem osvrta i optimizacije stručnih ponašanja i metoda uz pomoć postupka razmatranja s usmjeravanjem.
- osvrt ravnopravnih članova: razgovor o slučajevima i situacijama s drugim stručnjacima koji rade u istom području može biti korisno sredstvo učenja iz iskustava drugih i dobivanje podrške kolega. Što više razmjena vaši polaznici edukacije imaju, to bolje. Osobito ako treba donijeti važnu i ključnu odluku uvijek je dobro o tome razgovarati s kolegom ili s cijelim timom. Bit će olakšanje čuti mišljenje svojih kolega.
- vođenje dnevnika: u projektu Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV) savjetnici/ce iz nevladinih organizacija (NGO) su smatrali vođenje dnevnika sredstvom za brigu o sebi (pogledajte poglavlje o savjetničkim dnevnicima u priručniku projekta Sukreiranja metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GBV).
- osvrta na literaturu o brizi o sebi i mentalnoj higijeni:
 - Priznavanje samoučinkovitosti također može biti alat koji treba uzeti u obzir za polaznike edukacije. Korisna referenca može biti i.e. [Züricher Ressourcen Modell Online Tool](#)⁴².
 - Hawkings & Shohet (2007) Supervision in the Helping Professions. Open University Press: Berkshire

KLJUČNE PORUKE

- **Stručnjaci koji rade sa ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) često doživljavaju emocionalni stres i pod povećanim su rizikom da pate od sekundarnog traumatskog stresa ili emocionalne iscrpljenosti.**
- **Na raspolaganju su različiti alati za brigu o sebi o kojima možete obavijestiti svoje polaznike edukacije.**

🕒 VJEŽBA 28 - Suočavanje sa žrtvama traume i njihova iskustva - podrška ravnopravnih članova

Cilj	Cilj ove vježbe je da polaznici izraze svoje vlastite osjećaje vezane uz rad sa ženama izbjeglicama žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (GBV) koje su traumatizirane.
Vrijeme	Samostalni rad (20 minuta); razgovor na plenumu (40 minuta)
Vježba	Ova vježba temelji se na <i>Activity 2 - Trauma/Confrontation with Victims of Trauma and Their Experiences</i> Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) (2017: 193). Sve polaznike se zamoli da napišu priču koja prikazuje susret sa ženom izbjeglicom žrtvom rodno uvjetovanog nasilja (GBV) koja je bila u traumatičnoj situaciji i pričala o svom iskustvu. Cilj je da polaznici u samostalnoj vježbi (20 minuta) opišu i izraze emocije uzrokovane ovim događajem. Priče se zatim čitaju na plenarnom sastanku i svi polaznici edukacije udružuju snage kako bi razgovarali o mogućim načinima upravljanja s takvim osjećajima u budućnosti (40 minuta).

✓ ZADACI

- Istražite o tome koji su (online) tečajevi, literatura, etc. o ovoj temi dostupni na vašem nacionalnom jeziku.
- Pročitajte gore spomenutu preporučenu literaturu.

⁴¹ Tečaj je dostupan i na španjolskom. ⁴² Alat je dostupan i na francuskom i njemačkom.

IZVORI

- Abrams, D. M. & Mahar-Piersma, C. (2010): Training for the Non-Trainer: Tips and Tools, Cultural Orientation. Resource Centre: Washington
- Alhabib, Samia; Nur, Ula & Jones, Roger (2009): Domestic Violence Against Women - Systematic Review of Prevalence Studies, *J Fam Viol* (2010) 25, 369–382
- Al-Modallal, Hanan (2012): Psychological partner violence and women's vulnerability to depression, stress, and anxiety, *International Journal of Mental Health Nursing* (2012) 21, pp. 560–566
- Al Usta, Jinan, Dandashi, Jima & Anani, Ghida (2012): Working with Gender-Based Violence Survivors - Reference Training Manual for Frontline Staff. Dostupno na: <https://www.unwmo.org/userfiles/2012061162152.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Ali, Hana Cheikh; Querton, Christel & Soulard, Elodie (2012): Gender related asylum claims in Europe - A comparative analysis of law, policies and practice focusing on women in nine EU Member States - France, Belgium, Hungary, Italy, Malta, Romania, Spain, Sweden and the United Kingdom. Dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2012/462481/IPOL-FEMM_ET%282012%29462481_EN.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Amnesty International (2018): Right to be Free from Rape - Overview of Legislation and State of Play in Europe and International Human Rights Standards. Dostupno na: <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR0194522018ENGLISH.PDF> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Anti-Slavery & La Strada (n.d.): Guidance for NGOs to report to GRETA. Dostupno na: <http://www.antislavery.org/wp-content/uploads/2017/01/protocoltraffickedpersonskit2005.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Basile, K.C., DeGue, S., Jones, K., Freire, K., Dills, J., Smith, S.G., Raiford, J.L. (2016): STOP SV – A Technical Package to Prevent Sexual Violence. Dostupno na: <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/SV-Prevention-Technical-Package.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Bff (n.d.): Finde Informationen über digitale Gewalt. Dostupno na: <https://www.aktiv-gegen-digitale-gewalt.de/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Blank, Kelly; Batenkova, Natalia; Dimitrijevic, Lara & Bego, Adriana (2018): WAVE Working Group on Sexualised Violence (including discussion on prostitution) – Report of Baseline Information on service provision for sexualised violence within the WAVE Membership. Dostupno na: https://wave-network.org/wp-content/uploads/WGSV_SurveyReport_2018.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- BMFSFJ (2017): Minimum Standards for the Protection of Refugees and Migrants in Refugee Accommodation Centres. Dostupno na: <https://www.bmfsfj.de/blob/121372/ab3a1f0c235a55d3b37c81d1f08c267/minimum-standards-for-the-protection-of-refugees-and-migrants-in-refugee-accommodation-centres-data.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Bonewit & de Santis (2016): The Issue of Violence Against Women - Study. Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556931/IPOL_STU\(2016\)556931_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556931/IPOL_STU(2016)556931_EN.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Browne, Noah L. (2011): Relevance and Fairness - Protecting the Rights of Domestic-Violence Victims and Left-Behind Fathers under the Hague Convention on International Child Abduction, *Duke Law Journal*, Vol. 60 (1), pp. 1194-1238
- Campbell, Rebecca & Raja, Sheela (1999): Secondary Victimization of Rape Victims - Insights from Mental Health Professionals Who Treat Survivors of Violence, *Violence and Victims*, Vol. 14, No. 3, pp. 261-265
- Carcach, Carlos (1997): Reporting Crime to the Police, Trends and Issues in Crime and Criminal Justice series, No. 68, pp. 1-6
- CBSS (2011): Handbook for Diplomatic and Consular Personnel on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking. Dostupno na: <http://www.cbss.org/wp-content/uploads/2012/11/CBSS-TF-THB-Handbook-for-Diplomatic-and-Consular-Personnel.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- CBSS & Ministry of Interior of the Republic of Latvia (2015): Guidelines for Municipalities - Stepping Up Local Action Against Human Trafficking. Dostupno na: <http://www.cbss.org/wp-content/uploads/2016/03/Guidelines-for-Municipalities-ENG.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- CEAW (n.d.): Country Reports. Dostupno na: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=3&DocTypeID=29 [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Christofi, Athena; Fries-Tersch, Elena; Meurens, Nathalie; Monteiro, Catarina; Morel, Sophie; Hana, Spanikova (2017): Violence against women and the EU accession to the Istanbul Convention. Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596815/IPOL_STU\(2017\)596815_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596815/IPOL_STU(2017)596815_EN.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- CMY (2016): Forced Marriage - Good Practice Guide. Dostupno na: https://www.cmy.net.au/sites/default/files/publication-documents/Forced%20Marriage_Good%20Practice%20Guide_Digital%20Version_0.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Coe & Amnesty International (2014): The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence - A tool to end female genital mutilation. Dostupno na: <https://www.endfgm.eu/content/documents/studies/Istanbul-Convention-FGM-guide.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Coe (2005): Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings. Dostupno na: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d3812> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Coe (2011): Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Council of Europe Treaty Series, No. 210. Dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Coe (n.d. a): NGOs. Dostupno na: [https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/ngo#{"21672146":0}](https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/ngo#{) [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Coe (n.d. b): Country-Monitoring Work GREVIO. Dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Coe (n.d. c): HELP Online Course on Violence against Women. Dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/help-online-course> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Coe (n.d. d): Monitoring Mechanism. Dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/monitoring-mechanism> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Coe (n.d. e): Role of NGOs. Dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/role-of-ngos> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Coe (n.d. f): Country-Monitoring Work. Dostupno na: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/country-monitoring-work> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Couples Europe (n.d.): Couples in Europe. Dostupno na: <http://www.coupleseurope.eu/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Crawley, H., 2001. Refugees and Gender – Law and Process, 1st edn, Bristol: Jordan Publishing Limited
- Creswick, Helen Emma (2017): "Women under the radar" - the interchapter of migration and domestic violence explored through the framework of "(un)deservingness". Dostupno na: <http://eprints.nottingham.ac.uk/41494/1/THESIS.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Davis, Robert C. & Henderson, Nicole J. (2003) - Willingness to Report Crimes: The Role of Ethnic Group Membership and Community Efficacy, *Crime & Delinquency*, Vol. 49 No. 4, pp. 564-580
- De Schrijver, Lotte; Vander Beken, Tom; Krahé, Barbara & Keynaert, Ines (2018): Prevalence of Sexual Violence in Migrants, Applicants for International Protection, and Refugees in Europe - A Critical Interpretive Synthesis of the Evidence, *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2018, 15, 1979
- De Schutter, Olivier (2016): Follow-up to the European Parliament's Resolution of 8 September 2015 on 'The situation of fundamental rights in the European Union (2013-2014)'. Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556962/IPOL_STU\(2016\)556962_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556962/IPOL_STU(2016)556962_EN.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Desertflower Foundation (n.d.): What is FGM? Dostupno na: <https://www.desertflowerfoundation.org/en/what-is-fgm.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Duluth Model (n.d. a): FAQs about the Wheels. Dostupno na: <https://www.theduluthmodel.org/wheels/faqs-about-the-wheels/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Duluth Model (n.d. b): Power Wheel. Dostupno na: <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2017/03/PowerandControl.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Duluth Model (n.d. c): Wheel Gallery. Dostupno na: <https://www.theduluthmodel.org/wheel-gallery/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Duluth Model (n.d. d): Understanding the Power and Control Wheel. Dostupno na: <https://www.theduluthmodel.org/wheels/understanding-power-control-wheel/#children> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- EC (2013): Guidelines for the identification of victims of trafficking in human beings - Especially for Consular Services and Border Guards. Dostupno na: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/guidelines_on_identification_of_victims_1.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- EC (2016): Study on the gender dimensions of trafficking in human beings - final report. Dostupno na: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/study-gender-dimension-trafficking-human-beings_en [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- EC (2017): Dostupno na: <https://fevr.org/eu-day-for-victims-of-crime/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Edwards, A. (2003): 'Age and gender dimensions in international refugee law', in Feller, E., Türk, V. & Nicholson, F. (eds.). *Refugee Protection in International Law – UNHCR's Global Consultations on International Protection*, 1st edn, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 46-80

EIGE (2013a): Female genital mutilation in the European Union and Croatia - Report.
Dostupno na: <https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/female-genital-mutilation-european-union-report> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

EIGE (2013b): Review of the Implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States - Violence Against Women - Victims Support.
Dostupno na: <http://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/violence-against-women-victim-support-report> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

EIGE (2017a): Special Edition on Violence Against Women, EIGE Special Edition Newsletter 2017.
Dostupno na: <https://eige.europa.eu/publications/eige-newsletter-special-edition-violence-against-women> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

EIGE (2017b): Is female genital mutilation a problem for the EU? Dostupno na: <https://eige.europa.eu/news-and-events/news/female-genital-mutilation-problem-eu> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

EIGE (n.d. a): What is Gender-based violence? Dostupno na: <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

EIGE (n.d. b): Clear guidelines on whether FGM justifies asylum.
Dostupno na: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/good-practices/united-kingdom/clear-guidelines-whether-fgm-justifies-asylum> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

EIGE (n.d. c): Secondary victimisation. Dostupno na: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1358> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Emerge Model (n.d.). Dostupno na: <https://www.emergedv.com/program-model.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

EMN (2016): EMN Ad-Hoc Query on Polygamous marriage. Dostupno na: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/ad-hoc-queries/ad-hoc-queries-1032_es_polygamous_marriage_wider_diss_protection.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

End FGM Network (2016a): Directive 2012/29/EU establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime - Questions and Answers on the rights to support and protect victims of gender-based violence, including women affected by female genital mutilation.
Dostupno na: <http://www.endfgm.eu/resources/end-fgm-network/q-and-a-on-the-victims-rights-directive-end-fgm-european-network-2016/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

End FGM Network (2016b): Female genital mutilation and international protection -Towards a human rights-based and gender-sensitive Common European Asylum System.
Dostupno na: http://www.endfgm.eu/editor/files/2016/11/Position_paper_End_FGM_Network.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

End FGM Network (2016c): FGM in EU Asylum Directives Qualification, Procedures and Reception Conditions - End FGM Network Guidelines for Civil Society.
Dostupno na: http://www.endfgm.eu/editor/files/2017/03/End_FGM_Asylum_Guide.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

End FGM Network (n.d. a): What is FGM. Dostupno na: <http://www.endfgm.eu/female-genital-mutilation/what-is-fgm/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

End GM Network (n.d. b): EU Policy and Legal Framework. Dostupno na: <http://www.endfgm.eu/female-genital-mutilation/eu-policy-and-legal-framework/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

European Parliament (2016a): 'Harmful practices' as a form of violence against women and girls.
Dostupno na: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2016\)593556](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2016)593556) [Preuzeto 19. srpnja 19.]

European Parliament (2016b): Briefing February 2016 - The gender dimension of human trafficking.
Dostupno na: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2016\)577950](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2016)577950) [Preuzeto 19. srpnja 19.]

European Parliament (2018): At a glance - Sexual harassment of women in the EU.
Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614716/EPRS_ATA\(2018\)614716_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/614716/EPRS_ATA(2018)614716_EN.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Europa (n.d.): Marriage. Dostupno na: https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/marriage/index_en.htm [Preuzeto 19. srpnja 19.]

EUROSTAT (2015): Trafficking in human beings. Dostupno na: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

EUROSTAT (2017): Violent sexual crimes recorded in the EU. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20171123-1?inheritRedirect=true> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Family Violence Prevention Fund (2009): Intimate Partner Violence in Immigrant and Refugee Communities: Challenges, Promising Practices and Recommendations.
Dostupno na: https://www.futureswithoutviolence.org/userfiles/file/ImmigrantWomen/IPV_Report_March_2009.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Farrell, Graham (2005): Progress and prospects in the prevention of repeat victimization, in Tilley, Nick (eds.): *Handbook of Crime Prevention and Community Safety*, Rutledge: UK, pp. 145-172

Feltes, Thomas; Goetzenjan, Ingke; Hoven, Elisa; Ruch, Andreas; Schartau, Lara-Katharina & Roy-Pogodzki, Christian (2018): Opfererfahrungen von Geflüchteten in Deutschland - Übersichtsarbeitspapier zum Stand der Forschung, Arbeitspapier 2. Dostupno na: https://flucht.rub.de/images/arbeitspapiere/arbeitspapier02_flucht_als_sicherheitsproblem.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

FEM Roadmap (2016): Outputs. Dostupno na: <http://femroadmap.eu/outputs.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Flamand, Christine (2015): FGM - challenges for asylum applicants and officials, *Forced Migration Review* (FRM 49), pp. 3-5

Fleming, Paul; Barker, Gary; McCleary-Sills, Jennifer & Morton, Matthew (2013): Engaging men and boys in advancing women's agency: Where we stand and new direction. Dostupno na: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Gender/Fleming%20et%20al.%202013%20Engaging%20Men%20and%20Boys%20in%20Advancing%20Women%27s%20Agency%20VAP%20No.1.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Forum réfugiés (2017): Identification and response to the needs of Trafficked Asylum Seekers - A Comparative Report for the Republic of Cyprus, France, Ireland, Italy, Spain, the UK and Switzerland. Dostupno na: <https://www.cear.es/wp-content/uploads/2018/03/TRACKS-consolidated-Report-January-2018.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

FRA (2014a): Violence against women: an EU wide survey – Main results report.
Dostupno na: <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

FRA (2014b): Addressing forced marriage in the EU - Legal provisions and promising practices.
Dostupno na: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/addressing-forced-marriage-eu-legal-provisions-and-promising-practices> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

FRA (2015): Handbook on European law relating to the rights of the child. Dostupno na: <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/handbook-european-law-child-rights> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

FRA (2016): Monthly data collection on the current migration situation in the EU - June 2016 monthly report.
Dostupno na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-june-2016-monthly-migration-gender-based-violence-1_en.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

FRA (2017): Marriage with consent of a public authority and/or public figure.
Dostupno na: <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/mapping-minimum-age-requirements/marriage-age> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Gill, Aisha (2006): Patriarchal Violence in the Name of 'Honour', *International Journal of Criminal Justice Sciences*, Vol. 1 Issue 1, pp. 1-2

Girls Not Brides (n.d.): Child marriage around the world. Dostupno na: <https://www.girlsnotbrides.org/where-does-it-happen/> [Retrieved 19 July 2019]

Haines, Roger (n.d.): Gender-related persecution. Dostupno na: <https://www.refworld.org/pdfid/470a33b50.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Hampshire Safeguarding Children Board (n.d.): Breast Ironing and Honour-Based Violence.
Dostupno na: <https://www.hampshiresafeguardingchildrenboard.org.uk/professionals/fgm-breast-ironing-honour-based-violence/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

HBV (n.d.): Forms of 'honour' based violence and oppression. Dostupno na: <http://hbv-awareness.com/forms-of-hbv/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

HCCH (n.d.): Outline 1996 Hague Child Protection Convention - The Hague Convention of 19 October 1996 on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in Respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children.
Dostupno na: <https://assets.hcch.net/docs/be4083a2-ed90-4dc2-bb97-13be22e6a5d8.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Hester, Marianne & Lilley, Sarah-Jane (2014): Domestic and Sexual Violence Perpetrator Programmes - Article 16 of the Istanbul Convention.
Dostupno na: <https://edoc.coe.int/en/violence-against-women/7144-domestic-and-sexual-violence-perpetrator-programmes-article-16-of-the-istanbul-convention.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

HEUNI (2018): Fighting Trafficking in Persons - Training materials by the HEUNI, the European Institute for Crime Prevention and Control for the CCM-GBV project.
Dostupno na: <http://heuni.education/page3139001.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

HEUNI (2019): Handbook on Counselling Asylum Seeking and Refugee Women Victims of Gender-Based Violence - Helping her to reclaim her story.
Dostupno na: <https://www.solwodi.de/seite/353264/eu-projekt-ccm-gbv.html> [Preuzeto listopad 2019]

- HHRI (2016): Mental health and gender-based violence - Helping survivors of sexual violence in conflict – a training manual. Dostupno na: <https://www.hhri.org/gbv-training-manual/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Hoffmann, Jens & Streich, Katrin (2017): Bedrohungsmanagement in Fällen von Stalking - Ein verhaltensorientierter Ansatz zur Risikoeinschätzung und zur Prävention von psychischer und physischer Gewalt, in Ortiz-Müller, Wolf (ed.): Stalking – das Praxishandbuch – Opferhilfe, Täterinterventionen, Strafverfolgung, W. Kohlhammer GmbH: Stuttgart, pp. 241-250
- Ibeagha, E.J. (n.d.). Female Genital Mutilation - Its Health Implication. Dostupno na: <http://www.globalacademicgroup.com/journals/the%20intuition/Female%20Genital%20Mutilation.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- International Rescue Committee (2008): Clinical Care for Sexual Assault Survivors - Facilitator's Guide - A Multimedia Training Tool. Dostupno na: <http://iawg.net/wp-content/uploads/2015/04/fcguide.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- IOW (2013): 'Honour' Based Violence, Forced Marriage and Female Genital Mutilation: Guidance - A multi-agency guidance document for agencies and organisations to use with cases or suspected cases of Honour Based Violence in Hampshire, Portsmouth, Southampton and the Isle of Wight. Dostupno na: <https://www.iow.gov.uk/azservices/documents/2880-Honour-Based-Violence-Forced-Marriage-and-Female-Genital-Mutilation-Guidance.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- IRIN (2004): Definitions of sexual and gender-based violence. Dostupno na: <http://www.irinnews.org/feature/2004/09/01/definitions-sexual-and-gender-based-violence> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Irish Joint Consortium on GBV (2009): Effective Responses for Gender Based Violence: Engaging Men to end Gender Based Violence. Dostupno na: <http://www.gbv.ie/wp-content/uploads/2016/02/Brief-3-Engaging-Men-to-end-GBV.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Jewkes, Rachel K., Flood, Michael G. and Lang, James (2015): From work with men and boys to changes of social norms and reduction of inequities in gender relations - A conceptual shift in prevention of violence against women and girls. *The Lancet*, 385 (9977), 1580-1589
- Jiménez Becerril, Teresa & Romero Lopez, Carmen (2011): The European Protection Order. *Eurocrime* 2/2011, pp. 76-78
- Kampf, Juliane (2018): Die Rolle von Frauenhäusern bei der Unterstützung gewaltbetroffener geflüchteter Frauen - Zugang und Barrieren, in Prasad, Nivedita (ed.): Soziale Arbeit mit Geflüchteten - Rassismuskritisch, professionell, menschenrechtsorientiert, utb: Opladen & Toronto, pp. 187 - 197
- Kossolapow, Scoble & Waller (2005) (eds.): Arts - Therapies - Communication European Arts Therapy: Different Approaches to a Unique Discipline Line, LIT Verlag: Münster
- Kvinnoforum (2005): Honor related violence: manual on prevention of violence against women and girls in patriarchal families. Dostupno na: <http://menengage.org/resources/honor-related-violence-manual-prevention-violence-women-girls-patriarchal-families/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Leye, Els; Mergaert, Lut; Arnaut, Caterina & O'Brien Green, Siobán (2014): Towards a better estimation of prevalence of female genital mutilation in the European Union - interpreting existing evidence in all EU Member States, *GENUS*, LXX (No. 1), pp. 99-121
- Lobeiras, Alicia (2014): The Right to Say I Don't - Forced Marriage as Persecution in the United Kingdom, Spain, and France, *Columbia Journal of Transnational Law*, pp. 896-931
- Logar, Rosa (2015): Partnerships with Victims' Services in Work with Perpetrators. Dostupno na: https://www.work-with-perpetrators.eu/fileadmin/WWP_Network/redakteure/Expert%20Essays/Victim_Services_Logar.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Logar, Rosa & Vargová, Branislava Marvánová (2015): Affective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence - Training of Trainers Manual. Dostupno na: http://fileserver.wave-network.org/trainingmanuals/Effective_Multi_Agency_Cooperation_2015.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Logar, Rosa & Niemi, Johanna (2017): Emergency Barring Orders in Situations of Domestic Violence - Article 52 of the Istanbul Convention. Dostupno na: <https://rm.coe.int/convention-istanbul-article-52/168073e0e7> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- McCracken, Katie; Cook, Kate & Chantler, Khatidja (2013): Access to shelters of undocumented migrant women fleeing domestic violence: the legal and practical situation in the Member States. Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493027/IPOL-FEMM_ET\(2013\)493027_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493027/IPOL-FEMM_ET(2013)493027_EN.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- MenEngage Alliance (2014): Men, Masculinities, and Changing Power - A discussion paper on engaging men in gender equality from Beijing 1995 to 2015. Dostupno na: <https://www.unfpa.org/resources/men-masculinities-and-changing-power> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Menjívar, Cecilia & Salcido, Olivia (2002): Immigrant Women and Domestic Violence - Common Experiences in Different Countries, *Gender and Society* 16(6), 898-920
- MMP (2017): Putting language on the map. Dostupno na: <https://translatorswithoutborders.org/wp-content/uploads/2017/04/Putting-language-on-the-map.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- MSB (2012): Training Material Development Guide. Dostupno na: <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26433.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- MSF (2009): Shattered Lives - Immediate medical care vital for sexual violence victims. Dostupno na: https://www.msf.ie/sites/uk/files/Shattered_lives_2nd_Ed_June_2009_200907153112.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Multicultural Mental Health Resource Center (n.d.). APA: Cultural Formulation Interview (DSM-5 CFI Supplementary Modules). Dostupno na: <http://www.multiculturalmentalhealth.ca/en/clinical-tools/cultural-formulation/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- MWNUK (2016): Muslim Marriage and Divorce. Dostupno na: http://mwnhelpline.co.uk/go_files/issue/377623-MWNUK%20M+D%20Booklet_WEB.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- National Center for PTSD & National Child Traumatic Stress Network (2010): Skills for Psychological Recovery - Field Operations Guide. Dostupno na: https://www.ptsd.va.gov/professional/treat/type/SPR/SPR_Manual.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- National Centre on Domestic Violence, Trauma & Mental Health (2014): Factsheet - Current Evidence: Intimate Partner Violence, Trauma-Related Mental Health Conditions & Chronic Illness. Dostupno na: http://www.nationalcenterfortraumamh.org/wp-content/uploads/2014/10/FactSheet_IPVtraumaMHChronicIllness_2014_Final.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- National Center on Domestic Violence, Trauma and Mental Health (2018): Webinars. Dostupno na: <http://www.nationalcenterfortraumamh.org/trainingta/webinars-seminars/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- National Human Trafficking Resource Center (n.d.): Identifying Victims of Human Trafficking: What to Look for in a Healthcare Setting. Dostupno na: <https://traffickingresourcecenter.org/sites/default/files/What%20to%20Look%20for%20during%20a%20Medical%20Exam%20-%20FINAL%20-%2016-16.docx.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- National Sexual Violence Resource Centre (n.d.): Interactive online training. Dostupno na: <https://www.nsvrc.org/elearning/interactive-online-training> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Nickerson, Angela; Liddell, Belinda; Asnaani, Anu; Carlsson, Jessica; Fazel, Mina; Knaevelsrud, Christine; Morina, Naser; Neuner, Frank; Newnham, Elizabeth & Rasmussen, Andrew (n.d.): Briefing Paper: Trauma and Mental Health in Forcibly Displaced Populations. Dostupno na: <http://www.istss.org/education-research/trauma-and-mental-health-in-forcibly-displaced-pop.aspx> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Nova (n.d.): Rape/Sexual Assault. Dostupno na: <https://www.novabucks.org/otherinformation/rape/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- OHCHR (2011): Manual on Human Rights Monitoring - Chapter 12 Trauma and self-care. Dostupno na: <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Chapter12-MHRM.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Olivius, Elisabeth (2016): Refugee men as perpetrators, allies or troublemakers? - Emerging discourses on men and masculinities in humanitarian aid. Dostupno na: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:930819/FULLTEXT01.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Olsvik, Vigdis Mathisen (2009): Multiple and Repeat Victimization of Women with Physical Disabilities. Dostupno na: <http://www.ostforsk.no/old/images/notater/072010.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Ortiz-Müller, Wolf (2017): Stalking verstehen – Eine Annäherung an ein sozialpsychologisches Phänomen, in Ortiz-Müller, Wolf (ed.): Stalking – das Praxishandbuch – Opferhilfe, Täterinterventionen, Strafverfolgung, W. Kohlhammer GmbH: Stuttgart, pp. 20-33
- OSCE (2011): Trafficking in Human Beings: Identification of Potential and Presumed Victims - A Community Policing Approach. Dostupno na: <https://www.osce.org/secretariat/78849> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Palmer, Clare & Smith, Helen (2001): Refugee Women and Domestic Violence - Country Studies. Dostupno na: <https://www.refworld.org/pdfid/478e3c680.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Parliamentary Network "Women Free from Violence", the Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe & UNHCR (2013): Refugee Women and the Istanbul Convention. Dostupno na: <https://edoc.coe.int/en/violence-against-women/6698-refugee-women-and-the-istanbul-convention.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Perry, Ashlie (2012). Risk Factors of Gender-Based Sexual Violence, RTM Insights, Issue 23. Dostupno na: http://www.rutgerscps.org/uploads/2/7/3/7/27370595/riskfactorsofgender-basedsexual_violence_rtmights23.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]
- Petals (n.d.): About. Dostupno na: <http://petals.coventry.ac.uk/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Phillimore, Jenny; Pertek, Sandra & Alidou, Lailah (2018): Sexual and gender-based violence and refugees - The impacts of and on integration domains, IRIS Working Paper Series, no. 28
Plan (2015): Manual for facilitators "Changing the World".
Dostupno na: https://www.plan.de/fileadmin/website/05_Ueber_uns/PDF/2015_Plan_Champions_of_Change_Facilitation_Manual_engl.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Population Reference Bureau (2008): Female Genital Mutilation/Cutting- Data and Trends. Dostupno na: <https://assets.prb.org/pdf08/fgm-wallchart.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

ProQOL (n.d. a): The ProQOL Measure In English and Non-English Translations. Dostupno na: https://proqol.org/ProQol_Test.html [Preuzeto 19. srpnja 19.]

ProQOL (n.d. b): Promote Resiliency and Prevent Compassion Fatigue: The Helper Pocket Card. Dostupno na: https://proqol.org/Helper_Pocket_Card.html [Preuzeto 19. srpnja 19.]

PROTECT (n.d.): Resources. Dostupno na: <http://protect-able.eu/resources/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Proudman, Charlotte (2018): Female Genital Mutilation/Cutting: Asylum Claims and Appeals.
Dostupno na: <http://www.refugeelawinformation.org/female-genital-mutilationcutting-asylum-claims-and-appeals> [Preuzeto 12. veljača 2019.]

Psaila, Emma; Leigh, Vanessa; Verbari, Marilena; Fiorentini, Sara; Dalla Pozza, Virginia & Gomez, Ana (2016): Forced marriage from a gender perspective.
Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556926/IPOL_STU\(2016\)556926_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556926/IPOL_STU(2016)556926_EN.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Psytel (n.d.): Forced and early marriage guides in the EU Member States. Dostupno na: <http://psytel.eu/EUFEM/guide/index.php> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Rabe, Heike (2018): Ein Recht auf effektiven Schutz vor Gewalt in Flüchtlingsunterkünften, in Prasad, Nivedita (ed.): Soziale Arbeit mit Geflüchteten - Rassismuskritisch, professionell, menschenrechtsorientiert, utb: Opladen & Toronto, pp. 167-186

Rabe, Heike & Leisering, Britta (2018): Die Istanbul-Konvention - neue Impulse für die Bekämpfung von geschlechtsspezifischer Gewalt.
Dostupno na: <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/56238> [Preuzeto 29. kolovoz 2018.]

Raj, Anita & Silverman, Jay (2002): Violence Against Immigrant Women - The Roles of Culture, Context, and Legal Immigrant Status on Intimate Partner Violence, Violence Against Women, Vol. 8 No. 3, March 2002, pp. 367-398

Rees, Susan & Pease, Bob (2006): Refugee Settlement, Safety and Wellbeing - Exploring Domestic and Family Violence in Refugee Communities.
Dostupno na: https://womenssafetyservices.com.au/images/downloadable-documents/Refugee_Settlement_Safety_Wellbeing.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

REPLACE 2 (2015): REPLACE Toolkit and Community Handbook 2015. Dostupno na: <http://www.replacegm2.eu/toolkit/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Robbers, Gerhard (2008): Forced Marriages and Honour Killings. Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2008/408334/IPOL-LIBE_ET\(2008\)408334_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2008/408334/IPOL-LIBE_ET(2008)408334_EN.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Rude-Antoine, Edwige (2005): Forced marriages in Council of Europe member states - A comparative study of legislation and political initiatives.
Dostupno na: [https://eige.europa.eu/resources/CEEG\(2005\)1_en.pdf](https://eige.europa.eu/resources/CEEG(2005)1_en.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Sansonet, Silvia (2016): Female refugees and asylum seekers - the issue of integration - Study.
Dostupno na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556929/IPOL_STU\(2016\)556929_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556929/IPOL_STU(2016)556929_EN.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Sexual Assault Services Training Academy (n.d.): Sexual Assault Services Training Academy. Dostupno na: <https://www.fris.org/OnlineTraining/SASTA.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

SC-MGF (2017): Kit de prévention des Mutilations Génitales Féminines. Dostupno na: <http://www.strategiesconcertees-mgf.be/scmgf-15/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Seelinger, Kim Thuy (2010): Forced and Asylum: Perceiving the Invisible Harm, Columbia Human Rights Law Review, Vol. 42 No. 1, pp. 56-117

SIDA (2015): Preventing and Responding to Gender-Based Violence - Expressions and Strategies.
Dostupno na: <https://www.sida.se/contentassets/3a820dbd1524fcc98baccde8a8101e15/preventing-and-responding-to-gender-based-violence.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Siepmeyer, Olga & Ortiz-Müller, Wolf (2017): Prävalenz, Demographie und Typologien des Stalkings, in Ortiz-Müller, Wolf (ed.): Stalking – das Praxishandbuch – Opferhilfe, Täterinterventionen, Strafverfolgung, W. Kohlhammer GmbH: Stuttgart pp. 34-45

Sokoloff, Natalie & Dupont, Ida (2005): Domestic Violence at the Intersections of Race, Class, and Gender - Challenges and Contributions to Understanding Violence Against Marginalized Women in Diverse Communities, Violence Against Women, Vol. 11 No. 1, January 2005, 38-64

Solter, C., Thi Minh Duc, P., Engelbrecht S.M. (2007) Advanced Training of Trainer. Trainer's Guide, Pathfinder International: Massachusetts

Stalking Resource Centre (n.d.): Training Videos. Dostupno na: <https://victimsofcrime.org/our-programs/post-programs/stalking-resource-center/resources/training-videos> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Štirn, Mateja & Minić, Maja (2016): Psychosocial Support for Victims of Domestic and Gender Based Violence.
Dostupno na: <http://www.firstaction.eu/wp-content/uploads/2017/03/Handbook-FIRST.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Taylor, Alice & Barker, Gery (2013): Programs for men who have used violence against women - Recommendations for action and caution.
Dostupno na: <http://menengage.org/wp-content/uploads/2014/04/Final-Programs-for-Men-who-use-IPV-Briefing-Paper-1.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Terre des Femmes (n.d.): Honour Crimes. Dostupno na: <https://www.frauenrechte.de/online/en/our-work/focus-areas/honour-crimes> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Thandi, Gurjit (2012): Working with South Asian male perpetrators of intimate partner violence in British Columbia, Canada.
Dostupno na: https://arcabc.ca/islandora/object/jibc%3A1039%3Asolr_nav%5B%5D-f%3E07392c34673d3e5a38solr_nav%5Bpage%5D=0&solr_nav%5Boffset%5D=0 [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Training Today (n.d.): The Most Effective Training Techniques. Dostupno na: <http://trainingtoday.blr.com/article/most-effective-training-techniques/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Türk, V. & Nicholson, F. (2003): 'Refugee protection in international law: an overall perspective' in Feller, E., Türk, V. & Nicholson, F. (eds.), Refugee Protection in International Law – UNHCR's Global Consultations on International Protection, 1st edn, Cambridge: Cambridge University Press, 3-45

UEFGM (n.d.): UEFGM E-Learning. Dostupno na: <https://uefgm.org/index.php/e-learning/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNFPA & WAVE (2018): Strengthening Health System Responses to Gender-based Violence in Eastern Europe and Central Asia - A Resource Package.
Dostupno na: <https://eeca.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/WAVE-UNFPA-Report-EN.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNHCR (2003): Sexual and Gender-Based Violence against Refugees, Returnees and Internally Displaced Persons - Guidelines for Prevention and Response.
Dostupno na: <https://www.unhcr.org/en-lk/protection/women/3f696bcc4/sexual-gender-based-violence-against-refugees-returnees-internally-displaced.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNHCR (2009): Guidance Note on Refugee Claims Relating to Female Genital Mutilation. Dostupno na: <https://www.refworld.org/docid/4a0c28492.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNHCR (2015): Culture, Context and the Mental Health and Psychosocial Wellbeing of Syrians - A Review for Mental Health and Psychosocial Support Staff Working with Syrians Affected by Armed conflict. Dostupno na: <https://www.unhcr.org/55f6b90f9.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNHCR (2016): SGBV Prevention and Response. Dostupno na: <http://www.unhcr.org/583577ed4.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNHCR (2017): Handbook for Interpreters in Asylum Procedures.
Dostupno na: http://www.unhcr.org/dach/wp-content/uploads/sites/27/2017/09/AUT_Handbook-Asylum-Interpreting_en.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNHCR (2018): Too much Pain – Female Genital Mutilation & Asylum in the European Union – A Statistical Update (August 2018).
Dostupno na: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/65299.pdf> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNHCR, IDC & Oak Foundation (2016): Vulnerability Screening Tool - Identifying and addressing vulnerability - a tool for asylum and migration systems.
Dostupno na: <https://www.refworld.org/docid/5721f6b4.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNICEF (2006): Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking. Dostupno na: https://www.unicef.org/protection/Unicef_Victims_Guidelines_en.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNICEF (2013): Female Genital Mutilation/Cutting - A statistical overview and exploration of the dynamics of change.
Dostupno na: <https://data.unicef.org/resources/female-genital-mutilationcutting-statistical-overview-exploration-dynamics-change/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNICEF (2018): Female genital mutilation. Dostupno na: <https://data.unicef.org/topic/child-protection/female-genital-mutilation/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

University of Exeter (n.d.): What is harassment? Dostupno na: <https://www.exeter.ac.uk/staff/equality/dignity/examples/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

University of Massachusetts Medical School (n.d.): Online Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR) course. Dostupno na: <https://palousemindfulness.com/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNODC (1999): Handbook on Justice for Victims. Dostupno na: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UNODC_Handbook_on_Justice_for_victims.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNODC (2008): Toolkit to Combat Trafficking in Persons. Dostupno na: <https://www.refworld.org/docid/4a7944fe2.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNODC (n.d. a): Human Trafficking. Dostupno na: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNODC (n.d. b). United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto. Dostupno na: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/signatures.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

UNWomen (n.d.): Defining "honour" crimes and "honour" killings. Dostupno na: <http://www.endvawnow.org/en/articles/731-defining-honourcrimes-and-honour-killings.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

US Department of Veterans Affairs (n.d.): Other Common Problems. Dostupno na: <https://www.ptsd.va.gov/public/problems/index.asp> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

USAID (2015): Working with Men and Boys to End Violence Against Women and Girls - Approaches, Challenges, and Lessons. Dostupno na: https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1865/Men_VAW_report_Feb2015_Final.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Van der Aa, Suzan (2018): Stalking als Straftatbestand – Neue Tendenzen in der EU-Mitgliedstaaten, in Oritz-Müller, Wolf (ed.): Stalking – das Praxishandbuch – Opferhilfe, Täterinterventionen, Strafverfolgung. W. Kohlhammer GmbH: Stuttgart, pp. 108-131

Vera Institute of Justice (2014): Screening for Human Trafficking - Guidelines for Administering the Trafficking Victim Identification Tool (TVIT). Dostupno na: <https://www.vera.org/publications/out-of-the-shadows-identification-of-victims-of-human-trafficking> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

VicHealth (2007): Preventing violence before it occurs - A framework and background paper to primary prevention of violence against women in Victoria. Dostupno na: <https://www.vichealth.vic.gov.au/media-and-resources/publications/preventing-violence-before-it-occurs> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Victim Support Europe (2012): Training Manual - Victims of Crime in the EU. Dostupno na: http://victimsupporteurope.eu/activeapp/wp-content/files_mf/1382968310TrainingManual.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Victim Support Europe (n.d.): Victims of female genital mutilation. Dostupno na: <https://victimsupport.eu/help-for-victims/victims-female-genital-mutilation/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Violence Prevention Initiative (2011): Defining Violence and Abuse. Dostupno na: https://www.gov.nl.ca/vpi/files/types_violence_abuse.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Virtual College (n.d. a): Awareness of Forced Marriage - Free Online Course. Dostupno na: <https://www.virtual-college.co.uk/resources/free-courses/awareness-of-forced-marriage> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Virtual College (n.d. b): Female Genital Mutilation - Recognising and Preventing FGM. Dostupno na: <https://www.virtual-college.co.uk/resources/free-courses/recognising-and-preventing-fgm> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Walby, Sylvia; Olive, Philippa; Francis, Brian; Strid, Sofia; Krizsán, Andrea; Lombardo, Emanuela; May-Chahal, Corinne; Franzway, Suzanne; Sugarman, David & Agarwal, Bina (2013): Overview of the worldwide best practices for rape prevention and for assisting women victims of rape. Dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493025/IPOL-FEMM_ET\(2013\)493025_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/493025/IPOL-FEMM_ET(2013)493025_EN.pdf) [Preuzeto 19. srpnja 19.]

WAVE (2012): Protect II - Capacity-Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims" - A Learning Resource. Dostupno na: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

WAVE (2017): WAVE-HANDBOOK - Prevention and Support Standards for Women Survivors of Violence - A Handbook for the Implementation of the Istanbul Convention. Dostupno na: http://files.wave-network.org/trainingmanuals/WAVE_Handbook_2017.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Wessel, Barbara & Frings, Dorothee (2017): FAQ – Frequently asked questions at the intersection of flight and protection against violence. Dostupno na: <https://www.frauen-gegen-gewalt.de/en/faq-frequently-asked-questions-at-the-intersection-of-flight-and-protection-against-violence.html> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

WHO (2002): World Report on Violence and Health. Dostupno na: https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/ [Preuzeto 19. srpnja 19.]

WHO (2010): Preventing intimate partner and sexual violence against women - Taking action and generating evidence. Dostupno na: https://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/violence/9789241564007_eng.pdf [Preuzeto 19. srpnja 19.]

WHO (2016): Problem Management Plus. Dostupno na: https://www.who.int/mental_health/emergencies/problem_management_plus/en/ [Preuzeto 19. srpnja 19.]

WHO (n.d.). Mental health. Dostupno na: https://www.who.int/mental_health/publications/en/ [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Wille, Marco (2018): Zusammenarbeit mit Sprachmittler*innen in der Betreuung von "unbegleiteten minderjährigen Geflüchteten", in Prasad, Nivedita (ed.): Soziale Arbeit mit Geflüchteten - Rassismuskritisch, professionell, menschenrechtsorientiert, utb: Opladen & Toronto, pp. 330-344

WWF (2005): Cross-Cutting Tool Stakeholder Analysis. Dostupno na: http://www.panda.org/standards/1_4_stakeholder_analysis [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Zellmann, Henrike (2018): Low-threshold psychosocial support for refugees and asylum seekers – a project guide. Dostupno na: <https://www.medbox.org/mental-health-neurology/low-threshold-psychosocial-support-for-refugees-and-asylum-seekers-a-project-guide/preview> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

Züricher Ressourcen Modell (n.d.): ZRM Online Tool. Dostupno na: <https://zrm.ch/zrm-online-tool-englisch/> [Preuzeto 19. srpnja 19.]

PONUDE TRENINGA I EDUKACIJA

Nadamo se da vam je ovaj edukacijski priručnik za trening koristan te da ste ga djelomično ili u potpunosti počeli primjenjivati u praksi. Ukoliko ste vi ili vaša organizacija zainteresirani za dodatni trening i edukaciju iz područja rodno uvjetovanog nasilja, možete kontaktirati ovdje navedene CCM-GBV projektne partnere, koji će vam spremno ponuditi treninge na engleskom ili jednom od navedenih jezika:

NJEMAČKI I ENGLESKI

eu@solwodi.de

TALIJANSKI

cir@cir-onlus.org

GRČKI I ENGLESKI

info@cyprusrefugeecouncil.org

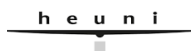
GRČKI I ENGLESKI

gcr1@gcr.gr

TALIJANSKI

info@giraffaonlus.it

FINSKI I ENGLESKI

heuni@om.fi

FINSKI I ENGLESKI

setlementtipuijola@puijola.net

Kontakt podaci projektnog konzorcija:

ISUSOVAČKA SLUŽBA ZA IZBJEGLICE
HRVATSKA

1 Cyprus Refugee Council (CyRC)

Stasandrou 9, Flat 401, 1060 Nicosia (CYP)
tel: +357 222 059 59 | email: info@cyrefugeecouncil.org
www.cyrefugeecouncil.org

2 Greek Council for Refugees (GCR)

25 Solomou Str., 10682, Athens
tel: +30 210-380 09 90-1 | email: gcr1@gcr.gr
www.gcr.gr
9 Danaidon Str., 54626, Thessaloniki
Tel: +30 2310-250 045 | email: gcr1@gcr.gr
www.gcr.gr

3 G. I. R. A. F. F. A. Onlus

Via Napoli, 308, 70123 Bari (ITA)
tel: +39 080 574 1461 | email: info@giraffaonlus.it
www.giraffaonlus.it

4 Consiglio Italiano per i Rifugiati (CIR)

Via del Velabro 5/A, 00186 Roma (ITA)
tel: +39 06 692 001 14 | email: cir@cir-onlus.org
www.cir-onlus.org

5 Jesuit Refugee Service (JRS)

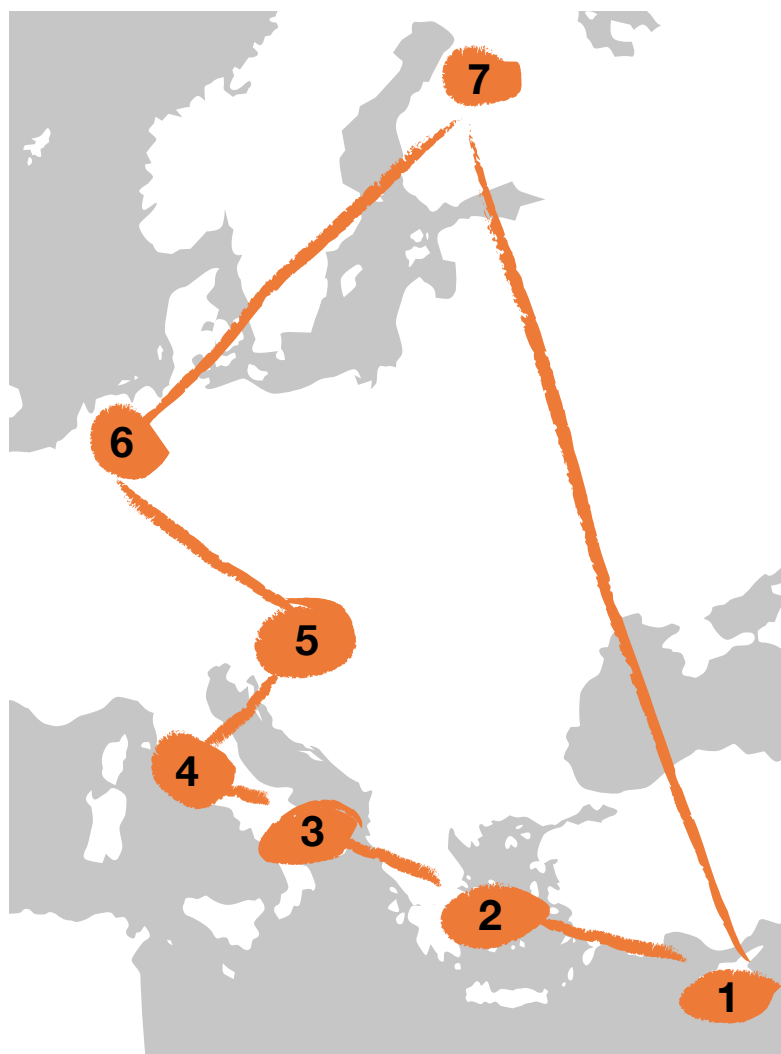
Maksimirska cesta 286, 10 000 Zagreb (HRV)
tel: +385 98 979 22 98 | email: info@jrs.hr
www.jrs.hr

6 SOLWODI Deutschland e.V.

Propsteistr. 2, 56154 Boppard (DE)
tel: +49 67 41-22 32 | email: eu@solwodi.de
www.solwodi.de

7 Suomen Setlementtiliitto ry, The Finnish Federation of Settlement Houses, Kuopion Setlementti Puijola

Tyttöjen Talo, Kuninkaankatu 26 b 26, 70100 Kuopio,
Finland (FIN) | tel: +358 503 588 906
email: setlementtipuijola@puijola.net
www.puijola.net | www.setlementti.fi

The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI)

Vilhonkatu 4 B 19, 00100 Helsinki, Finland
heuni@om.fi
www.heuni.fi

EUROPEAN NETWORK OF MIGRANT WOMEN

10 rue du Méridien, 1210, Brussels, Belgium
tel: +32 2 223 38 11 | info@migrantwomennetwork.org
www.migrantwomennetwork.org

